

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONELİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
(Batı Karadeniz Bölgesi Örneği)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ayşe KAMEN AKKOYUN

Bolu–2007

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONELİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ
(Batı Karadeniz Bölgesi Örneği)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ayşe KAMEN AKKOYUN

Danışman:
Yard. Doç. Dr. Emine ERATAY

Bolu–2007

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE,

Ayşe KAMEN AKKOYUN' a ait Rehberlik ve Araştırma Merkezi
Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri
adlı çalışma, jürimiz tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS
TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı): Yard. Doç. Dr. Emine ERATAY

Üye : Yard. Doç. Dr. İlknur ÇİFCİ TEKİNARSLAN

Üye : Yard. Doç. Dr. Kaya YILDIZ

Prof. Dr. Uğur Eser
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**Ayşe KAMEN AKKOYUN****Master' s Thesis****Special Education Department****Thesis Supervisor : Asst. Doç. Dr. Emine ERATAY****May 2007, 155 Page**

The main purpose of this research is to determine of personels manner about mainstreaming and working in RAM which is in western Karadeniz Region. Qualitative survey method has been used in this report. Semi-Structuve technique has been conducted to gather searching data which is one of the qualitative survey method as mentioned above. The participants agreebled for mainstreaming feedback scole. This survey has been realised by teacher giving personel quiadance and manager in teacher giving personel quiadance and manager in 7 province an 1 administrative district working in RAM at western Karadeniz Region . This interview 13 directors and 22 quide teachers has been done met. The findings analyzed by inductively method. 8 themes were formed. This findings indicated that RAM's personel have efficieny on knowledge concering mainstreaming education program but, some problems were found in doing practice initially RAM's personel have qualified knowledge regarding mainstremaing education program but some difficulty by doing practice were also found it has been stated that the teacher will give mainstreaming education program is acquaing has explained that RAM's activity are diagnosis accomodate additionally they mentioned that they have intensively done mainstreaming consultant program on the other hand it has been stated that the attendance has heavy problem concerning resource room and assistance in classroom. They have a diffuculty in finding source room on the other hand RAM has no special education teacher. The attendance has been notified that

social emotinal and academic activities are useful for the students are taking mainstremaing education program is useful fort he teachers career and disabled students and also family's motivation to be successful in a mainstreaming education program new source room special education instruction should olso be provided they also mentioned that increasing the number of special education teacher in province in important education's success. The participants determined that mainstreaming feedback scoles directors and teachers mainstreaming education hasn't been line different fixed. It is observed that the participants are at the average level and have positive attitude .

Keywords: RAM, mainstreaming education

ÖZET

Ayşe KAMEN AKKOYUN

Yüksek Lisans Tezi

Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Emine ERATAY

Mayıs 2007, 155 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde görev yapmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması için nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel verileri nicel verilerle desteklemek amacıyla çalışma grubuna Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma Batı Karadeniz Bölgesindeki 7 il ve 1 ilçede bulunan RAM’ da görev yapmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerle gerçekleştirilmiştir. 13 yönetici ve 22 rehber öğretmen olmak üzere toplam 35 katılımcıyla görüşülmüştür. Elde edilen veriler ise tümevarım analizi yoluyla analiz edilmiş 8 tema oluşturulmuştur. Araştırmanın bulguları sonucunda, RAM personelinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğunu ancak; uygulama boyutunda bazı sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. RAM’ da görev yapmakta olan personelin kaynaştırma eğitimi öncesinde yapılması gereken hazırlıklarla ilgili yeterli bilgiye sahip oldukları, uygulama boyutunda sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. RAM personeli; kaynaştırma eğitimi verecek öğretmene RAM’ ın faaliyetleri arasında özellikle; tanılama, yönlendirme, yerleştirme ve izleme çalışmalarını yaptıklarını, yoğun olarak özel eğitim danışmanlığını yaptıklarını, sınıf içi yardım ve kaynak oda boyutunda hizmet alanlarında yoğun sorunlar yaşandığını, öğretmenin BEP hazırlama ve uygulama boyutunda bilgi yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. Sorunlar arasında kaynak oda

sorunu, özel eğitim öğretmeninin RAM’ da olmamasını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencisine yararının akademik, sosyal ve duygusal açıdan, öğretmene mesleki deneyim açısından, normal çocuklara bireysel farklılıkları fark etmesi açısından, ailelere ise motive olma, açısından yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için kaynaştırma öğretmenlerinin bilgilendirilmesi gerektiği, özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak odaların açılması, kaynak odadaki öğretmenin ek ders durumunun düzenlenmesi gibi konularda yenilemeye gidilmesi, il genelinde özel eğitim öğretmeni sayısının artırılmasının eğitimin başarısı açısından önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Nicel veriler arasında Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinin sonuçlarında rehber öğretmenlerin ve idarecilerin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Kaynaştırma eğitime ilişkin orta düzeyde olumlu bir görüşe sahip oldukları gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Kaynaştırma Eğitimi

Annem ve Babam' a

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca bana anlayış gösteren, benimle her daim ilgilenen ve benden güler yüzünü hiç esirgemeyen sayın hocam Yard. Doç. Dr. Emine ERATAY' a en içten teşekkürlerimi sunarım. Yardıma ihtiyacım olduğunda bana yardımcı olmaktan kaçınmayan hocalarım Yard. Doç. Dr. Ayhan URAL' a ve Yard. Doç. Dr. Kaya YILDIZ' a teşekkür ediyorum. Araştırmamda görüşleriyle bana yardımcı Yard. Doç. Dr. İlknur ÇİFCİ TEKİNARSLAN' a teşekkür ediyorum.

Araştırmamda veri toplamak için görüştüğüm Zonguldak, Çaycuma, Bolu, Bartın, Düzce, Karabük, Kastamonu ve Sinop Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışmakta olan tüm meslektaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Ayrıca belli bir süre görev yaptığım Bolu Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğündeki tüm çalışma arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmam boyunca beni her zaman destekleyen, bana anlayış gösteren, sabırla beni dinleyip kendince çözümler üreten sevgili eşim Devrim Ömer AKKOYUN' a çok teşekkür ediyorum.

Benim için her zaman fedakârlık eden, hep yanımda olmaya çalışan, bu günlere gelmemde en büyük yeri olan sevgili annem, babam ve kardeşlerim Aysel ve Alim' e teşekkürlerimi sunuyorum. Yardımlarından ötürü kayınvalidem ve kayınpederime teşekkür ederim.

Son olarak adlarını belirtmediğim ancak; her daim benden desteklerini esirgemeyen tüm yakınlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xvii

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Problem	1
1.2. Amaç.....	6
1.3. Önem	7
1.4. Varsayımlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar.....	8

BÖLÜM II KURAMSAL TEMELLER

2.1. Kuramsal Temeller.....	10
2.1.1 Kaynaştırma Eğitimi.....	10
2.1.1.1. Yasalarla kaynaştırma eğitimi.....	10
2.1.1.2. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili tanımlar.....	11
2.1.1.3. Kaynaştırma eğitiminin amaçları.....	11
2.1.1.4. Kaynaştırma eğitimi başarıya ulaştıran etmenler	12
2.1.1.5. Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında dikkat edilecek hususlar.....	13
2.1.1.6. Kaynaştırma öğrencilerinin başarısının değerlendirilmesi.....	15
2.1.1.7. Kaynaştırma eğitimi öncesi yapılacak hazırlıklar.....	16
2.1.1.7.1. Normal sınıf öğretmeninin kaynaştırmaya hazırlanması.....	16

2.1.1.7.2. Normal sınıf öğrencilerinin kaynaştırmaya hazırlanması.....	17
2.1.1.7.3. Özel eğitime gereksinimli çocuğun kaynaştırmaya hazırlanması...	18
2.1.1.7.4. Ailelerin kaynaştırmaya hazırlanması.....	19
2.1.1.7.5. Okul personelinin kaynaştırmaya hazırlanması.....	19
2.1.1.8. Destek eğitim hizmetleri.....	20
2.1.1.8.1. Kaynak oda eğitimi.....	21
2.1.1.8.2. Sınıf içi yardım.....	22
2.1.1.8.3. Özel eğitim danışmanlığı.....	23
2.1.1.9. Kaynaştırma eğitiminin yararları.....	24
2.1.1.9.1. Kaynaştırma öğrencilerine yararı.....	24
2.1.1.9.2. Kaynaştırma öğrencileri ailelerine yararı.....	25
2.1.1.9.3. Normal öğrenci ailelerine yararı	26
2.1.1.9.4. Kaynaştırma öğretmenlerine yararı.....	27
2.1.1.9.5. Normal öğrencilere yararı.....	27
2.1.2. Özel Eğitimde Tanılama	28
2.1.2.1. Özel eğitimde tanılama ve önemi.....	28
2.1.2.2. Özel gereksinimli bireylerin başvurabilecekleri kurumlar	29
2.1.3. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğü.....	30
2.1.3.1. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğü tarihçesi.....	30
2.1.3.2. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğü idari yapısı.....	31
2.1.3.2.1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri bölümü.....	31
2.1.3.2.2. Özel eğitim hizmetleri bölümü.....	32
2.1.3.3. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğünde görev yapmakta olan personelin görev tanımları.....	33
2.1.3.3.1. Merkez müdürünün görevleri	33
2.1.3.3.2. Müdür yardımcılarının görevleri	33
2.1.3.3.3. Merkezde görevli psikolojik danışmanın görevleri	34
2.1.1.3.4. Bölüm başkanlarının görevleri	34
2.2 İlgili Araştırmalar.....	34

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi.....	42
3.2. Veri toplama araçları.....	43
3.2.1.Nitel veri toplama aracı.....	43
3.2.1.1. Görüşme soruları.....	43
3.2.1.2. Görüşme kılavuzu.....	44
3.2.1.3. Nitel veri toplama aracı geçerlik ve güvenilirliği.....	44
3.2.2.Nicel veri toplama aracı.....	46
3.2.2.1.Kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeği.....	46
3.2.2.2. Kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşler ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği.....	47
3.3. Verilerin toplanma süreci.....	48
3.4. Görüşme ilkeleri.....	49
3.5. Araştırmanın yapıldığı kurumlar.....	49
3.6. Çalışma grubu	50
3. 7. Verilerin analizi.....	52
3.7.1.Verilerin dökümü.....	52
3.7.2. Analiz öncesi hazırlıklar.....	52
3.7.3. Verilere sayfa numarası verilmesi.....	53
3.7.4. Kategorilerin ve kodların oluşturulması.....	53
3.7.5.Verilerin kodlanması.....	54
3.7.6. Kodlanan verilerin dosyalanması.....	54
3.7.7. Temaların oluşturulması.....	54
3.8. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeğinin analiz edilmesi.....	55

BÖLÜM IV BULGULAR

A. Nitel veriler	58
4.1. RAM Personeli Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	58
4.1.1.RAM' da özel eğitim hizmetleri bölümünde eğitsel tanılama ve zekâ testleriyle tanılama yapılmakta.....	60

4.1.2.Kaynaştırma eğitimine yerleştirilecek öğrenciler için yönlendirme raporları yazılmakta.....	60
4.1.3.Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin öğretmenleri için bilgilendirme çalışmaları yapılmakta.....	61
4.1.4.Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin takibi yapılmakta.....	61
4.1.5. İlçelerde öğrenci tarama çalışmaları yapılmakta.....	62
4.1.6.Kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin ailelerine yönelik çalışmalar yapılmakta.....	63
4.1.7.Kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin yöneltme raporlarında destekleyici öneriler yazılmakta.....	64
4.1.8.Kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yeteri kadar yapılmamakta.....	64
4.2.Kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik RAM tarafından yapılan düzenlemeler.....	66
4.2.1.Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenleri bilgilendirme çalışmaları yapılmakta.....	67
4.2.2.Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılmakta	67
4.2.3.Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına sınıf öğretmeni aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta.....	68
4.2.4. Kaynaştırma öğrencilerinin kendilerine yönelik düzenlemeler	69
4.2.5. Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına RAM tarafından çalışma yapılmamakta.....	69
4.2.6.Kaynaştırma öğrencisinin kendisine yönelik çalışma yapılmamakta.....	70
4.2.7.Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına rehber öğretmen aracılığıyla bilgilendirme.....	70
4.2.8.Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik çalışma yapılmamakta.....	71
4.3. Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrenciler sağlanan destek eğitim hizmetleri.....	72
4.3.1.Özel eğitim danışmanlığı destek eğitim hizmeti sağlamakta.....	73
4.3.2.Kaynak oda uygulaması yetersiz.....	73

4.3.3.Sınıf içi yardım uygulaması yetersiz.....	74
4.3.4.Okulların fiziki yapısı ve araç-gereç eksikliğinden ötürü kaynak oda yetersiz.....	75
4.3.5. Bilgi sahibi olmayanlar.....	75
4.4.Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf Geçme ve Diploma Alma Durumları.....	76
4.4.1.Kaynaştırma öğrencileri sınıfta kalmamakta.....	77
4.4.2.Kaynaştırma öğrencileri diploma almakta.....	78
4.4.3.Kaynaştırma öğrencileri öğrenim belgesi almakta.....	78
4.4.4.Kaynaştırma öğrencileri orta öğrenim kurumuna devam etmemeli.....	79
4.4.5.İlköğretimden mezun olan kaynaştırma öğrencileri meslek okullarına yönlendirilmeleri	80
4.4.6.Kaynaştırma öğrencilerinin diplomalarına madde konulmalı.....	80
4.4.7.Bilgi sahibi olmayanlar.....	81
4.5. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları	82
4.5.1. Ailenin kendini daha iyi yetiştirmesi, motive olması ve çocuğundan beklenti seviyesini ayarlaması açısından yararlı.....	83
4.5.2.Normal çocuklar bireysel farklılıkları fark etmekte.....	83
4.5.3.Kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, özgüveninin artması ve olumlu davranışları model alması açısından yararlı.....	84
4.5.4.Kaynaştırma eğitimi öğretmenin kendini geliştirmesi ve mesleki beceri kazanımı açısından yararlı.....	85
4.5.5.Kaynaştırma öğrencisi normal yaşlılarıyla aynı eğitim-öğretim ortamını paylaşma imkânı bulmakta.....	85
4.5.6.Kaynaştırma eğitimi sınıf öğretmenine ek bir yük getirmekte.....	86
4.5.7.Kaynaştırma eğitimi kalabalık sınıflarda olumsuz sonuç doğurmakta.....	87
4.5.8.Kaynaştırma öğrencisinin özrünün türü ve derecesine göre kaynaştırma eğitiminden elde edeceği yararın oranı değişmekte.....	88
4.5.9.Sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimine bakış açısına göre yararı değişmekte.....	88
4.5.10.Kaynaştırma öğrencisinin potansiyelini en üst düzeyde kullanması açısından kaynaştırma eğitimi yararlı.....	90

4.5.11.Kaynaştırma eğitimi kâğıt üzerinde yararlı ancak, uygulamada sorun yaşanmakta.....	90
4.6. Kaynaştırma Eğitiminin Sorunları.....	91
4.6.1.Öğretmenlerin ilgi ve bilgi yetersizliği	92
4.6.2. Kaynak oda sıkıntısı	93
4.6.3.Normal sınıflarda sınıf mevcutlarının kalabalık olması.....	93
4.6.4.Kaynaştırma öğrencilerinin sayısının çok fazla olması.....	94
4.6.5.Okulların fiziksel yapısının kaynak oda için yeterli olmaması.....	95
4.6.6.Öğretmenler BEP hazırlamakta ve uygulamakta yetersiz.....	95
4.6.7.İl genelinde yeterli özel eğitim öğretmeninin olmaması.....	96
4.6.8.Kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yetersiz.....	96
4.6.9.İlköğretimden sonra üst öğrenim kurumlarına devam eden öğrenciler sorun	97
4.6.10.Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak oda ve ücretler ile ilgili açıklıkların olması.....	97
4.6.11.İlde özel eğitim sınıflarının ve okullarının yeterli sayıda olmaması.....	98
4.6.12.RAM Personelinin sayısının yetersiz olması.....	98
4.7. Kaynaştırma Eğitiminin Sorunlarına İlişkin Önerileri.....	99
4.7.1. Aileler, öğretmenler ve çocukların bilgilendirilmesi.....	100
4.7.2.Öğretmenlerin ve idarecilerin bilgilendirilmesi.....	101
4.7.3.Kaynaştırma sınıflarının fiziksel durumları düzeltilmesi.....	102
4.7.4.RAM' ların personel ve araç-gereç açısından desteklenmesi.....	103
4.7.5.Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği düzenlenmesi.....	104
4.7.6.Özel eğitim öğretmenlerinin sayısının artırılması.....	106
4.7.7.Kaynak odaların açılması.....	106
4.7.8.Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf mevcutlarının azaltılması.....	107
B. Nicel veriler	107
4.8. RAM personelinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili görüşleri.....	107

BÖLÜM V SONUÇ ve TARTIŞMA

5.1. Sonuç.....	109
5.2. Tartışma.....	112
A. Nitel veriler	112
5.2.1. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde RAM personelinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili RAM tarafından yapılan faaliyetler hakkındaki görüşleri	112
5.2.2. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde çalışmakta olan RAM personelinin kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik yapılan düzenlemeler ile ilgili görüşleri	115
5.2.3. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için sağlanan destek özel hizmetleri ile ilgili görüşleri.	117
5.2.4. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde çalışmakta olan RAM personelinin kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma ile ilgili yapılan düzenlemeler hakkındaki görüşleri.....	120
5.2.5. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde çalışmakta olan RAM personelinin kaynaştırma eğitiminin yararları üzerindeki görüşleri.....	121
5.2.6 Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin sorunları üzerine RAM personelinin görüşleri.....	125
5.2.7. Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için RAM personelinin önerileri	129
B. Nicel veriler	133
5.2.8. RAM’ da görev yapmakta olan personelin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri.....	133

BÖLÜM VI ÖNERİLER

6.1. Öneriler.....	135
6.1.1. Uygulamaya yönelik öneriler	135
6.1.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler.....	136

KAYNAKÇA	137
EKLER	147
EK 1 -KAYNAŞTIRMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ.....	147
EK 2-GÖRÜŞME SORULARI.....	148
EK 3-GÖRÜŞME KLAVUZU.....	150
EK 4-ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ İZİN DİLEKÇESİ.....	151
EK 5-BAKANLIĞIN İZİN BELGESİ.....	152
EK 6-VERİ KODLAMA LİSTESİ.....	154
EK 7- ÖZGEÇMİŞ.....	155

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1- Araştırma İçin Verilerin Toplanma Takvimi.....	51
Tablo 2- RAM personelinin Kod İsimleri.....	58
Tablo 3- Kaynaştırma Eğitimine İlişkin RAM Tarafından Yapılan Faaliyetler.....	59
Tablo 4- Kaynaştırma Eğitimi Öncesi Yapılan Düzenlemeler.....	66
Tablo 5- Destek Eğitim Hizmetleri.....	72
Tablo 6- Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf Geçme ve Diploma Alma Durumları	76
Tablo 7- Kaynaştırma Eğitiminin Yararları.....	82
Tablo 8- Kaynaştırma Eğitiminin Sorunları.....	91
Tablo 9- Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Öneriler.....	99
Tablo 10- RAM Personelinin Kaynaştırma Eğitimiyle İlgili Görüşleri.....	108

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumun önemli bir kısmını oluşturan özel eğitime gereksinimi olan bireyler için de normal bireylere yönelik olan eğitim gereksinimleri, bu gereksinimleri karşılama koşulları ve eğitim hakkı söz konusudur.

Engelli bireylerinde hayata hazırlanmaları, toplumla uyum içinde yaşamaları, bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmeyi öğrenmeleri için iyi, verimli ve sürekliliği olan bir eğitim almaları gerekmektedir. Özel eğitimin temel ilkelerinin arasında özel eğitimde süreklilik' in önemi vurgulanmaktadır. Birey ister doğuştan, ister sonradan özürlü hale gelsin, onun özel eğitim gereksinimi süreklilik gösterebilir. Okul öncesi, ilk, orta, yüksek öğretim düzeylerinde, okul dışında ve hayatta, yaşam boyu, özel eğitim hizmeti verilmelidir. Bu eğitim kademelerinin birinde özel eğitim hizmeti verilmediğinde özürlü birey bundan zarar görmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998: 16). Tüm bu nedenlerden ötürü özel eğitimde süreklilik ana amaç olmaktadır.

Engelli bireylerin hakkı olan özel eğitim, ülkemizde örgün ve yaygın eğitim olarak adlandırılan ve bu sistemin içinde yer alan devlete bağlı veya özel kurumlar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Çocukların bireysel özellikleri dikkate alınmadan eğitim alma hakkı vardır. Özel gereksinimi olan çocuklar, eğitim alma hakkından yatılı ve gündüzlü özel eğitim okullarında, normal okul bünyesinde özel sınıfta ve normal okul bünyesinde normal sınıfta yani kaynaştırma eğitimiyle yararlanabilir (Ayдын ve Şahin, 2001: 145).

Tüm ülke genelinde özel eğitimle ilgili olan resmi veya özel kurumların, çalışmaları, uygulamaları ve düzenlemeyi tek elden daha hızlı ve planlı takip etmek amacıyla 1980 yılında Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1983 yılında ise Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı olarak adı düzenlenmiştir. 1992 yılında ise Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Halen faal olarak çalışmalarını sürdürmekte olan genel müdürlük özel eğitim ve rehberlik faaliyetleriyle ilgili olan tüm planlamayı ve yürütmeyi yapan temel kurumdur.

Ülkemizde özel eğitime gereksinimi olan çocuklar özür ve özelliklerine göre farklı eğitim modellerinde eğitim görmektedirler. Ülkemizdeki bu eğitim modelleri; yatılı okullar, özel eğitim okulları, özel sınıfları ve normal sınıflarda eğitim (kaynaştırma) olarak en çok sınırlayıcı eğitim ortamından en az sınırlayıcı eğitim ortamına doğru değişmektedir. Ayrı okullarda devam eden eğitim-öğretim çalışmaları, öğrencilerin özür-tür ve grubuna uygun olarak sürdürülmektedir. Özel eğitime gereksinim duyan çocukların bakım, eğitim ve öğretimlerinin normal çocuklar arasında yapılması görüşü uygar, demokratik ve insani bir görüş olarak birçok ülkede büyük bir kabul görmüş ve yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır. Toplumda herkesin durumuna bakılmaksızın eşit kılınması, herkesin birbirine saygı ve sevgi duyacak şekilde yetiştirilmesi gerekir. Bu ancak, bütün insanların bir arada yaşaması, birbirlerini tanımaları, anlamaları ve anlayış gösterecek düzeyde etkileşimi ile mümkündür (Çağlar, 1979: 549). Özürlü çocuğunda her şeyden önce bir çocuk olarak değerlendirilmesi ve mümkün olduğunca normal gelişim gösteren yaşlılarıyla birlikte aynı eğitim olanaklarından yararlanması gerektiği düşüncesi gerçekten kaynaştırma eğitim modeline önem kazandırmaktadır (Darıca, 1992: 183). Günümüzde, ülkemizde de yaygınlaştırılmaya çalışılan, eğitim modeli, normal sınıflarda yürütülen kaynaştırma programlarıdır (Sucuoğlu, 1996: 25). Özel eğitimin ilkelerinin arasında özel eğitime gereksinim duyan çocukların normal akranları arasında eğitilmesinin esas olduğu belirtilmiştir (Özyürek, Özsoy ve Eripek, 1998: 16). Kaynaştırma eğitiminin ülkemizde yasalarda yerini bulması belirli süreçte mümkün olabilmektedir.

Ülkemizde kaynaştırma eğitiminin yasal anlamda ilk olarak 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunun içerisinde belirtilmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununa dayanılarak hazırlanmış olan 22 Haziran 1992 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliğinde kaynaştırma eğitimi “Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerince yapılan inceleme neticesinde, eğitilebilir seviyede olduğu tespit edilen çocukların eğitimleri, yeterli sayıda öğrenci bulunamaması halinde ilkokullarda normal sınıflar içinde kaynaştırmalarıyla sürdürülür”(madde, 70) şeklinde ifade edilmiştir.

2000 yılında resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ise kaynaştırma eğitimi, “özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte, bu bireyler için bakanlıkça her tür ve kademedeki örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları da açılır” (madde, 37) şeklinde ifade edilmiştir.

Son yıllarda engelli öğrencilerin özel eğitim gereksinimlerinin, onları normal yaşlılarından ayırmadan normal eğitim ortamlarında karşılanması, geniş uygulama alanı bulmuştur (Kırcaali- İftar, 1998: 1). Engelli olan ve olmayan öğrencilerin aynı eğitim ortamlarını paylaşmaları olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yanlarının bir hayli fazla olması bu eğitim şeklinin uygulanma alanını genişletmiştir.

Kaynaştırma eğitimi gelişime açık ülkelerde yasalarla da desteklenmektedir. Modern toplum olmanın gereklerinden biri de, engelli olan bireylerin eğitim hizmetlerinden en üst şekilde faydalanmalarını sağlayıp bu bireylerinde kendi kendilerine yeter hale gelmeleriyle mümkündür. Engelli bireyler için alınacak tedbirlerin erken belirlenip, akademik ve sosyal anlamda daha hızlı gelişme kaydetmeleri ancak tanılamalarının da erken yaşlarda yapılmasıyla mümkün olabilmektedir.

İllerde tüm özel eğitime gereksinim duyan çocukların tanılamalarını yapan, eğitim kurumlarına yönlendirme, yerleştirme ve takip çalışmalarını da yürüten

kurum Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü' dür. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri illerde il merkezinde olabileceği gibi, büyük illerin ilçelerinde de hizmetlerini sürdürmektedir. Okulöncesi eğitim ve ilköğretim okulları bu çocukların kayıtları yaptırmak ve gerekli önlemleri almak durumundadırlar. Alınan tüm önlemlere rağmen okulun programlarından yeterince yararlanamayan öğrenciler o ildeki yetkili kurul ve ekiplerin incelemeleri sonucu uygun özel eğitim sınıf ya da okullarına yerleştirilebilirler (Eripek, 2003: 170). Özel eğitime gereksinim duyan çocukların uygun eğitim kurumlarına yerleştirilmesinde öncelikli olarak RAM' daki uzmanlar tarafından yapılacak olan tanı-teşhis çalışmaları büyük bir öneme sahiptir.

Tanılama (teşhis), özel gereksinimli çocukların eğitiminde atılması gereken ilk adım ve temel dayanaklarından biridir. Çünkü eğitimin tüm öğeleri teşhise dayanır. Eğitimde ilk cevaplandırılması gereken soru "kim?" dir. Kime eğitim verileceği ve eğitim verilecek kişilerin çeşitli durumları ayrıntılı olarak saptanmadıkça uygulanacak eğitim havada kalacaktır (Çağlar, 1979: 294). Özel eğitime gereksinim duyan çocukların doğru bir şekilde gözlenmesi, görüşülmesi ve tanılama için uygun testlerin kullanılması yönlendirilecek öğrenci, aile ve öğretmen açısından önemlidir.

Özürlü kişinin eğitim ve rehabilitasyonunda ekip çalışmasının sağlanması önemlidir (Kayıhan, 1992: 167). Kaynaştırma programları ekip çalışması şeklinde yürütülmekte, özel eğitimciler, normal sınıf öğretmenleri ve anne-babalar ekibin aktif üyesi olmaktadır (Sucuoğlu, 1996: 25). RAM' da çalışmakta olan personelin de özel eğitim alanında bir ekip halinde çalıştıkları göz önünde bulundurulursa tüm ekip üyelerinin tutumları kaynaştırma eğitimi açısından önemlidir. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde görev yapmakta olan personel hem tanılama-teşhis hem yönlendirme-yerleştirme hem de özel eğitime ihtiyacı olan çocukların izlenmesi konusunda aktif olarak çalışmaktadır. Bu personelin içerisinde rehber öğretmenler (psikolojik danışman), özel eğitim öğretmenleri (zihinsel engelliler öğretmeni, işitme engelliler öğretmeni ve görme engelliler öğretmeni) ve yöneticiler yer almaktadır. RAM' da görev yapmakta olan personelin özel eğitimle ilgili olan tüm faaliyetlerde ve özel eğitime gereksinimi olan çocukların tüm eğitim ortamlarına yönlendirilmesindeki rolleri büyük bir öneme sahiptir.

Kaynaştırmanın başarılı olup olmaması, bu çocukların eğitimlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak katkıda bulunan herkesin geniş anlamda yüksek düzeyde olumlu bir tutuma sahip olmalarına bağlı olarak gerçekleşecektir (Sarı, 2002: 10). Özel eğitime gereksinimi olan çocukların yaşitlarıyla sosyal iletişim kurabilmeleri söz konusu olduğunda öğretmen tutumu ve yönlendirmeleri önem kazanmaktadır (Atay, 1995). Aynı şekilde özel eğitime gereksinimi olan çocukları kaynaştırma eğitimine yönlendirme boyutunda da RAM personelinin olumlu ya da olumsuz tutumlarının direkt olarak kaynaştırma eğitiminin ve doğal olarak kaynaştırma öğrencisinin başarısını etkileyebileceği düşünülebilir.

Ülkemizde kaynaştırma eğitime yönelik yapılmış çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri ve önerilerini araştırmıştır. Ardından Yıkmış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini araştırmıştır. Yine, kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin özürlü öğrencinin bulunduğu sınıfta norma çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerini araştıran Öncül (2003) kaynaştırma eğitimi konusunda annelerin fazla bilgiye sahip olmadıklarını ancak; bilgilendirildikleri takdirde kaynaştırmaya karşı görüşlerinin daha olumlu olacağını saptamıştır. Kaynaştırma eğitime ilişkin birçok araştırma yapılmıştır ancak, alan yazında RAM personelinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili görüşlerine yönelik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin özel eğitime gereksinimi olan çocukları tanılama, yönlendirme, yerleştirme ve izleme boyutunda faal olarak görev aldıkları düşüncesinden yola çıkarak, Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri ile ilgili bu çalışmanın yapılmasına gereksinim duyulmuştur. Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin tanılamalarını yapan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışmakta olan personelin özel eğitime karşı olan tutumları gerek engele sahip çocuk gerek aile, gerekse eğitim verecek olan öğretmen açısından büyük bir önem taşımaktadır. Dolayısıyla geniş kapsamlı ve derinlemesine yapılacak bir araştırmaya gereksinim duyulmuş, araştırma bu gereksinimden kaynaklanmıştır.

Problem Cümlesi

Rehberlik ve araştırma merkezinde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Batı Karadeniz Bölgesindeki (Zonguldak, Çaycuma, Bartın, Düzce, Bolu, Karabük, Kastamonu, Sinop) il/ilçelerde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak RAM tarafından yapılmakta olan faaliyetler nelerdir?

2. RAM personeli tarafından kaynaştırma eğitimi öncesinde;

- a. Kaynaştırma öğrencisine yönelik,
- b. Kaynaştırma sınıfındaki normal öğrencilere yönelik,
- c. Kaynaştırma sınıfı öğretmenine yönelik,
- d. Kaynaştırma öğrencisinin ailesine yönelik, ne gibi düzenlemeler yapılabilir?

3. Kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilere yönelik RAM personeli tarafından sağlanan destek hizmetleri nelerdir?

4. RAM personelinin Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma almaları hakkında yapılan değişiklik ile ilgili görüşleri nelerdir?

5. RAM personeline göre kaynaştırma eğitiminin;

- a. Kaynaştırma öğrencisine,
- b. Kaynaştırma sınıfındaki normal öğrencilere,
- c. Kaynaştırma sınıfı öğretmenine,

d.Kaynaştırma öğrencisinin ailesine sağladığı yararlar nelerdir?

6. RAM personeline göre kaynaştırma eğitiminin sorunları nelerdir?

7. RAM Personelinin kaynaştırma eğitiminin sorunlarıyla ilgili önerileri nelerdir?

8. RAM personelinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri nasıldır?

1.3. Önem

Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin tanılama, yerleştirme, yönlendirme ve izleme gibi tüm faaliyetleri RAM personeli tarafından yürütölmektedir. Dolayısıyla burada çalışmakta olan personelin özel eğitim, özel eğitime gereksinim duyan bireyler, eğitim ortamları (özel eğitim sınıfı, kaynaştırma eğitimi gibi) özür-tür ve grupları, bu bireyler ve ailelerinin yasal hakları ile ilgili konularda bilgi sahibi olmaları ya da olmamaları, görüşlerinin olumlu ya da olumsuz olması gibi tüm etmenler engelli bireyin tüm yaşamını etkileyebilir. Kaynaştırma eğitiminde engelli olan ve olmayan öğrencilerin aynı eğitim ortamlarından yararlanması amaçlanmaktadır. Kaynaştırma öğrencilerini yönlendirme boyutunda etkili olan uzmanların kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve bakış açıları olumlu olursa, daha objektif tanılama yapılabilir. Gerçekten gereksinimi olan çocuklar kaynaştırma eğitimine yönlendirilebilir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine ve öğretmenlerine bilgi verme anlamında destek olunabilir. Kaynaştırma öğrencilerinin ve normal sınıf arkadaşlarının okul ortamında daha doğru davranışları sergilemeleri ve model almaları sağlanabilir. RAM’ daki uzmanlar daha yönlendirme anından itibaren olumlu görüşler sergilendiğinde; ne kaynaştırma eğitimi veren öğretmen ne kaynaştırma öğrencisi ne de kaynaştırma öğrencilerinin aileleri kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmeyeceklerdir.

Kaynaştırma eğitiminde büyük bir öneme sahip olan RAM’ da çalışmakta olan uzmanların görüşleri olumsuz olduğuunda ise, yasalarla desteklenen kaynaştırma eğitimi gerek akademik gerekse sosyal açıdan çok yararlı olmayacaktır. RAM personelinin başlayarak sınıf öğretmeni ve aileler sorumluluğu, bilgiyi ve ilgiyi paylaşmazsa problemler çoğalacaktır. Yararlı olması düşünölen kaynaştırma eğitimi

yarardan çok sorun oluşturmaktadır. Bu nedenle kaynaştırma eğitiminde bu kadar öneme sahip olan RAM personelinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin araştırılmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan Zonguldak, Çaycuma, Bartın, Düzce, Bolu, Karabük, Kastamonu, Sinop il/ilçelerindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışan personelle yapılması açısından ve bölge bazında yapılması açısından da önemli olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili görüşlerinin ortaya konulması açısından ve daha sonraki çalışmalara ışık tutacağından yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımı;

RAM’ da çalışan personelin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüşme formuna ve tutum ölçeğine verdikleri yanıtların doğru ve yansız olduğudur.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan il ve ilçelerdeki (Zonguldak, Çaycuma, Bartın, Düzce, Bolu, Karabük, Kastamonu, Sinop) RAM’ larda 1 aydan fazla süredir çalışmakta olan 35 personelle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu çalışmada Kaynaştırma Eğitimi; özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini akranlarının devam ettiği okullarda ve onlarla aynı sınıflarda sürdürmesidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006: 29) şeklinde tanımlanmıştır.

Bu araştırmada Rehberlik ve Araştırma Merkezi M¼d¼rl¼ę¼; Batı Karadeniz B¼lgesinde bulunan Zonguldak, Bolu, Karab¼k, Kastamonu, Bartın, D¼zce ve Sinop İlleri ve aycuma İlçesindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezi M¼d¼rl¼kleridir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Temeller

Bu bölümde kaynaştırma eğitime ilişkin kuramsal temeller ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1.1. Kaynaştırma Eğitimi

Özel eğitime gereksinimi olan bireyler için ayrı eğitim ortamlarına karşın daha avantajlı olan kaynaştırma eğitiminin yasalarla desteklenmesi ve ülkemizde de yaygın şekilde uygulanması bu öğrenciler için atılmış önemli bir adımdır.

2.1.1.1. Yasalarla kaynaştırma eğitimi

Özel eğitimde yetersizliği olan bireyler için yapılacak olan görüşmeler için yasalar koyma ve bu yasaların içeriklerini oluşturmak için de anayasadan ve orijinal yasalardan yararlanmak önemlidir. Yetersizliği olan bireylerin eğitiminde yasalardan eğitim ortamlarında da yararlanılmalıdır (Smith Deutsch, 1998: 43).

Ülkemizde kaynaştırma eğitimi 1983 yılı 2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu' nun 4. maddesi gereğince ''durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır'' şeklinde uygulamaya konmuştur. Bu kanuna ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa dayalı olarak çıkarılan 22 Haziran 1992 tarihli Zihinsel Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliğinde kaynaştırma eğitimi başlığı altında, ilkokullarda normal sınıflar içinde kaynaştırma eğitiminden bahsedilmiştir. 18 Ocak 2000 tarihli resmi gazetede yayınlanan Milli Eğitim

Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği' nde de özel gereksinimli bireyler için kaynaştırma eğitiminin önemi açıkça vurgulanmaktadır.

2.1.1.2. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili tanımlar

Kaynaştırma eğitimiyle ilgili alan yazında farklı tanımlar bulunmaktadır. Bu tanımlardan birinde kaynaştırma eğitimi şöyle ifade edilmiştir:

Engelli öğrencileri engel derecesine göre ortaya çıkan ihtiyaçları okullarında veya sınıflarında karşılamak üzere ailesinin de görüşleri alınmak suretiyle, normal okullarda akranlarıyla birlikte eğitilmesidir (Sarı, 2002: 5). Tanımdan da anlaşılacağı üzere; kaynaştırma eğitiminin öncelikli amacı engelliliği tanılanmış olan öğrencilerinin akranlarıyla aynı eğitim ortamını paylaşıp akademik ve sosyal açıdan kendilerini geliştirmesini sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için; kaynaştırma öğrencilerinin öncelikli gereksinimlerinin belirlenmesi önemlidir. Ardından özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin kendilerine özel hazırlanacak BEP' lerine koyulacak doğru amaçlarla normal sınıf ortamından en üst düzeyde yararlanması sağlanmalıdır.

2.1.1.3. Kaynaştırma eğitiminin amaçları

Son yıllarda etkiliğine ve uygulama biçimine yönelik sıklıkla araştırmalar yapılan ve tartışılan kaynaştırma uygulamaları, okullarda artarak yer almaktadır (Avcıoğlu, Sazak-Pınar ve Öztürk, 2005). Kaynaştırma eğitiminin en önemli amacı, yetersizliği olan bireylerle yetersizliği olmayan bireylerin aynı eğitim ortamlarından yararlanmasını sağlayarak bu bireylerin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktır. Bir diğer önemli amacı ise, yetersizliği olan bireyleri akranlarından ayırmadan aynı eğitim ortamında eğitim alma hakkını korumaktır. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin diğer amaçları şu şekilde sıralanabilir:

a. Her iki gruptaki çocukların ortak etkinlikler içinde birbirlerinden en iyi şekilde yararlanabilmelerini sağlamak ve gelişimlerini desteklemek,

b. Normal çocukların özürlü yaşlılarını daha kolay tanımayıp kabul etmelerini kolaylaştırmak ve onların eğitimlerine katkıda olabilecek fırsatları yaratmak,

c. Her konuda iletişim kurabilecekleri ortamları hazırlamak,

d. Özürlü çocuklarda olumlu benlik gelişimine yardımcı olmak, kişilik ve en önemlisi de sosyal gelişimlerini destekleyerek toplum içinde bağımsız ve üretken bireyler olarak yaşayabilmelerini kolaylaştırmaktır (Darıca, 1992: 183).

Kaynaştırma eğitiminin amaçlarının gerçekleşebilmesi ailelerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ortak hareket etmesiyle mümkündür. Kaynaştırma öğrencisi için gereken tüm önlemlerin alınmasıyla kaynaştırma eğitiminin istenilen başarıya ulaşması sağlanabilir.

2.1.1.4. Kaynaştırma eğitimi başarıya ulaştıran etmenler

Başarılı bir kaynaştırma eğitiminde önemli olan unsur, öğrencilerin akademik-sosyal ve eğitimsel programı için normal eğitim sınıflarına yerleştirilmesinin dikkatlice planlanmış ve denetlenmiş olmasıdır (Salend, 1994: 12). Bu planlama ve denetleme hem kaynaştırma eğitimine alınan öğrenci hem de kaynaştırma öğretmeni için kaynaştırma eğitiminin başarısı açısından önemlidir.

Kaynaştırma eğitiminin yetersizliği olan bireylere, ailelere, öğretmenlere ve normal çocuklara yararlı olabilmesi için bazı ölçütlere sahip olması gerekir. Bu ölçütlerle amaç, kaynaştırma eğitiminden yarar sağlaması düşünülen bireylerin tam olarak faydalanabilmesidir. Bu amaçla kaynaştırma eğitimi uygulama ölçütlerinde, kaynaştırma okullarında ve sınıflarında yapılması muhakkak olan düzeltmeler, personel durumu, kaynaştırılacak öğrencinin özellikleri ve uygulanacak olan programlardan bahsedilmektedir.

2.1.1.5. Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında aşağıdaki hususlar dikkate alınmaktadır;

a) Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.

b) Özel eğitime gereksinimi olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.

c) Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

ç) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri halinde öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak, eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır.

d) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda BEP geliştirme birimi oluşturulur.

e) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

f) Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda RAM, BEP geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

g) Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

ğ) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

h) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir.

ı) Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır.

i) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

j) Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

k) Yetersizliği olmayan öğrenciler, istekleri doğrultusunda, çevrelerindeki özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları 5'i özel eğitime ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

l) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin bulunduğu ilköğretim okullarında bu öğrencileri örgün eğitime hazırlamak amacıyla gerektiğinde hazırlık sınıfları açılabilir. Bu sınıflardaki eğitim-öğretim hizmetleri, bu

Yönetmeliğin 48 inci maddesindeki hükümler doğrultusunda yürütülür (Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde, 23).

Kaynaştırma uygulaması başlamadan önce, kaynaştırmada rol sahibi olan bütün unsurların hazırlanması ve kaynaştırma uygulanmaya başladıktan sonra da gerekli destek hizmetler sağlanarak, kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanmasını gerçekleştirmek gerekmektedir. Ancak, bu şekilde gerçekten kaynaştırma uygulaması yapıldığı söylenebilecektir (Batu, 2000: 44).

2.1.1.6. Kaynaştırma öğrencilerinin başarısının değerlendirilmesi

Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Ancak, değerlendirmelerde öğrencilerin BEP' leri dikkate alınır.

a) Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda Braille yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulurlar. Az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanır.

b) İşitme yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulurlar.

c) Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilirler.

d) Otistik bireyler ile duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, iletişim özellikleri ile sosyal-duygusal hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yapılır.

e) Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli sınavlarla yapılır.

f) Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulurlar (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Madde: 24).

2.1.1.7. Kaynaştırma eğitimi öncesi yapılacak hazırlıklar

Normal sınıf ortamında zihinsel engelli öğrencilerin başarılarını bütünleştirmek kesinlikle düzenli bir müfredat ve eğitimin uyarlamasıyla mümkündür (Wolfe and Hall, 2003; 56). Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için, normal gelişim gösteren çocuklar, öğretmenler ve diğer okul personelinin engelli çocuk hakkında bilgilendirilmeleri, bu çocukların benlik kavramının artmasında önemli rol oynamaktadır (Güleç ve Metin, 2000: 17). Ayrıca, engelli çocuk kaynaştırma programına dâhil edilmeden önce hazırlıklarla, (engelli ve normal çocukların hazırlanması, sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni arasındaki iletişim ve işbirliği gibi) birlikte ailelerin bu programlar için hazırlanması yararlı olacaktır (Metin, 1999: 30–31). Bu hazırlıklar kaynaştırma öğrencisi, kaynaştırma eğitimi verecek öğretmenler, normal sınıf öğrencileri, aileler ve kurum personeli bazında olmalıdır.

2.1.1.7.1. Normal sınıf öğretmenin kaynaştırmaya hazırlanması

Her öğretmen her çocuğun özel eğitime gereksinimi olan çocuklara saygı göstererek ve tüm çocukların kendi içlerinde birer insan olarak değerli varlıklar olduğunu göstererek ve diğer çocuklara anlatarak olumlu bir model davranış sergileyebilirler (Sarı, 2002: 22). Öğretmenlerin tüm davranışları çocuklar tarafından model alındığından kaynaştırma öğrencisi ile ilgili öğretmenin sınıfta olumlu davranışlar sergilemesi tüm diğer normal öğrencileri de olumlu yönde etkileyecektir. Bu da kaynaştırma öğrencisinin kaynaştırma sınıfında daha çabuk ve kolay kabul görmesini sağlayacaktır. Ayrıca, öğretmen kaynaştırmada ortaya çıkabilecek sorunları gidermede gerekli çabayı göstermeye ve başkalarıyla işbirliği yapmaya hazır olmalıdır (Kırcaali-İftar, 1998: 19). Öğretmenler bilgiyi paylaşmaya açık olmalıdır. Öğrencinin eğitimiyle ilgili tüm kişilerde bulunması gerekli olan bilgi

paylaşımı, etkili kaynaştırma için oldukça önemlidir. Sınıf öğretmeninin bunların yanında kaynaştırma için istekli olması da önemlidir (Diler, 1998: 158).

Kaynaştırmaya başlamadan önce öğretmenlerin okullarında kaynaştırma yapılacak olduğunu bilmeleri gereklidir. Bundan başka;

- Öğretmenlerle düzenli toplantılar yapmak,
- Öğretmenlere ihtiyaç olduğunu belirtmek,
- Öğretmenlere yalnız olmadıklarını belirtmek,
- Özur-türleri ve özellikleri konusunda bilgi vermek,
- Davranış ve sınıf kontrolü konusunda bilgi vermek gibi etkinlikler düzenlenebilir (Batu, 2000: 41).

Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenin gereksinim duyduğu konularda özel eğitim alanının uzmanlarına danışabileceği ve bilgi alabileceği hakkında öğretmen bilgilendirilmelidir. Bunun yanı sıra öğretmenler tüm bireylerin eğitim alma hakkı olduğu bilincine sahip olmalı ve bunu uygulamalıdır.

2.1.1.7.2. Normal sınıf öğrencilerinin kaynaştırmaya hazırlanması

Özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminin, gelişmesinin ve katılımının temel ilkesi onların, sınıfın normal bir üyesi olması gerektiğinin bilinmesi gerektiğidir. Bu onların diğer çocuklarla kurmayı başardıkları ilişkilere bağlıdır (Sarı, 2002: 21). Bu anlayıştan yola çıkarak kaynaştırma eğitimine alınması planlanan öğrencinin sınıfta bir arada yaşayacağı normal sınıf arkadaşlarına tanıtılması gerekmektedir. Her iki gruptaki çocukların ayrı ayrı ortama uygulamaya geçilmeden önce hazırlanmaları gereklidir. Çocukları sosyal, duygusal ve akademik olarak hazır oldukları anda uygulamanın başlatılması en doğru olanıdır (Darıca, 1992). Kaynaştırmanın başarılı olmasının en önemli koşullarından biri de özel gereksinimli öğrencinin normal sınıfa tam olarak kabul edilmesidir (Kırcaali- İftar, 1998: 20).

Normal sınıf öğretmeni ya da rehber öğretmen sınıfı kaynaştırma öğrencisi ve özellikleri ile ilgili bilgilendirmelidir. Normal sınıf öğrencilerinin yetersizlik

hakkında yaşantı ve bilgiler çok sınırlı olacaktır. Bu nedenle yetersizlikten etkilenen öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce öğretmen bazı bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırmalıdır. Bunu sınıfta çeşitli aktiviteler planlayarak yapabilir. Öyküler okuyabilir, özel ya da sınıflara ziyaretler gerçekleştirebilir ve yetersizlikten etkilene arkadaşlarına yardım etme yolları gösterebilir (Güzel-Özmen, 2003: 54). Kademeli olarak ve belirli etkinlikler içinde başlatılan ilk uygulamalar, zamanla çocukların gösterdikleri gelişmeler doğrultusunda daha farklı etkinlikler içinde yoğunluğu artırılarak sürdürülmelidir. Uygulamanın süresi ve etkinliklerin seçimi de dikkat edilmesi gereken özellikler arasındadır (Darıca, 1992).

Normal gelişim gösteren çocuklar için okul zamanı dışında onları yaşama hazırlayacak çeşitli aktiviteler ve kamplar düzenlenmesi çocuklar için en iyi öğrenme deneyimleridir. Bu deneyimler engelli çocuklar ile paylaşılması tutumların olumlu yönde gelişmesini sağlayacaktır (Ercan ve Haktanır, 2001: 90).

2.1.1.7.3. Özel gereksinimli öğrencinin kaynaştırmaya hazırlanması

Kaynaştırma öğrencisinin kaynaştırma eğitimine alınmadan önce doğrudan kendisine yönelik yapılması gereken hazırlıklar bulunmaktadır. Öğrenme yetersizliği olan öğrencilere normal sınıfta farklı yöntemler ve materyaller kullanılmaktadır. Bu da yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimi için hazırlanmasını gerektirmektedir (Wallace ve A. McLoughlin, 1988: 254). Kaynaştırma öğrencisine normal sınıf hakkında algılayabileceği ölçüde bilgi verilmelidir. Özellikle akademik ve sosyal gelişim açısından kaynaştırmaya hazır olan çocuğu, dâhil edileceği ortam ve kişiler hakkında bilgilendirmek gerekmektedir (Bal ve Avcı, 1999). Ancak öğrenci ile ilgili bu tür hazırlıklar çoğunlukta öğretmen ve ailelerle birlikte yürütülmelidir. Öğretmenler öğrencilerine yetişkinler ve akranlarıyla etkileşime girmesini sağlayacak sosyal becerileri öğretmelidirler (Güzel-Özmen, 2003: 54). Kaynaştırma öğrencisinin kaynaştırmaya hazırlanması, bireysel olabileceği gibi grup etkinliği şeklinde de gerçekleştirilebilir. Grup tartışması yapmak, kaynaştırma öğrencisinin yalnız olmadığını hissetmesini, diğer çocuklarında kendisi gibi duygulara sahip olduğunu fark etmesini sağlayacaktır. Toplantılar sırasında özellikle

kaygılar, endişeler, korkular üzerinde durularak, bunları aşmada kullanılabilecek geliştirmek gereklidir (Batu, 2000: 43).

2.1.1.7.4. Ailelerin kaynaştırmaya hazırlanması

Kaynaştırma eğitiminin yapılacağı sınıftaki normal çocukların aileleri ve kaynaştırma öğrencisinin ailesinin de kaynaştırma eğitime hazırlanması eğitimin olumluluğu açısından önemli bir etmendir. Çocukların kaynaştırmaya hazırlanması kadar ailelerin de hazırlanmaları gerekmektedir (Darıca, 1992). Normal çocukların ailelerinin, endişelerini giderecek ve engellilere karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır. Kaynaştırma öğrencilerinin de ailelerinin, endişe ve şüphelerinin ortadan kaldırılabilmesi için bilgilendirilmeleri ve çocukların bu programdan sağlayacağı yararlar konusunda aydınlatılmaları gerekmektedir (Avcı ve Bal, 1999). Her iki gruptaki aile bireylerini uygulamanın içeriği hakkında aydınlatmak, onların görüşlerini almak ve gerekiyorsa uygulamanın başarılı olduğu yönleri sergileyebilecek somut örnekler sunmak ailelerin kabulünün sağlanmasında yararlı olacaktır (Darıca, 1992).

Kaynaştırma öğrencilerinin ve normal çocukların ailelerini kaynaştırma konusunda bilgilendirmek için toplantılar, sohbetler yapılabilir.

2.1.1.7.5. Okul personelinin kaynaştırmaya hazırlanması

Entegrasyonun amacına ulaşmasında çocuğun dahil edileceği ortamın özellikleri de etkili olacaktır. Çocuğun dahil edileceği yaş grubu, gelişimsel özellikleri ve sınıftaki çocuk sayısı etkilidir. Ayrıca, dahil edilecek çocuğun sahip olduğu engelin tipine ve derecesine uygun mimari ve eğitsel çevre düzenlemesi de yapılmalıdır (Bal ve Avcı, 1999: 24).

Tüm bireyler sosyal bir ortam içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Kaynaştırma eğitimi alacak olan öğrenci de normal sınıfında eğitim ve öğretimine devam edeceği gibi okul içindeki diğer bireylerle de iletişim içinde bulunabilecektir. Tüm okul personelinin kaynaştırma öğrencisi ile ilgili olarak bilgilendirilmesi

gerekmektedir. Okul yönetimi kaynaştırma öğrencisi için gerekli hizmetlerin ve araç-gereçlerin sağlanmasında sınıf öğretmenine destek olmalıdır. Ayrıca, okul personeli kaynaştırma öğrencisinin tüm okul tarafından kabulünde de üzerine düşeni yapmalıdır (Kırcaali-İftar, 1998: 19). Okuldaki diğer personelin konuya ilgisi ve yakınlığı kaynaştırma eğitimi için önemlidir. Gerekli durumlar içinde hizmet içi eğitimleri mutlaka sağlanmalıdır (Darıca, 1992).

Kaynaştırmanın destek hizmet olmaksızın uygulanması, hem sınıf öğretmenine, hem kaynaştırma öğrencisine hem de normal öğrencilere çok çeşitli zorluklar yaşatmaktadır (Batu, 2000: 44). Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için sadece kaynaştırma eğitime hazırlık çalışmalarının uygulanması yeterli değildir. Tüm bu hazırlıkların yanı sıra kaynaştırma eğitimi verecek öğretmen, eğitimi alacak öğrenci ve normal çocuklar içinde destek eğitim hizmetleri sağlanmalıdır.

2.1.1.8. Destek eğitim hizmetleri

Kaynaştırma yoluyla eğitimi uygulama ölçütlerinde de değinildiği gibi, kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için destek eğitim hizmetlerinin hem yetersizliği olan çocuk için hem de kaynaştırma öğretmeni için sağlanması gerekmektedir. Yetersizliği olan ve yetersizliği olmayan insanların başarılı iletişim kurması amaçlanmaktadır. Farklı ortamlarda tutma ile ilgili görüşleri ortadan kaldırmak gereklidir (Ypınazar ve Pagliona, 2004: 429). Bu düşünceden yola çıkarak yetersizliği olan bireylerin toplum içinde yer edinebilmesi ve eğitim yaşantılarından en üst şekilde yararlanabilmesi için gerekli hizmetlerin sunulması gereklidir. Ancak bu şekilde, yetersizliği olan bireylerin ileriki yaşantılarında bağımsız olarak hayatlarını sürdürmeleri sağlanabilir.

Destek eğitim hizmetleri kaynaştırma eğitimi kararı olan öğrenciler ve öğretmenleri için sağlanacak eğitimden en üst şekilde yararlanma olanağı veren özel eğitim hizmetleridir. Normal sınıf öğretmeni için destek eğitim hizmetlerinden her birinin içeriği önemlidir. Yetersizliği olan çocuklar normal sınıfa tam gün için yerleştirilmekte ve normal sınıfta özel eğitim hizmeti almaktadır. Normal sınıf

öğretmeni planlama ve diğer hizmetler konusunda özel eğitimcinin aktif yardımını almaktadır. Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için normal sınıf öğretmeni, özel eğitimcilerle işbirliği yapabilmeli ve zaman içinde yeterli desteği almalıdır.

Özel eğitime gereksinimi olan öğrencilere sağlanan destek eğitim hizmetleri; kaynak oda, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığı' dır

2.1.1.8.1. Kaynak oda eğitimi

Kaynaştırılan özel gereksinimli öğrencinin eğitim gereksinimlerinin tümünün normal sınıfta karşılanamadığı durumlarda öğrenci belli derslerde normal sınıftan çıkarılarak kaynak odada eğitim görebilir. Kaynak odadaki eğitim özel eğitim öğretmeni tarafından bireysel ya da küçük grup eğitimi olarak yürütülür (Kırcaali-İftar, 1998: 22). Kaynak oda öğretmeni aynı okulda diğer sınıflara da devam etmekte olan zihin engelli çocuklara belli bir gün ve saatlerde ve gerekli konularda özel dersler vererek yetenekleri düzeyinde gelişim sağlamalarına yardım eder. Kaynak oda öğretmeni normal sınıf öğretmenin ihtiyacı olan özel materyalleri sağlamakta ve öğretmenin eğitim tekniklerini uygulamasına yardım etmektedir (Çağlar, 1979: 556). Kaynak oda uygulamasında başarı sağlanabilmesi için normal sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni paralel bir şekilde eğitim vermelidir. Birbirlerinden ayrı, bağımsız bir şekilde kaynak oda çalışması sürdürülmemelidir. Bu sadece kaynaştırma öğrencisine zarar vermekle kalmaz eğitim veren öğretmenlerin motivasyonlarını ve eğitim çalışmalarını zorlaştırır.

Kaynak oda eğitiminin en büyük avantajı, engelli öğrencinin geri olduğu derslerde ya da konularda okul ortamından ayrılamadan eğitim görmesidir. Ayrıca kaynak oda eğitimi veren öğretmenle sınıf öğretmenin bire bir iletişim kurarak verilen destek eğitim hizmetidir.

Kaynak odanın en önemli dezavantajı ise, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf arkadaşlarının kaynaştırma öğrencisi ve kaynak odada eğitim ile ilgili bilgilendirilmesi boyutunda yaşanılabilir. Ayrıca, kaynak odada eğitim veren öğretmenle engelli öğrencinin sınıf öğretmeni arasında iletişim sorunu varsa bu durum hem öğretmen hem çocuk için çok yararlı olmayabilir.

Türkiye’ de kaynak oda desteğinin sağlanabilmesi için, ya kaynaştırma öğrencisi bulunan her okulda bir özel eğitim görevlendirilmesi, ya da bir özel eğitim öğretmenin birden fazla okulda kaynak oda desteği sağlayabilmesi için gezici öğretmenlik kadrosunun aktif olarak kullanılır hale getirilmesi gerekmektedir (Batu, 2000: 36). Ancak, ülkemizde gerek özel eğitim öğretmeni sayısı gerekse kaynak oda anlamında sıkıntılar yaşandığı bir gerçektir. Kaynak oda ile ilgili bu sıkıntıların ortadan kalkması ülke genelinde özel eğitim öğretmenlerinin sayısının artırılması mümkün olabilir. Bunun yanı sıra yöneticilerin özel eğitimle ilgili tutumlarının olumlu olması ile de mümkün olabilir.

2.1.1.8.2. Sınıf içi yardım

Gerektiğinde kaynaştırma uygulamasının yürütüldüğü sınıfta özel eğitim öğretmeni ya da yardımcı öğretmen tarafından sınıf içi yardım sağlanabilir. Sınıf içi yardım kaynaştırma öğrencisine yönelik olduğunda sınıf öğretmeni sınıfın geri kalanıyla öğretim yaparken, yardım sağlayan öğretmen kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışır. Bunun tersi de olabilir. Sınıf öğretmeni kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışırken yardım sağlayan öğretmen sınıfların geri kalanıyla ders yapabilir (Kırcaali-İftar, 1998: 22). Ders esnasında gerek sınıf öğretmeni gerekse özel eğitim öğretmeni iletişim kurmaya açık ve anlayışlı olmalıdır. Diğer öğrencilerin de kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirilmesi sınıf içi yardım uygulamasının yararının oranı arttıracaktır.

Sınıf içi yardımın en önemli avantajı, sınıf öğretmenin sınıf ortamında var olan araç-gereçleri nasıl kullanacağı, engelli öğrenciye nasıl davranacağı konusunda yardım alabileceği bir hizmettir. Engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasına gerek kalmadan ama yine de bireysel çalışma fırsatı bulabileceği bir destek eğitim hizmeti olması açısından yararlıdır.

Sınıf içi yardımın en büyük dezavantajı ise, sınıf ortamının fiziksel açıdan düzenlenmemesi ya da eğitim programının düzenlenmemesi durumunda sakıncası söz konusu olabilir. Hizmetin etkili olabilmesi için, öncelikle sınıf öğretmenin bir başka öğretmeni sınıfına kabul etmesi, ayrıca her iki öğretmenin de bu şekilde

öğretimin kendileri ve öğrencileri için daha etkili olacağına ve de gerek kendilerinin gerekse öğrencilerinin daha kolay karşılanmasını sağlayacağına inanmaları gerekmektedir (Batu, 2000: 37). Tüm bu olumsuzluklar karşılıklı anlayış ve hoşgörü ortamı içinde olumlu sonuçlar doğurabilir.

2.1.1.8.3. Özel eğitim danışmanlığı

Özel eğitim danışmanlığı, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal sınıf öğretmeninin, kaynaştırma öğrencisine ilişkin olarak aldığı danışma hizmetidir. Özel eğitim danışmanlığı, bu konuda uzmanlaşmış özel eğitim öğretmenleri tarafından sağlanabilir (Kırcaali-İftar, 1998: 23). Uzman bireyler tarafından uygulandığı takdirde özel eğitim danışmanlığı danışan bireyler için daha yararlı olmaktadır. Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenler sınıf ortamında birçok problemle karşılaşabilirler. Bu problemlerle karşılaşıldığında bilgi alınabilecek uzmanların varlığı kaynaştırma öğretmenleri için güçlü bir motivasyon kaynağı olabilir. Kaynaştırma eğitimi öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerine karşı ne kadar olumlu görüşlere sahip olursa öğrenciye o denli yararlı olabilir.

Özel eğitim danışmanlığı, dolaylı bir hizmet biçimi olup üç temel ögeden oluşmaktadır. Bu üç öge, danışman, danışan ve hakkında danışılındır. Özel eğitim danışmanlığında, danışan, hakkında danışılana yardımcı olmak için danışmana başvurur. Özel eğitim danışmanı, danışmanlık konusunda bilgi ve beceri sahibi özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilir. Özel eğitim danışmanına başvuru nedenleri arasında, davranış sorunlarını gidermek, belli derslerdeki güçlükleri yenmek, bireysel eğitim programı hazırlamak ya da eğitsel değerlendirme konusunda destek almak sayılabilir (Batu, 2000: 38).

Özel eğitim danışmanlığı hizmetinin en önemli avantajı, sınıf öğretmeninin engelli öğrenciye uyguladığı programla ya da farklı konulardaki sorunları ile ilgili sistemli olarak danışabileceği bir uzmanın mevcut olması açısından yararlıdır.

Özel eğitim danışmanlığının en önemli dezavantajı ise, danışmanlık süreci alanında uzmanlaşmamış bireyler tarafından ya da sistemli bir şekilde yapılmazsa yararlı olamayabilir.

2.1.1.9. Kaynaştırma eğitiminin yararları

Günümüzde yaygınlaştırılmaya çalışan eğitim modeli, normal sınıflarda yürütülen kaynaştırma çalışmalarıdır (Özbaba, 2000: 19). Ülkemizde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitimi son yıllarda hızla yaygınlaşmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi ülkemizde bir kısım öğrencinin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesi mümkün olmadığından, yani zorunluluktan ötürü uygulandığı gibi; bir kısım öğrenci için ise, gerçekten kaynaştırma eğitime gereksinimi duyduğundan ve bu eğitim ortamında gerekli önlemler alındığında en üst düzeyde yararlanma olasılığı olduğundan uygulanmaktadır. Ancak zorunluluktan kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için kaynaştırma eğitimi en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olmaktan çok yani avantajdan çok dezavantaj haline dönüşmektedir.

Ülkemizde özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik uygulanan kaynaştırma eğitimi yasalarla da desteklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynaştırma eğitimi, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamları olarak tanımlanmıştır. Normal çocuklarla özürlü çocukların aynı eğitim ortamlarında aynı eğitim olanaklarından yararlanmalarının özürlü çocuklara, normal çocuk ve engelli çocukların ailelerine, öğretmenlere ve normal çocuklara yararları vardır.

2.1.1.9.1. Kaynaştırma öğrencilerine yararı

Kaynaştırma eğitiminin özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için en önemli yararı, normal akranlarıyla aynı eğitim ortamında bulunmaları' dır. Bu şekilde kaynaştırma öğrencileri akademik ve sosyal olarak geleceğe yönelik daha çok yaşam deneyimi kazanmaktadırlar.

Kaynaştırma eğitime gereksinimi olan ve bu eğitim ortamından en iyi şekilde yararlanması için gerekli önlemler alınan kaynaştırma öğrencileri için kaynaştırma eğitiminin diğer yararları şunlardır;

a) Sınıf öğretmenin olumlu tutum geliştirip, uygun eğitim hizmetini ve fırsatlarını vermesiyle kaynaştırma öğrencisi kendine güven kazanır.

b) Kaynaştırma öğrencilerinin akademik ve sosyal anlamda kendilerini geliştirmesi sağlanır.

c) Normal arkadaşlarıyla aynı eğitim ortamında bulunmaları kaynaştırma öğrencilerinin sorumluluk almalarını sağlamaktadır.

d) Kaynaştırma öğrencilerinin toplumsallaşması ve sosyalleşmesi açısından yararlıdır (Darıca, 1992).

e) Normal öğrencilerin davranışları, özel gereksinimli öğrencilere model olur (Kırcaali-İftar, 1998: 18; Darıca, 1992).

İnsanlar arası bireysel farklılıkları öğrencilerin okul yaşantısından itibaren fark etmelerini sağlamak, yetersizliği olan insanların topluma kazandırılması açısından atılmış önemli bir adımdır. Bu anlamda kaynaştırma eğitimi toplumdaki yetersizliği olmayan diğer bireylerin yetersizliği olan bireyleri kabullenmeleri açısından önem taşımaktadır.

Kaynaştırma eğitiminin gerek kaynaştırma öğrencisinin ailesine gerekse normal çocuk ailesine yararları vardır. Kaynaştırma eğitiminde sadece öğretmenin çaba sarf etmesi ve kaynaştırma öğrencisiyle bire bir ilgilenmesi bir noktaya yeterli olabilir. Ancak, sınıf içindeki çocukların ailelerinin de kaynaştırma öğretmeni ve çocukları desteklemeleri akademik açıdan önemlidir. Bu noktadan hareketle kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisi ailesine ve normal çocuk ailesine yararları mevcuttur.

2.1.1.9.2. Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yararı

Kaynaştırma eğitiminin engelli çocuk anne-babalarına yararları şunlardır;

a) Anne-babaların motive olması sağlamaktadır. Özellikle engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarını akranlarıyla aynı eğitim ortamında görmeleri ailelerin çocuğu akademik ve sosyal açıdan da desteklenmesini sağlamaktadır.

b) Anne-babaların çocuklarının özelliklerini bilip onları olduğu gibi kabullenmelerine yardımcı olmaktadır.

c) Anne-babaların diğer engelli aileleriyle iletişim kurmalarına, işbirliği yapmalarına ve ortak hareket etmelerine yardımcı olmaktadır.

d) Anne-babaların çocuklarının eğitim yaşantısına katılımını sağlamaktadır.

e) Ana-babanın diğer çocuklar içinde kendi çocuklarının başarı yanlarını görmelerine sınırlı olan yanlarının daha gerçekçi olarak değerlendirilmesine ve buna göre tavır alınmasına yardımcı olacaktır. Böylece ana çocuk arasındaki bağımlılık gittikçe azalacaktır (Uğurlu, 1992: 206).

f) Ailelerin kaynaştırma programlarına aktif katılımları, çocuklarının eğitiminde daha etkin olmalarına ve onları daha iyi tanıyabilmelerine olanak tanınmasının yanı sıra hayata bakış açılarını da değiştirmektedir (Metin, 1999: 32).

2.1.1.9.3. Normal öğrenci ailelerine yararı

Kaynaştırma eğitiminin normal çocukların aileleri için olan yararları şunlardır;

a) Bireyler arası farklılıkları kabul etmelerini sağlamaktadır (Metin, 1997: 117).

b) Engelli çocuk ailelerine destek olmaları ve onların motive olmalarını sağlama açısından yararlıdır.

c) Engelli çocuklarla daha iyi iletişim kurmaya çalışan çocuklar geleceğin iyi vatandaşları olarak onları daha iyi anlar ve saygı duyarlar (Sarı, 2002: 23; Samyeli ve Metin, 1997).

d) Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenine gerekli desteği sağlama açısından yararlıdır.

e) Özürlü çocuklarla paylaşma-yardımlaşma ve işbirlikçi davranışlar içine girme gibi sosyal ilişkiler yoluyla; normla çocuk sosyal gelişiminde ilerleme fırsatı bulabilecektir (Metin, 1997: 117).

2.1.1.9.4. Kaynaştırma öğretmenlerine yararı

Kaynaştırma öğrencisi olan öğretmene kaynaştırma eğitiminin yararları şunlardır;

Kaynaştırmanın başarıya ulaşmasındaki en önemli etmenlerden biri, normal sınıf öğretmenlerinin, sınıflarına, engelli öğrencileri kabul etmeye istekli ve kaynaştırmayı başarıya ulaştırmaya kararlı olmalarıdır (Kırcaali-İftar, 1992: 47).

- a) Öğretim becerilerini geliştirir ve kendini geliştirmesini sağlamaktadır.
- b) Mesleki deneyim kazanmalarını sağlamaktadır.
- c) Engelli öğrencide akademik ve sosyal anlamda ilerlemeleri fark edince motive olmaları sağlanır.
- d) Kaynaştırma uygulamaları, kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin diğer personelle iletişim ve işbirliğini artırır (Kırcaali-İftar, 1998: 19).
- e) Bireyler arası farklılıkları kabullenmelerini sağlamaktadır.
- f) Özel gereksinimli çocuklara uygulanan öğretim tekniklerinden normal çocuklar içinde faydalanabilir.

2.1.1.9.5. Normal öğrencilere yararı

Kaynaştırma uygulamaları sadece kaynaştırma öğrencisi açısından yararlı değildir. Normal çocuklarda öğretmenlerin ve ailelerin kontrolünde farklı özellikteki akranlarıyla aynı eğitim ortamını paylaşma İmkânı bulmaktadırlar.

Kaynaştırma öğrencisinin normal arkadaşlarına kaynaştırma eğitiminin yararları şunlardır;

a) Kaynaştırma sınıfındaki normal öğrenciler, bireyler arasındaki var olan farklılıklara karşı daha hoş görülmesi olmayı ve olumlu tutum geliştirmeyi öğrenirler (Şahbaz, 1997; Darıca, 1992).

b) Normal öğrencilerin işbirliği ve yardımlaşma becerilerini artırır (Kırcaali-İftar, 1998: 19).

c) Normal çocuklarla engelli çocukların sosyalleşmesi açısından yararlıdır (Darıca, 1992).

d) Özürlü arkadaşına model olabilmenin getirdiği sorumluluk, normal çocuğun kendine güven duyabilme konusunda olumlu kazançlar sağlayacaktır (Darıca, 1992).

2.1.2. Özel Eğitimde Tanılama

2.1.2.1. Özel eğitimde tanılama ve önemi

Özel eğitime başarılı hizmet götürülebilmesi, özel gereksinimli çocuklara yararlı olması için, erken ve uygun teşhis (tanı) yapılması şarttır. Zihinsel engelliler için düzenlenecek eğitim programlarının yapılmasında ilk iş kim ve kime sorusuna cevap verebilmektir. Bunların cevabı uygun teşhis (tanı) ile verilir. Eğitim programlarının diğer öğeleri de teşhis ile belirlenir (Özel Eğitim Konseyi, 1991: 180–181).

Özel gereksinimli olan çocukların eğitiminde ilk aşama ve adım uygun teşhistir. Zekâ geriliğinin durumu ve düzeyi ne kadar erken ve uygun olarak teşhis edilirse eğitim programının diğer öğelerini ve eğitimi uygun şekilde düzenlemek ve yürütmek o derece kolaylaşır (Çağlar, 1979: 115). Özel eğitimde erken eğitime başlamak ne kadar gerekli ise özel gereksinimli olan çocukların erken teşhisleri de o denli önemlidir. Teşhis aynı zamanda engellilerin, bireysel eğitimlerinin yapılmasında en önemli dayanak olacaktır (1.Özel Eğitim Konseyi, 1991: 181).

Özel gereksinimli çocukların ilk seçim ve teşhislerinde uyulacak temel ilkeler vardır. Bu ilkeleri 7 hususta açıklamak mümkündür.

1. Çocuk bütün olarak incelenmelidir.

2. Çocuğun sağlık durumu, beden, zihin, sosyal ve kişilik gelişimi ayrı ayrı bütün unsurları kapsayacak şekilde derinliğine incelenmelidir.
3. Çocuğun yalnız incelendiği zamanki durumu değil, o ana kadar olan gelişimi de incelenmelidir.
4. Çocuğun her yönü ve özelliğinin incelenmesinde mümkün olduğu kadar çeşitli ve uygun testler kullanılmalıdır.
5. İncelemeler ve incelenen alanda yeterli bilgi ve beceri sahibi uzman kişiler tarafından yapılmalıdır.
6. Teşhisin doğruluk ve yanlışlığı sürekli incelemelerle kontrol edilmeli ve sonuç daima değişikliğe açık tutulmalıdır.
7. Teşhis çocuğun yalnız yetersiz olduğu yetenekleri değil, yeterli, üstün olduğu ve başarılı olacağı alanları ortaya çıkarmayı da amaç edinmelidir (ağlar, 1979: 118).

Özürlü kişinin eğitimi topluma üretken kendilerine yeterli birer birey olarak kazandırılabilmesi için, erken tanı ve değerlendirilmenin yapılması önemlidir (Kayıhan, 1992: 167). Özel eğitime gereksinimi olan çocukların erken tanılarının ve yerleştirmelerinin yapılabilmesi için uygun olan kurumların aracılığı gerekmektedir. Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim almaları önemlidir.

2.1.2.2. Özel gereksinim bireylerin başvurabilecekleri kurumlar

Ülkemizde özel eğitime gereksinimi olan bireylerin başvurabilecekleri birçok resmi ve özel kurum mevcuttur. Bu kurumlardan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde 7' de bahsedilmektedir. Özel eğitim gereksinimi olan birey, ailesi veya gönderen kaynak kişi;

- a) Millî Eğitim Müdürlüğüne,
- b) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğüne,
- c) En yakın özel eğitim kurumuna,
- d) En yakın okula, doğrudan başvurabilirler.

2.1.3. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü

Ülkemizde özel eğitime gereksinimi olan çocukların tanılama, yönlendirme, yerleştirme ve izleme çalışmaları Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri illerde eğitsel tanıyı yapan (Vuran ve Yılmaz-Sarpdağ, 2001: 144), özel eğitimle ilgili her türlü etkinliği planlayan, bireysel inceleme yapan, gerektiğinde sağaltım çalışmaları yapan, kurumlardır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlardır.

Millî Eğitim Müdürlükleri, örgün ve yaygın eğitim kurumları, sağlık kuruluşları, üniversiteler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı birimler ve yerel yönetim birimleri özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılanması amacıyla RAM'a yönlendirilmesinde sorumluluğu paylaşırlar.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme, tanılama, izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürüterek birey için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerir, birey ve ailesine destek eğitim ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunar (Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, madde 49). Pek çok özel eğitime gereksinimi olan çocuk teşhis konulduktan sonra olanaklar ölçüsünde uygun eğitimsel düzenlemeler için yerleştirilmekte, mevcut becerileri geliştirici ve birçok yeni beceriyi öğretici nitelikte eğitim programlarında yararlandırılmaya çalışılmaktadır (Darıca, 1992:183). Tüm bu hizmetleri Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışmakta olan personel yürütmektedir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri tüm ülke genelinde en yaygın olarak bulunan kurumlardır. Dolayısıyla ailelerin ve eğitimcilerin özel eğitimle ilgili bilgi alabilecekleri ve en kolay ulaşabilecekleri il/ilçelerde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleridir.

2.1.3.1 Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğü tarihçesi

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin temeli 1955 yılında atılmıştır. İlk olarak 1955 yılında Ankara' da Demirlibahçe İlkokulu' nda "psikolojik Servis Merkezi" adıyla ülkemizin ilk Rehberlik Merkezi açılmıştır. Sonra bu ad Rehberlik

ve Araştırma Merkezi olarak değiştirilmiştir (Bakırcıoğlu, 1985: 32). Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin bu tarihten sonra sayıları artarak açılmaya devam etmiştir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri A.B.D.' de Okul Sağlığını Koruma Hareketi ile okullardan bağımsız olarak kurulmuş olan Çocuk Rehberlik Merkezler (Child Guidance Clinics)' ne benzemektedirler (Kuzgun, 2000: 15–16).

2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'nun 6. maddesine istinaden özel eğitim alanında araştırmalar yapmak ve özel eğitime gereksinimi olan çocuklara hizmet götürmek üzere, her ilde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi kurulmaktadır. Özel eğitime gereksinimi olan çocukların seçilmeleri, teşhisleri için açılan kurum Rehberlik ve Araştırma Merkezleridir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri günümüzde hemen her ilde hizmetlerine devam ettiği gibi birçok ilin ilçelerinde de hizmetlerini faal olarak sürdürmektedir. Halen ülkemizde 174 adet Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü çalışmalarını sürdürmekte olduğu belirtilmiştir.

2.1.3.2. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğü idari yapısı

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde; merkez müdürlüğü, merkez müdür yardımcılığı, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü başkanlığı, özel eğitim hizmetleri bölümü başkanlığı bölümleri bulunmaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde hizmet vermekte iki bölümünde personel durumu ve görev alanları şunlardır:

2.1.3.2.1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri bölümü

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü başkanlığında, merkezin çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda psikolojik danışman, psikolog, psikometrist, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacı görev yapmaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışma servisleri elemanlarıyla üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal

bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları, özelliklerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile bu yönde meslekî ve eğitsel rehberlikte bulunulması için grup rehberlik etkinliklerine yönelik programları hazırlar ve uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunur (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği, 2001). Ayrıca, engelli bireylere verilen rehberlik hizmetleri arasında onların niteliklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir programa, bir üst öğrenim kurumuna ya da işe yerleştirilmelerine yardımcı olmak yer almaktadır (Yalçınkaya-Akyüz, 1997–1998).

2.1.3.2.2. Özel eğitim hizmetleri bölümü

Özel eğitim hizmetleri bölümü başkanlığında, bölüm başkanının sorumluluğunda merkezin hizmet verdiği çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda çeşitli branşlarda özel eğitimci, psikolog, psikometrist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sosyal çalışmacı ve psikolojik danışmanlar görev yapmaktadır.

Bu bölümdeki personelin görevleri şunlardır;

- a) Özel eğitim gerektiren bireylerin tespiti amacıyla yapılacak taramalarda yer alır.
- b) Aile, okul, sağlık kuruluşları, adli ve diğer kurumlardan; zihin, duygu ve sosyal yönden uyumsuzluk, gelişimdeki gerilik, öğrenme güçlüğü ve okul başarısızlığı, çeşitli bedensel engeller gibi nedenlerle gönderilen danışanları kabul eder, dosya açar, gerekli hizmeti verir.
- c) Özel eğitim gerektiren çocukların tanınması sürecinde gerekli her türlü hizmeti verir
- d) Merkezin görev bölgesinde özel eğitim gerektiren öğrencilerin üst öğrenim kurumları ve mesleğe yönelmeleri konusunda gerekli çalışmaları ve eş güdümü sağlar (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

Her iki bölümde, yani rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ve özel eğitim hizmetleri bölümlerinde bölüm başkanları bulunmaktadır.

2.1.3.3. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğünde görev yapmakta olan personelin görev tanımları

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin görev tanımları Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliğinde açık bir şekilde belirtilmiştir.

2.1.3.3.1. Merkez müdürünün görevleri şunlardır;

- a) Özel eğitim gerektiren öğrencilerin tanılanmaları için eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibini oluşturur, bu ekibe başkanlık eder ve çalışmaların amacına uygun şekilde yürütülmesini sağlar.
- b) Merkezin tarama, tanılama, özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde İl veya ilçedeki ilgili kurum ve kuruluşlarla eş güdümü sağlar.
- c) Merkezin bölümlerinin tarama, tanılama ve danışanlarla ilgili uygulamalarında gerekli sağlık hizmetleri için görev bölgesinde bu hizmetleri veren veya verebilecek olan birimlerle eş güdümü sağlar.

2.1.3.3.2. Müdür yardımcılarının görevleri şunlardır;

- a) Bölümlerin gereksinimlerini belirler ve sağlanması için gerekli önlemleri alır.
- b) Bölümlerden gelen rapor ve yazıların yazılmasını sağlar.
- c) Müdürün olmadığı zamanlarda müdürlüğe vekâlet eder.
- d) Eleman sayısının yetersiz olduğu durumlarda hizmetlerin yürütülmesinde branşı ile ilgili merkez etkinliklerine katılır.

2.1.3.3.3. Merkezde görevli psikolojik danışmanın görevleri şunlardır;

Öğrencilerin veya bireylerin kendilerini ilgileri, yetenekleri, meslekî değerleri gibi yönleriyle tanımalarına, meslekler hakkında bilgi edinmelerine, kendi özelliklerine hangi mesleklerin uygun olduğunu fark etmelerine, çevreleri ile olumlu ilişkiler ve daha verimli çalışma alışkanlıkları geliştirebilmelerine, eğitimle ilgili sorunlarını ve güçlüklerini giderebilmelerine yönelik psikolojik yardım hizmetlerini verir. Bu öğrenciler veya bireyler için gerekli resmî işlemleri yapar.

Psikolojik danışmanı bulunmayan okullar öncelikli olmak üzere okulların ve öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda yöneticilere, öğretmenlere, gerekli durumlarda ailelere yönelik toplantı, panel ve konferans gibi etkinlikler düzenler, gerekli hizmet içi eğitim etkinliklerini önerir (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanı Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

2.1.3.3.4. Bölüm başkanlarının görevleri şunlardır;

- a) Bölümün işlerini plânlar, eş güdümü sağlar ve çalışmaları izler.
- b) Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde branşı ile ilgili çalışmalara katılır.
- c) Bölüm çalışmaları ile ilgili olarak düzenlenecek her türlü yazı ve raporları inceler ve parafe eder.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında kaynaştırma eğitime ilişkin öğretmenler, idareciler ve ailelerle yapılmış araştırmalardan kısaca bahsedilmiştir.

Son yıllarda engelli öğrencilerin özel eğitim gereksinimlerinin, onları normal yaşlılarından ayırmadan normal eğitim ortamlarında karşılanması, geniş uygulama alanı bulmuştur. Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesidir. Kaynaştırma, her türde ve düzeyde engele sahip öğrenciler için söz konusu olabilmektedir (Kırcaali- İftar, 1998: 1–6). Ancak, yasalarda açıklanan kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak uygulamada bir takım

yetersizlikler ve sorunlar yaşanmakta olduğu bir gerçektir. Bu anlamda araştırmacılar tarafından son dönemde kaynaştırma eğitimiyle ilgili çalışmalar yapılmakla beraber; kaynaştırma eğitiminin illerde/ilçelerde asıl uygulayıcısı, yönlendiricisi ve izleyicisi olan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri ve bu kurumlarda çalışmakta olan personelle (rehber öğretmenler ve yöneticiler [müdür-müdür yardımcıları]) ilgili araştırmaların literatürde mevcut olmadığı görülmüştür.

Ypınazar ve Paglino (2004) yaptıkları araştırmada özel eğitim ile genel eğitim arasındaki ilişkiyi incelemek için nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. 1999 ve 2001 yılları arasında Avusturalya’ da Kuzey Queensland büyük bir kasabada gerçekleştirilmiştir. Farklı yetersizliği olan kız ve erkek çocuklara sahip olan 15 kadın ile araştırma yapılmıştır. Araştırmaya katılan annelerle ilk görüşme 1999 yılında gerçekleştirilmiştir. Kadınların 6’ sı yerli, 3’ de Avusturalya’ nın farklı yerlerinden idi. Araştırmada verilerin toplanması yaklaşık 18 ay kadar sürmüştür. 15 kadınla görüşülürken kod isimler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan annelerin her biri eğitimin farklı sistemlerinden bahsetmişler ve kendi eğitim hikâyelerini anlatmışlardır. Görüşmeye katılan annelerin çoğu gelecekte normal çocukların toplumsal anlamda eğitimde değişmeye neden olacağını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan annelerin çocukları farklı eğitim kurumlarında eğitim almakta olan bireylerdi. Araştırmanın sonucunda Kuzey Queensland özel eğitim anlamında ilerlemeler kaydedildiği saptanmıştır. Yetersizliği olan öğrenciler için eğitim hizmetlerinin gelişmesine yardımcı olmuştur. En iyi eğitim modelinin normal çocuklarla aynı sınıflarda sürdürülecek olan kaynaştırma eğitimi olduğu saptamıştır

Silva ve Morgado (2004) deneyimli öğretmenlerin akademik açıdan başarılı kaynaştırma öğrencileri ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Araştırma grubunu kaynaştırma sınıfındaki öğretmenler ve kaynaştırma sınıflarındaki özel eğitim gerektiren öğrenciler oluşturmuştur. Özel eğitime ihtiyacı olan kaynaştırma öğrencileriyle ve öğretmenleriyle yaptığı çalışmalarında 76 deneyimli öğretmenle çalışmışlardır. Çoğunlukta bu öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan bireylerle pedagojik olarak aldıkları eğitim metotlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Okullarda ergenlik dönemine ulaşmış çocukların çalışma ortamlarındaki zorluklarını analiz etmişler ve sonuçları üzerinde durmuşlardır. Bu yapılan araştırmada % 87-95 oranında güvenilir sonuçlar vermiştir. Katılımcı grubun yaş ortalaması 43’ tür.

Katılımcı öğretmenler ortalama 20 ile 12 yıl arasında deneyime sahiptirler. Toplam %63' ü özel eğitim için eğitim almış öğretmenlerdir. Verilerin analizi içerik analizi, anahtar yazılım tekniği ve yazılım frekansları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda katılımcı öğretmenler başarılı bir şekilde müfredatlarını ve planlarını adapte etmeyi ve öğrencilerle ilgili sorunlara profesyonelce yaklaşmayı başarmışlardır.

Opdal, Wormnaes ve Habayeb (2001) öğretmenlerin kaynaştırma hakkındaki görüşlerinin pilot çalışmalara etkisini araştırmışlardır. Öğretmenlerin sınav hakkındaki düşünceleri yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerinin ve onların özel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olan çalışmaları kapsamaktadır. Araştırma Filistin' de 6 kaynaştırma okullarındaki 90 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler yetersizlikleri olan öğrencilerle ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamındaki okullar devlet okullarıdır. Araştırmaya katılan çocukların ortak özellikleri hem psikolojik olarak hem fiziksel olarak engele sahip çocuklardır. Araştırmada iki önemli sonuca ulaşılmıştır. Araştırmanın birinci sonucu, araştırmaya katılan çocukların hem matematik hem de okuma-yazmayı öğrenmede güçlük çektikleri saptanmıştır. Araştırmanın ikinci sonucu ise, bu çalışmaya bağlı olarak yetersizlikleri olan çocuklara geleceğe yönelik öneriler geliştirmiş olmasıdır. .

Richard ve Stewart (2001) genel eğitim ve özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili tutumlarına yönelik bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada özel eğitim ve genel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime gereksinim duyan çocukların özel eğitimle ilgili tutumları ve davranışları incelenmiştir. Psikolojik ve hafif derecede yetersizliği olan çocukların genel eğitim sınıflarında 30 yıldan beri eğitim yararlandırıldığı ifade edilmiştir. Bu çalışmanın kapsamını devlet okullarının genel eğitim sınıflarında bulunan % 80 oranındaki öğrenciler oluşturmuştur. Yetersizliği olan öğrencilerin % 68' i genel eğitimdeki sınıflarda eğitim görmüş ve yaşları da 6 ile 21 yaş arasındaki yetersizliği olan çocuklardan oluşmuştur. Araştırmada analizde güvenilir yöntemler kullanılmıştır. Alpha 0.5 testi kullanılmıştır. Ve testin sonucunda toplamda güvenilir sonuçlara ulaşılmıştır. İstatistikî bilgiler diğer testlere göre, daha sağlıklı ve önemli sonuçlar vermiştir.

Avramidis, Bayliss, Burden (2000) kaynaştırma öğrencilerinin ve kaynaştırma öğretmenlerinin belirli özel eğitim bölgeleriyle ilgili görüşlerine yönelik bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmanın amacı, kaynaştırmaya ilişkin davranış unsurlarını tespit etmektir. Kaynaştırma öğretmenlerinin özel eğitim öğrencileriyle ilgili görüşleri okullarda dikkatle incelenmiştir. Araştırma İngiltere' nin Güney Batısında belirli eğitim bölgelerinde yapılmıştır. Araştırma için 81 önemli öğretmenle görüşme yapılmıştır. Bu öğretmenler özel eğitim anlamında deneyimli kişilerden seçilmiştir. Katılımcılara araştırmayla ilgili ayrıntılı sorular yöneltilmiştir. 81 öğretmenin düşünceleri ve görüşleri ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. Araştırmada katılımcıların kaynaştırmaya ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda elde edilen 28 bulgu Meta analizi tekniğiyle dikkatle edilmiştir. Araştırma sonucunda görüşmeye katılan öğretmenlerin kaynaştırma ve özel eğitimle ilgili olumlu ve doğru görüşler belirttikleri saptanmıştır.

K. Smith, E Smith (2000) öğretmenlerce çocuklarla uygulanan düzenli ve erken eğitimin başarılı kaynaştırma açısından önemiyle ilgili bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Düzenli ve erken eğitim öğrencilerinin gelişimi ve başarıları açısından kaynaştırma eğitiminin önemli olduğu vurgulanmıştır. Ve uzman eğitimciler tarafından kaynaştırma sınıflarında düzenli ve erken eğitim uygulandığında başarılı sonuçlar verdiğini belirtmişlerdir. Araştırmayla kaynaştırmada yapay yöntemlerden uzak olunması amaçlanmıştır. Araştırma Amerika Birleşik Devletleri' nde yapılmıştır. Araştırma önemli ve seçkin katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Araştırma 5000 öğrenciyle gerçekleşmiştir. 10 okul, 1 tane lise ve diğerleri normal okullarda çalışma gerçekleştirmiştir. Görüşme ve incelemeler, bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Bu çalışmada, kaynaştırma eğitimine inanmanın başarılı olmanın gelişmesinde olumlu rol oynadığı ortaya çıkmıştır.

G. Cook, I. Semmel, M. Gerber (1999) kaynaştırma eğitimi için öğretmenlerin düşünceleri ile ilgili bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmaya zihinsel engeli çocuklarla özel eğitim öğretmenlerinin yanı sıra kaynaştırma öğrencileri de dahil edilmiştir. Araştırmaya 64 özel eğitim öğretmeni ve 49 müdür katılmıştır. Bu araştırma California Şehrindeki 57 farklı okulda gerçekleştirilmiştir. Bunlar, 33 normal okul ve 24 yüksek okuldur. Normal eğitim ortamında öğretmenlerin

verdikleri cevaplar dikkatle analizde incelenmiştir. Araştırmada kaynaştırma eğitimiyle ilgili öğretmenlere, 29 temel, farklı soru sorulmuştur. Araştırmaya katılan katılımcılardan düzenli ve gerekli cevaplar alınmıştır. Yetersizliği olan öğrencilerin davranışları da değerlendirmede göz önünde bulundurulmuştur. Yalnızca, yüksek okuldaki 2 özel eğitim öğretmeni gelişigüzel cevap vermişlerdir. Araştırmada Parametrik olmayan analiz yöntemi kullanılmıştır. Özel eğitime yönelik 7 özel amaç elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda her iki gruptaki katılımcıların % 76' sında benzer cevaplar ve görüşleri dile getirmişlerdir. Hafif derecede yetersizliği olan öğrencilerin eğitimsel ve kaynaştırma eğitimi anlamında ortaya çıkan yenilikleri tartışılmıştır. Bu araştırmayla yenilik olarak öğretmenlerin eğitim yaşantılarını kolaylaştırdığı ve geliştirdiği ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili ilerleme sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Finley Snyder (1999) kaynaştırma eğitimi ve düzenli bir çalışmanın normal sınıf öğretmenlerinin davranışlarına olan etkisi ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Öğretmenlerin çalışma hayatlarında, sınıflarında ve yaptıkları etkinliklerde üniversitelerden özel eğitimde ile ilgili bilgi bakımından faydalandıkları saptanmıştır. Bu araştırma data analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ilkokullar, ortaokullar, meslek liselerinde bulunan öğretmenlere yönelik metotlar uygulanmıştır. Analiz esnasında öğretmenlerin özel eğitimle ilgili görüşleri dikkatle incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kaynak oda ve faydaları ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğu zaman problemler yaşadığı saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin sınıflarına gelirken hazırlık yaptıkları saptanmıştır.

Yıkımlı (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili nitel bir araştırma yapmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Batı Karadeniz Bölgesinde amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş bir il merkezindeki 10 milli eğitim yöneticisi çalışma grubuna alınmıştır. Araştırmada araştırma grubundaki tüm katılımcılara 8 soru yöneltilmiştir. Araştırma araştırmacı tarafından il milli eğitim yöneticilerinin uygun oldukları zamanlarda çalışma odalarında bire bir gerçekleştirilmiştir. Veri analizinde önce verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar, verilerin tümevarım yöntemiyle analiz edilmesi basamakları yer

almıştır. Verilerin toplanmasının ardından 8 temaya ulaşılmıştır. 8 tema altında veri analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, kaynaştırmaya ilişkin yasal düzenlemeleri yeterli buldukları, kaynaştırma uygulaması yalpan okullarda karşılaşılan sorunlara yönelik olarak bilgilerinin olmadığı, kaynaştırma eğitiminin aileye, çocuğa ve diğer öğrencilere yararı olduğu saptanmıştır.

Öncül (2003), kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin engelli öğrencinin bulunduğu sınıfta normal çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri ilgili bir araştırma gerçekleştirmiştir. Betimsel yöntemle gerçekleşen araştırmada veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmış ve tümevarım ile analiz edilmiştir. Araştırma ilköğretim 8. sınıfına devam eden özel gereksinimli bir öğrencinin kayıtlı olduğu okulda bulunan normal öğrencilerin anneleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin kaynaştırma öğrencisini en az iki yıl süreyle tanımaları ölçüt alınmıştır. Araştırma 8 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler annelerin uygun oldukları zamanlarda 10–20 dakika arasında yapılmıştır. Görüşmeler kasete kaydedilmiş ve ardından analiz edilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcılara 13 soru yöneltilmiştir. Veri analizi; veri dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve tümevarım yoluyla yapılmıştır. Veri analizinde toplam 19 kod oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından 12 temaya ve alt-temalara ulaşılmış ve bulguları elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, normal öğrenciye sahip annelerin kaynaştırma konusunda fazla bilgiye sahip olmadıkları ve bu konuda bilgilendirildikleri takdirde kaynaştırmaya karşı daha olumlu tutum geliştirecekleri saptanmıştır.

Baran (2003) işverenlerin zihin engelli bireylerin istihdamlarına ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili betimsel bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı, işverenlerin zihin engelli bireylerin istihdamlarına ilişkin görüş ve önerilerinin neler olduğunu belirlemektir. Araştırma verilerinin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler 10 gün içinde Bursa ilinde çalışmakta olan işyeri sahipleriyle gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması esnasında 5 farklı meslek alanından 20 işveren çalışma grubunu

oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Görüşme Klavuzu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler sayı ve yüzde olarak tablolara işlenmiştir. Araştırmanın sonucunda işverenlerin, işyerinde çalıştırdıkları zihin engelli bireyleri daha çok üretim ve üretimi destekleyen işlerde görevlendirdikleri, zihin engelli bireylere verdikleri işlerde bireyin özelliklerini ve işlerin güvenli olması gibi özellikleri dikkate aldıkları saptanmıştır.

Yıkılmış ve Bahar (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarının saptanması için yaptıkları çalışmayı Ankara ilinin Mamak ilçesinde kaynaştırma sınıflarında görev yapmakta olan 14 öğretmen ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada niteliksel araştırma yöntemleri arasında yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada yer alan öğretmenlerle 20–30 dakikalık görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada önceden hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanan veriler betimsel ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, kaynaştırma sınıfında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerinden olan uzmanlara danışma becerileri ile ilgili olarak herhangi bir çaba ortaya koymadıklarını ve uzman desteği almadıklarını, eğitsel amaç saptamada, öğretimi desenleme ve uygulamada, öğretimi destekleyici ve kolaylaştırıcı etkinliklerde bulunmada, engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlamada, öğretimin etkililiğini değerlendirme için çeşitli değerlendirme araç ve süreçlerine yer vermede yetersiz olduklarını ortaya koymuştur.

Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşmeye dayalı tümevarım analizini kullanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya Ankara ilinde bir kız meslek lisesinde görev yapmakta olan farklı branşlardan 20 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerle görüşme bire bir yapılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve verilerin tüme varım yöntemiyle analiz edilmesi yöntemiyle analiz edilmesi olarak üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin verdikleri elde edilen ve araştırmanın bulgularını oluşturan 11 temaya ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonucunda ülkemizde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için özel eğitim destek hizmetleri ve donanımının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Kocaoğlu (1991), 1985–1990 yılları arasında Eskişehir rehberlik ve araştırma merkezi inceleme bölümüne yapılan başvuruların incelenmesi ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmanın amacı, belirtilen yıllar arasında başvuruda bulunan tüm vakaların yaş, cinsiyet, engel grubu, geliş şekillerini ve inceleme sonunda yapılan yönlendirmelerinin neler olduğunu saptamaktır. Araştırma betimsel bir araştırmadır. Veriler rehberlik ve araştırma merkezindeki dosyaların taranması ile toplanmıştır. Veriler bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde, RAM’ daki dosyalar tek tek incelenmiş, çeteleme yapılmış ve bilgiler sayısal olarak çizelgelere işlenmiştir. Engel gruplarında incelemeye alınan vakaların engel türlerine ve yıllara göre dağılımını gösteren histogramlar hazırlanmıştır. Araştırmada vaka sayısı, cinsiyet, yaş, başvuru kaynakları, başvuru nedenleri, yönlendirilme ve dosyalar ile ilgili sonuçlar elde edilmiştir. Bu alanda programların, yayınların her geçen yıl daha fazla yapıldığı ve RAM’ a başvuruların daha çok 6–10 yaş grubunda yoğunlaşması sorunların eğitim çağındaki boyutunun büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın yapıldığı kurumlar ve personelin özellikleri, verilerin toplanma süreci ve analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu araştırma Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin görüşlerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçladığından ‘‘betimsel yöntem’’ kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak ise nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmayı nicel olarak da desteklemek ve RAM personelinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini elde edebilmek için Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği kullanılmıştır.

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algılar ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya kanmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma biçimidir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 19). Nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan üç tür veri toplama tekniği vardır: Bunlar görüşme, gözlem ve yazılı doküman incelemesi’ dir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 56). Bu tekniklerden görüşme (mülakat), araştırma amacına uygun olarak hazırlanan soruların, görüşüne ihtiyaç duyulan kişiye/kişilere araştırmacı tarafından sorularak cevap alınması sürecidir (Ural ve Kılıç, 2006: 200) şeklinde tanımlanabilir.

Görüşme yöntemi bire bir uygulanacağı gibi grupta da gerçekleştirilebilir. Görüşmede kullanılan en temel yöntem sözlü iletişimidir. Bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarması yönünden oldukça güçlü bir yöntem olan görüşme, iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel alır

(Yıldırım ve Şimşek, 1999: 20–100). Görüşme tekniği yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olarak üç grupta toplanabilir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacının önemli bir avantajı, karşılaştırmalı veriler elde edebilmektir. Ancak, bu şekilde araştırmacı tarafından görüşülen kişilerin belli bir konuyu nasıl yapılandırdıklarını görme şansı söz konusu olabilmektedir (Uzuner, 1999:180). Bazen, önceden düşünülmeyen ve görüşme sırasında ortaya çıkan yeni durumlar da görüşmede bazı değişiklikler yapmayı gerektirebilir. Bu tarz görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşmelerdir (Özgüven, 1992: 36). Görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir. Bazı konuların ayrıntısına girebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 122).

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları, nitel veri toplama araçları ve nicel veri toplama araçları olmak üzere iki kısımda ele alınmıştır.

3.2.1. Nitel veri toplama aracı

Bu araştırmada nitel veri toplama aracı olarak; “Görüşme Soruları” ve “Görüşme Kılavuzu” kullanılmıştır.

3.2.1.1. Görüşme soruları

Bu araştırmada, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimiyle ilgili şahsi bilgileri, hizmet alanlarında kaynaştırma eğitiminin olumlu-olumsuz yanları, destek eğitim hizmetleri, kaynaştırma eğitimi öncesi yapılması gereken düzenlemeler, yasal düzenlemeler, kaynaştırma eğitiminin yararları, sorunları ve önerileri konusundaki görüşlerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu verileri elde edebilmek için ise nitel araştırma veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından görüşme soruları oluşturulmuştur (Ek-1). Araştırma esnasında sorulacak soruların;

- Açık ve anlaşılır olmasına,
- Genelden özele doğru bir sıra izlemesine,
- Araştırma konusuyla ilgili olmasına,
- Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi alınabilmesine, dikkat edilmiştir.

3.2.1.2. Görüşme kılavuzu

Görüşme kılavuzu; görüşmelere başlamadan önce araştırmacı tarafından hangi soruların hangi sırayla sorulacağı ve soruların sırasında ne kadar detaya inileceği gibi ilkelerin olduğu yazılı bir dokümandır. Bu metin görüşmeci ile görüşülen arasında bir sözleşmedir. Bu sözleşmede; görüşmecinin tanıtımı, araştırmanın konusu, amacı, nasıl yapılacağı, ne kadar süreceği, ses kayıt cihazını kullanmasının sebepleri, araştırmanın sonuçlarının ne amaçla kullanılacağı ve araştırmacının görüşülen bireyden beklentileri gibi açıklamalar yer almaktadır (Ek-3). Araştırmacı görüştüğü her Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü personeline; kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerini almak olduğunu açıklamıştır.

Araştırmacı, araştırma esnasında ses kayıt cihazı kullanacağını, soruların tarafından sorulacağını, anlaşılmayan soruların açıklanması ya da tekrarlanmasını isteyebileceklerinin belirtmiştir. Görüşmeyi kendi istedikleri sessiz bir ortamda bire bir yapabileceklerin, düşüncelerini ve bilgilerini rahat bir şekilde ifade etmeleri ve çekincelerini paylaşmalarını rica edilmiştir.

3.2.1.3. Nitel veri toplama aracı geçerlik ve güvenilirliği

A. Pilot çalışma

Araştırma sorularına son halini verebilmek için bir Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitimi Merkezinde diğeri ise kaynaştırma öğrencilerinin olduğu bir ilköğretim okulunda görev yapan 2 rehber öğretmenle pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme yapılan bu iki öğretmen araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Pilot görüşmelerin yapılabilmesi için her iki rehber öğretmenle iletişim kurulup onların belirledikleri gün ve saate randevu alınmıştır. Pilot görüşmeye başlamadan önce araştırmacı kendisi tanıtmıştır. Ardından araştırmanın amacını ve nasıl yürütüleceğini görüşme yapılacak öğretmenlere ifade etmiş ve verilerin güvenilir bir biçimde elde edilmesi amacıyla görüşmenin ses kayıt cihazına kaydı için gerekli izni almıştır. Pilot görüşme belirlenen gün ve saatte öğretmenlerin uygun gördükleri bir yerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında sorulan soruların soruluş şekli ve sırasına dikkat edilmiştir. Görüşme esnasında cevaplanamamış ya da yeterli cevap alınmamış sorular görüşme sonunda tekrar sorulmuştur. Yarım saat kadar süren görüşmelerin verileri ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra kasetlerin ikisi de dinlenmiş ve yazı hale getirilmiştir. Öğretmenlerin her ikisinin de verdikleri cevaplar doğrultusunda; amaçlanan nitelikte bilgilere ulaşılmasını engelleyen, anlaşılmayan ya da çok net olmayan soru maddeleri çıkarılmış ya da değiştirilmiştir. Bu pilot görüşmeler araştırmanın kapsamını belirleyecek verileri elde etmek için gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı görüşmede sorulacak soruları, görüşmeyi etkilemeyecek, tüm katılımcılar tarafından aynı şekilde algılanacak ve istenilen bilgiyi açıkça belli eden sorular olmasına dikkat ederek soruları yeniden düzenlemiştir.

Araştırmada kullanılacak görüşme formunun içerik geçerliliğini sağlamak için görüşme formu alandan birkaç uzman tarafından incelenmiş ve forma son şekli verilmiştir. Bu amaçla uzmanların yapılan ön uygulama sonuçlarını ve soru maddelerini inceleyerek bu soruların araştırılmak isteyen konuyu kapsayıp kapsamadığı, soruların anlaşılır, açık ve net olup olmadığı ve göz önünde bulundurularak kontrol etmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri, pilot görüşmeler ve alan yazın tarandıktan sonra araştırma için sorulacak soru maddelerinin geçerliliği saptanmış ve sorular yeterli görülmüştür.

B. Görüşme Kılavuzu

Görüşme sorularının döküm işlemi direkt kasetten dinlenerek bilgisayara araştırmacının kendisi tarafından yazılmıştır. Verilerin bilgisayar ortamına doğru ve eksiksiz olarak aktarıldığını belirlemek için her katılımcının görüşmesinin

dökümünün ardından kaset baştan sonuna kadar araştırmacı tarafından bir kez daha dinlenerek dökümle karşılaştırma yapılmıştır. Bu işlem sonrasında katılımcılarıyla tamamıyla gerçekleştirilen görüşmelerde bilgisayara aktarma esnasında veri kaybı olmadığı saptanmıştır.

Tüm veriler bu şekilde bilgisayara yüklendikten sonra araştırmacının danışmanına kasetler arasından rast gele 2 kaset seçtirilip hem kasetler dinlettirilmiştir hem de dökümün kontrolü yaptırılmıştır. Bunun ardından dökümlerde herhangi bir problem yaşanmadığından analiz öncesi hazırlıklara başlanmıştır. Kasetlerdeki kayıtlar ve bu kayıtların döküm araçlarında güvenilirliğin % 100 doğru olduğu uzman görüşü de alınarak saptanmıştır.

3.2.2. Nicel veri toplama aracı

Bu araştırmada nicel veri toplama aracı olarak Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimiyle ilgili görüşlerini belirlemek için Kaynaştırma Eğitime İlişkin Görüşler Ölçeği kullanılmıştır.

3.2.2.1. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeği

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin (rehber öğretmen ve yöneticiler) kaynaştırma eğitime karşı olan görüşlerinin olumlu ya da olumsuz olup olmadığını belirlemek amacıyla, Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen ve Kırcaali-İftar tarafından Türkçe' ye uyarlanan "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır(Ek-2).

Antonak ve Larivee (1995) tarafından, normal sınıfları engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik öğretmen tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir.

1="Tümüyle Katılıyorum",

2="Katılıyorum",

3="Kararsızım",

4="Katılmıyorum"

5=’’Kesinlikle Katılmıyorum’’ olmak üzere beşli dereceleme ile cevaplandırılmaktadır.

Ölçekte 10 olumsuz madde bulunmaktadır. Bu maddeler, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 14, 18, 19’ uncu maddeler olup ters maddelerdir. Bu maddeler ölçeğin tersten değerlendirmesiyle puanlanmaktadır. Doğal olarak puanlama, 1= kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= kararsızım, 4= katılıyorum, 5= tümüyle katılıyorum değerlendirilip tersten puanlama yoluyla hesaplanmaktadır.

Ölçeğin 5 alt faktörünü oluşturan maddelerin ayrı ayrı başlıklar altında adlandırılmadığı görülmekle birlikte; 4.5.7.8.12.14.18 ve 19. maddelerden oluşan birinci faktör ‘’Kaynaştırma Sınıfı Kontrolü’’ ve ‘’Kaynaştırmaya Karşı Görüşler’’ konularını içermektedir. İkinci faktörde 9, 15 ve 17. maddeler bulunmakta, bu maddelerin ‘’Sınıf Öğretmeninin Yeterliliği’’ konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Ölçeğin üçüncü faktörü 2.3.13.16 ve 20. maddelerden oluşmakta, bu maddeler ‘’Kaynaştırmanın Yararları’’ konusunda yoğunlaşmaktadır. Ölçeğin dördüncü faktöründe ise 1 ve 6. maddeler bulunmakta ve bu maddeler ‘’Engelli Öğrencinin Yeterliliği’’ ve ‘’Kaynaştırmanın Yararı’’ konularını içermektedir. Ölçeğin beşinci faktörünü 10 ve 11. maddeler oluşturmakta, bu iki madde ‘’Kaynaştırmanın yararları’’ konusunda yoğunlaşmaktadır.

3.2.2.2. Kaynaştırma eğitime ilişkin görüşler ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği

‘’Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği’’, Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilmiştir. Orijinal ölçeğin 376 kişi üzerinde yapılan güvenirlik çalışması sonucunda, Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı 0.88, iki yarım güvenirliği 0.82 bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik çalışmasında, yapılan faktör analizi sonucu 25 madde 4 faktör altında toplanmıştır.

Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen ‘’Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği’’ Kırcaali-İftar (1996) tarafından Türkçe’ ye uyarlanıp, geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Araştırma evrenini, Eskişehir il merkezindeki 79 ilkokul/ilköğretim okulu, araştırmanın örneklemini ise, bu okullardan kümeli örneklem yoluyla belirlenen 9 okuldaki 115 öğretmen oluşturmıştır.

Yapı geçerliği analizinde Varimax rotasyonu ile yapılan faktör analizi ve Scree Testi sonucunda 25 maddeden 20'si 5 faktörde toplanmıştır. Ölçekten alınan en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100'dür. Puan yükseldikçe tutum olumsuzlaşmaktadır. Ölçeğin yapılan güvenirlik çalışmasında, Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur.

3.3. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmanın verilerinin toplanması nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacının empati becerilerine sahip olması ve görüştüğü bireylerin bakış açısını ve algılarını anlamaya çalışması önemlidir. Bu şekilde araştırmacı ile araştırmaya katılan birey arasında daha etkili bir iletişim kurulması ve görüşülen bireyin samimi bir biçimde algılarını ve deneyimlerini anlatması mümkün olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 44). Yapılan görüşmeler esnasında olumlu bir iletişim ortamı araştırmacı tarafından oluşturulmaya çalışılmıştır. Görüşmecilerle sessiz ve en uygun ortamda görüşmeler yapılmıştır.

Nitel araştırmanın doğal ortama olan duyarlılığı, bu tür araştırmaları, araştırma deseni, araştırmaya katılan denekler, veri toplama ve analiz yöntemleri gibi konular bakımından birbirinden farklı kılmaktadır. Araştırmanın gerçekleştiği doğal ortamı başka bir araştırma kapsamında aynen bulmak ya da olanaksız olduğu için, bir nitel araştırmanın aynen tekrarı mümkün değildir. Nitel araştırmada farklı ortamlara ve gruplara uygulanabilen önceden belirlenmiş kesin kurallar ve standart yaklaşımlar olmadığı için, her araştırma problemi kendine özgü bir araştırma desenini ve veri analiz stratejisini gerektirir. Bu nedenle her nitel araştırma orijinal veya kendine özgü özellikler taşır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 22).

Görüşme esnasında sorulan her bir yani görüşme soruları aynı zamanda araştırmanın alt problemlerini oluşturmuştur. Görüşme verileri araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenmiştir.

3.4. Görüşme İlkeleri

Görüşme soruları belirlendikten sonra sorular genelden özele doğru bir sıraya konmuştur. Görüşülen bireylere sorular bu sıra ile sorulmuştur. Görüşme esnasında;

- Katılımcı kendisine yöneltilen soruyu anlamamışsa soru araştırmacı tarafından tekrarlanmıştır. Ya da soru daha ayrıntılı bir şekilde görüşülen bireye aktarılmıştır.
- Katılımcı kendisine yöneltilen soruyu tam olarak cevaplandırmamışsa (biraz daha açıklar mısınız? Ya da belirtmek istediğiniz başka bir düşünceniz var mı? Diye belirterek soruyu daha ayrıntılı bir şekilde cevaplamaları sağlanmıştır.
- Katılımcı sorulan soruyla birlikte başka bir soruyu da cevaplandırmışsa o soru tekrar sorulmamıştır.

Görüşme esnasında katılımcıların isminin etik olarak gizli tutulabilmesi için katılımcılara "hocam" diyerek hitap edilmiştir. Her katılımcıya ait bir kod isim katılımcını kendisi tarafından belirlenmiştir. Görüşmenin hemen ardından görüşülen bireye ait kasete; görüşmenin yapıldığı tarih, görüşme yapılan ilin adı, katılımcının gerçek ad ve soyadı, RAM' daki görevi ve kendi belirledikleri kod ismi araştırmacı tarafından karışıklık ve bilgi kaybına karşı not edilmiştir. Araştırma sorularına verilen cevapların dökümü yapılırken ise katılımcıların kendilerinin belirttikleri kod isimler yerine, araştırmacı tarafından verilen farklı kod isimler kullanılmıştır. Veriler bulgular bölümüne bu şekilde aktarılmıştır.

3.5. Araştırmanın Yapıldığı Kurumlar

Araştırma Batı Karadeniz Bölgesi olduğundan Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan 7 il ve 1 ilçede araştırma gerçekleşmiştir. Araştırma konusu olan "Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışmakta olan personelin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri" ile ilgili Batı Karadeniz Bölgesindeki 7 il ve 1 ilçede bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü" ünde araştırma yapılmıştır. Tüm Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü' ndeki personelle görüşme yapabilmek

için öncelikle Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsüne araştırmının izni için dilekçeyle başvurulmuştur (Ek-4). Ardından Milli Eğitim Bakanlığından izin belgesi alınmıştır (Ek-5). MEB izin yazısının gelmesinin ardından iznin alındığı tarihler arasında 8 Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğüyle iletim kurulmuştur. Öncelikle ilgili RAM' lar telefonla aranarak irtibat kurulmuştur. Bu görüşme esnasında araştırmacı kendini tanıtop, çalışmanın amacı kısaca açıklanmış ve görüşmenin yapılabilmesi için uygun gördükleri randevu alınmıştır. Uygun bulunan tarihlerde kurumdaki tüm personelin önemli haller dışında kurumda olmaları rica edilmiştir. Araştırmaya RAM' larda çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticiler (müdür ve müdür yardımcıları) alınmıştır.

Araştırmacı kararlaştırılan gün ve saatte randevu aldığı gibi her il ve ilçeye bizzat gidip yüz yüze ilgili personelle görüşmüştür.

3.6. Çalışma Grubu (Rehber Öğretmenler ve Yöneticiler)

Araştırmının yapılacağı RAM' ların ve personelinin belirlenmesi ardından kurum yöneticileri aranarak araştırmının amacı ve kurumlarında araştırmının yapılış nedenleri açıklanmıştır. Araştırmının yapılmasının amacı; RAM' larda çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri olduğu kurum yöneticilerine açıklanmıştır. Araştırmacı, kurum yöneticilerine uygun gördükleri tarihte bire bir görüşme yapacağını belirtilmiştir. Araştırmayla ilgili izin yazısının gelmesinin ardından kurum personelinin araştırmayla ilgili bilgilendirmeleri istenmiştir. Araştırma içinde yer alan tüm RAM yöneticileri ve personeli araştırma için gerekli desteği sağlayacaklarını belirtmişlerdir.

Araştırmacı, Batı Karadeniz Bölgesindeki RAM' larda çalışmakta olan her rehber öğretmen ve yöneticiyle görüşmeye başlamadan önce kendini tanıtmış ve araştırmının amacını açıklamıştır. Araştırmacı katılımcılara gönüllülük esasının olduğu belirtmiştir. Araştırmaya kabul eden katılımcılara araştırmacı tarafından önceden hazırlanan görüşme kılavuzu sunulmuş ve okuyup imzalamaları istenmiştir.

Görüşme esnasında araştırmacı tarafından veri kaybını engellemek için ses kayıt cihazı kullanılacağı her katılımcıya nedenleriyle birlikte açıklanmış ve izin alınmıştır. Görüşme sonucunda elde edilecek verilerin bilimsel bilgi olarak kullanacağı, araştırmacı ve danışmanı dışında kimseyle paylaşılmayacağı

açıklanmıştır. Görüşmeyi her katılımcının kurum içinde istediği ve kendilerinin rahat edeceği bir ortamda ve müsait oldukları zamanda yapılabileceği belirtilmiştir. Görüşmeye katılan tüm katılımcılara görüşme kılavuzu ile birlikte görüşme soruları sunulmuştur. Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan 7 il ve 1 ilçede bulunan 8 RAM’ da bulunan 35 kişi araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında 13 yönetici ve 22 rehber öğretmenle yüz yüze görüşülmüştür. Araştırma kapsamında yüz yüze görüşülen tüm bireyler gönüllü olarak araştırmaya katılmış olup, konu ile ilgili düşüncelerini paylaşmışlardır. Araştırmaya stajyer rehber öğretmenler ve RAM’ da göreve yeni başlamış olanlar katılımcı olarak alınmamışlardır. Stajyer olan ve tayinle yeni göreve olanlar henüz RAM’ ın işleyişi ve çalışma koşulları ile ilgili tam olarak deneyime ve bilgiye sahip olmadıkları düşünülmüştür. Ayrıca, bu görüş RAM deneyimi olanlar yönetici ve öğretmenlerle de paylaşılmış ve uygun bulunmuştur.

Tablo 1’ de araştırma kapsamında görüşme için gidilecek Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışmakta olan personele yönelik görüşme takvimi yer almaktadır.

**Tablo 1 Araştırma İçin
Verilerin Toplanma Takvimi**

GÖRÜŞÜLEN KURUMLAR	TARİH
Bartın Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	5 Aralık 2005
Bolu Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	6 Ocak 2006
Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	24 Şubat 2006
Karabük Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	8 Mart 2006
Kastamonu Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	9 Mart 2006
Sinop Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	10 Mart 2006
Çaycuma Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	27 Mart 2006
Zonguldak Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	31 Mart 2006

3. 7. Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde 3 aşamada gerçekleştirilmiştir.

1. Verilerin dökümü,
2. Analiz öncesi hazırlıklar
3. Verilerin tümevarım yoluyla analiz edilmesi aşamalarından oluşmaktadır.

3.7.1. Verilerin dökümü

Katılımcılarla görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtlarının yazıya dökümü yapılmıştır. Kayıtların dökümü esnasında dinlenen her kasetteki tüm sesler tam olarak kâğıda aktarılmıştır. Tüm dökümler katılımcının söyledikleri duyulduğu şekliyle, herhangi bir düzeltme yapılmadan, görüşmeci ve görüşülen sıra ile yapılmıştır.

3.7.2. Analiz öncesi hazırlıklar

Analiz öncesi hazırlık işlemleri sırasında, veriler beş ana bölümden oluşan bir bilgisayar formuna yazılmıştır (EK: 6). Formlarda bulunan bölümler ve özellikleri şu şekildedir (Uzuner, 1998).

a) Bağlam kayıtları: yer, zaman, kişiler, tarih, sayfa no gibi bilgilerin yer aldığı bölümdür. Örneğin, Kaset no: 3, Kod isim: Alim, Görüşmeci: Ayşe, Tarih:03.03.2006 gibi.

Bulgular kısmında da yer almakta olan örneğin ‘‘ **G:2.Y.GÜNEŞ.21**’’ ifadelerindeki;

G: görüşülen bireyi,

1-2-3-4-5-6-7-8: Görüşme yapılan katılımcının görev yaptığı ilin kodunu,

Y ve Ö: Katılımcının görevini (Y: yönetici ve Ö: öğretmen),

GÜNEŞ: Katılımcıların kod isimlerini,

Sondaki rakam: Tüm veri sayfalarından alıntı yapılan sayfa numarasını, ifade etmektedir.

b) Betimsel bilgiler: Görüşme dökümünün yer aldığı bölümdür.

c) Betimsel indeks: Betimsel bilgilerdeki ayırt edici özelliklerin listesinin yer aldığı bölümdür. Araştırmacının verilerde yazılı olan bilgileri kendisine kolaylık

sağlayacak şekilde özetlediği, verilerle ilgili olarak keline göre kısaltmalar kullandığı bölümdür. Örneğin, öğretmen yetersizliği gibi.

d) Görüşmeci yorumu: Betimsel bilgiler hakkında araştırmacının duygularının, yargılarının ve görüşlerinin yer aldığı bölümdür.

e) Genel yorum: Yapılan görüşmelerin her sayfası hakkında görüşmecinin genel yorumu varsa, bu yorumun yazıldığı bölümdür.

3.7.3. Verilere sayfa numarası verilmesi

Araştırmada analiz işleminin tüm dökümleri ele alınmış ve her birine sayfa numarası verilmiştir. Bu işlem bir sayfa numarasının iki ayrı yerde kullanılmasını engellemek için yapılmıştır. Sonuçta tüm görüşmelerden elde edilen toplam 103 sayfa veri olduğu saptanmıştır. Numaralamanın ardından tüm veriler okunarak verilerin bir bütün olarak görülmesi sağlanmış ve kategoriler çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.7.4. Kategorilerin ve kodların oluşturulması

Kategorilerin oluşturulmasında ilk olarak görüşmede kullanılan sorular göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin, “Kaynaştırma eğitiminin yararları size göre nelerdir?” sorusuna gelebilecek cevaplar için “kaynaştırma eğitiminin yararları” kategorisi veya “il genelinde kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik RAM tarafından yapılan düzenlemeler nelerdir?” sorusuna gelebilecek cevaplar için “RAM tarafından kaynaştırmaya yönelik yapılan düzenlemeler” kategorileri oluşturulmuştur. Daha sonra ise sorulara verilen cevapların içinde ayrıca açılması gereken kategoriler belirlenmiş ve kodlanmıştır. Toplam 12 kod oluşturulmuştur. Ardından oluşturulan tüm kategoriler kodlanmıştır. Kodların bir ya da en fazla dört harften oluşmasına dikkat edilmiştir. Bunun nedeni ise kodları verilerin yanında kalan boşluklara sığması amaçlanmıştır. Kategoriler ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Kategoriler ve Kodlar

G: Kaynaştırma eğitiminin genel durumu

Ö.B.D.: Öğretmenlerin bilgi düzeyleri

K.Y.F.: RAM tarafından kaynaştırmaya yönelik yapılan faaliyetler

K.Ö.D.: Kaynaştırma eğitimi öncesi yapılması gereken düzenlemeler

D.E.H.: Kaynaştırma eğitimi için sağlanan destek eğitim hizmetleri

D.S.G.: Kaynaştırma öğrencilerinin diploma alma ve sınıf geçme durumları

K.E.Ö.Y.: Kaynaştırmanın engelli öğrenciye yararı

K.N.Ö.Y.: Kaynaştırmanın normal öğrenciye yararı

K.A.Y.: Kaynaştırmanın ailelere yararı

K.K.Ö.Y. : Kaynaştırmanın kaynaştırma öğretmenine yararı

K.E.S.: Kaynaştırma eğitiminin sorunları

K.Ö.: Kaynaştırma eğitimine yönelik öneriler

3.7.5.Verilerin kodlanması

Tüm veriler bir kez okunarak kategoriler ve kodlar listesinin kabaca oluşturulmasından sonra verilerin başına dönülerek tek tek katılımcıların görüşmelerinin dökümü okunarak sayfalara ya da paragraflara ve yahut satırlara kodlar yerleştirilmiştir.

3.7.6. Kodlanan verilerin dosyalanması

Veriler kodlandıktan sonra bir kodlama klasörü oluşturulmuş, klasörün içine şeffaf dosyalar yerleştirilmiştir. Şeffaf dosyaların üzerine kodların yazılı olduğu küçük etiketler yapıştırılmıştır. Böylelikle her kodun bir kodlama dosyası olmuştur. Daha sonra kodlanan veriler her bir sayfadaki kod sayısına uygun olarak (o sayfada yer alan en fazla kod sayısı kadar) çoğaltılarak kesme işlemine başlanmıştır. Kesme işleminde her bir kodun verildiği satır ya da paragraf kesilmiştir.

3.7.7. Temaların oluşturulması

Bu aşamada araştırmacı, kesilen kodlanmış verilerin oluşturduğu her bir kodlama dosyasını ele almış ve dosyada yer alan tüm verileri okuyarak aynı başlık altında toplayabileceği verilere birer başlık vermiştir. Araştırmacı tarafından görüşme esnasında sorulan soru başlıkları tema olarak belirlenmiştir. Daha sonra bu başlıklara ilişkin öğretmenlerin ve yöneticilerin konuşmalarından alıntılar yaparak verileri düzenlemiştir. Bu işlem yapılarak elde edilen başlıklar araştırmacının temalarını, alt başlıklar ise alt temalarını oluşturmuştur. Alandan bir uzmanın desteğiyle temalar ve

alt temalar oluşturulmuştur. Daha sonra elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Üzerinde çalışılan üç dosyada da uzman ve araştırmacı arasında uzlaşma sağlanmış ve bundan sonraki aşamada da araştırmacı ve uzman tema ve alt temaları oluşturma işlemine devam etmişler ve geri kalan tüm kodlama dosyalarını bu şekilde tamamlamışlardır. Bu aşamada da araştırmacı ve uzman, bağımsız olarak oluşturduktan sonra bir araya gelerek yaptıkları çalışmaları karşılaştırmışlardır. Karşılaştırma işlemi sırasında, hem araştırmacı hem uzman oluşturdukları tema ve alt-temaları ve bu tema ve alt-temalarda yer alan öğretmenlerin ve yöneticilerin isimlerini kontrol etmişlerdir. Görüşme birliğine varılan yerler aynen bırakılmış, görüş ayrılığı olan yerlerde, veriler araştırmacı ve uzman tarafından okunmuş ve üzerinde uzlaşma sağlanarak yeniden düzenlenmiştir.

Her bir kodlama dosyasıyla ilgili olarak bu çalışma tamamlandıktan sonra, yapılan çalışmaların kontrol edilmesi için ikinci bir uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. İkinci uzman yapılan her bir çalışmayı gözden geçirerek ve birleştirilebilecek tema ve alt-temaları bir araya getirerek araştırmacının ve diğer uzmanın görüşüne sunmuştur.

3. 8. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeğinin analiz edilmesi

İlişkisiz örneklem için t-testi, iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını teste etmek için kullanılır (Büyüköztürk, 2005: 39). Birbirinden bağımsız iki (2) grubun veya örneklemin bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılarak, ortalamalar arasındaki farkın belirli bir güven düzeyinde (%95, %99 gibi) anlamlı (önemli) olup olmadığını test etmek için kullanılan istatistiksel bir tekniktir. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda bu test ile bağımsız iki gruba tek test uygulandıktan sonra iki grubun teste ilişkin ortalamaları arasındaki farkın önemli olup olmadığı belirlenir (Ural ve Kılıç, 2006: 200).

Araştırma esnasında elde verilerin analizi SPSS For Windows 10.0 Paket programı ile yapılmıştır. Araştırmada hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla uygulanan ‘‘Kaynaştırmaya

İlişkin Görüşler Ölçeği'' nin sonuçları katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamaları alınarak saptanmıştır. Bu şekilde hem katılımcıların kaynaştırmaya ilişkin görüşleri saptanmış hem de araştırma nicel olarak desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin (rehber öğretmenler ve yöneticiler) kaynaştırmaya ilişkin görüşleri ilgili bilgilere ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları 8 ana tema ve alt temalarından oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 35 RAM personelinin verdikleri cevaplarının yüzdeliklerine ve frekanslarına bu bölümde yer verilmiştir.

Araştırmanın bulguları 8 ana tema altında toplanmıştır. Bunlar aşağıda verilmiştir.

1. Kaynaştırma eğitimiyle ilgili RAM tarafından yapılan faaliyetler
2. Kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik yapılan düzenlemeler
3. Kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için sağlanan destek hizmetleri
4. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma durumları
5. Kaynaştırma eğitiminin yararlarına ilişkin düşünceler
6. Kaynaştırma eğitiminin sorunlarına ilişkin görüşler
7. Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için öneriler
8. RAM personelinin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan tüm Rehberlik ve Araştırma Merkezi Personelinin kod isimleri ve sayıları Tablo 2' de belirtilmiştir. Tablo 2' de Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan yöneticilerin tamamına kod isim olarak erkek isimleri verilmiştir. Bunun sebebi ise, görüşme yapılan yöneticilerin içinde bayan yöneticilerde mevcuttur. Araştırmada objektif sonuçlara ulaşabilmek ve verilerin etik açıdan gizliliğini sağlayabilmek için tüm yöneticilerin kod isimleri erkek ismi olarak değiştirilmiştir.

Tablo 2

Personel Durumu	Kod İsim	Görüşülen Birey Sayısı	Personel Durumu	Kod İsim	Görüşülen Birey Sayısı
Müdür			Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü		
1 nolu il	AYDIN	1	1 nolu il	MUSTİ	
2 nolu il	KARTAL	1	1 nolu il	ŞAHİN	1
3 nolu il	YALIM	1	2 nolu il	METE	
4 nolu il	AHMET	1	2 nolu il	EREN	1
5 nolu il	YAKUP	1	3 nolu il	BUSE	1
6 nolu il	SEZGİN	1	3 nolu il	ÖZER	1
7 nolu il	ORHAN	1	4 nolu il	HAMİDE	1
8 nolu il	TUNCAY	1	5 nolu il	CAN	1
Müdür Yardımcısı			5 nolu il	LÜTFİYE	1
1 nolu il	MUSTİ	1	6 nolu il	DEMİR	1
2 nolu il	METE	1	7 nolu il	BİLGE	1
3 nolu il	ENGİN	1	8 nolu il	GÜNEŞ	1
4 nolu il	PEKER	1	Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü		
5 nolu il	BEKİR	1	1 nolu il	BİLAL	1
6 nolu il	YOK	YOK	1 nolu il	REMZİ	1
7 nolu il	Görüşülemedi	-	1 nolu il	TUNA	1
8 nolu il	YOK	YOK	2 nolu il	FİDAN	1
			2 nolu il	İLKE	1
			3 nolu il	BULUT	1
			4 nolu il	FADİK	1
			5 nolu il	SAFİNAZ	1
			5 nolu il	SERKAN	1
			6 nolu il	ATA	1
			7 nolu il	YILDIZ	1
			7 nolu il	NADİRE	1
			8 nolu il	Görüşülemedi	-

A. NİTEL VERİLER

4.1 Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili RAM Personeli Tarafından Yapılan Çalışmalarla İlgili Görüşler

“İl genelinde kaynaştırma eğitimiyle ilgili RAM tarafından yapılan faaliyetlerin neler” olduğu ana teması altında 8 alt tema belirlenmiştir. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve

yöneticilerin bu ana temaya verdikleri yanıtların frekanslar ve yüzdelik dağılımları Tablo 3’ de belirtilmiştir.

Tablo 3 Kaynaştırma Eğitime İlişkin RAM Tarafından Yapılan Faaliyetler

Kaynaştırma eğitime ilişkin RAM tarafından yapılan faaliyetlerle ilgili görüşler	Z	%
1) RAM' da özel eğitim hizmetleri bölümünde eğitsel tanılama ve zekâ testleriyle tanılama yapılmakta	35	19,89
2) Kaynaştırma eğitime yerleştirilecek öğrenciler için yönlendirme raporları yazılmakta	35	19,89
3) Kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin öğretmenleri için bilgilendirme yapılmakta	27	15,34
4) Kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin takibi yapılmakta	25	14,20
5) İlçelerde öğrenci tarama çalışmaları yapılmakta	17	9,66
6)Kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin ailelerine yönelik çalışmalar yapılmakta	13	7,39
7) Kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin yöneltme raporlarında destekleyici öneriler yazılmakta	12	6,82
8) Kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yeteri kadar yapılmamakta	12	6,82
TOPLAM	176	100

Tablo 3’e göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerden toplam 176 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan %19,89’ a (N=35) özel eğitim hizmetleri bölümünde eğitsel tanılama ve zekâ testleriyle tanılama yapıldığını, %19,89’ a (N=35) kaynaştırma eğitime yerleştirilecek öğrenciler için yönlendirme raporları yazıldığını, %15,34’ e (N=27) kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin öğretmenleri için bilgilendirme yapıldığını, %14,20’ si (N=25) kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin takibi yapıldığını, %9, 66’ sı (N=17) İlçelerde öğrenci tarama çalışmaları yapıldığını, %7,39’ u (N=13) kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin ailelerine yönelik çalışmalar yapıldığını, %6,82’ si (N=12) kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin yöneltme raporlarında destekleyici öneriler yazıldığını ve yine %6,82’ si (N=12) kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yeteri kadar yapılmadığını belirtmişlerdir.

4.1.1. RAM' da özel eğitim hizmetleri bölümünde eğitsel tanılama ve zekâ testleriyle tanılama yapılmakta

Bu alt temaya göre, 13 yönetici ve 22 rehber öğretmen yani görüşülenlerin tamamı, Ram' da özel eğitim hizmetleri bölümü tarafından eğitsel tanılama ve zekâ testleriyle tanılama yapılmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kurumlarında özel eğitime gereksinimi olan çocukların tanılama ve yerleştirme çalışmalarını yaparken uzmanlar tarafından zekâ testleri ve akademik anlamda çocukların hangi seviyede olduğunu belirleyebilmek için eğitsel tanılama yapılmakta olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden PEKER kurumlarında yapılmakta olan tanılama ve yerleştirme çalışmalarını *“belirli zekâ testlerimizle çocukları tespit ediyoruz. Ondan sonra özel eğitim hizmetleri yönetmeliği madde 67’ ye göre kaynaştırma eğitimine tabi tutuyoruz”* (G:4.Y.PEKER.48) şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca, görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden LÜTFİYE ise, *“ ilimizde öncelikle kaynaştırma öğrencilerine ilişkin tespit yapılıyor bu öğrenciler uygun sınıfa yerleştirisi yapıyor”* (G:5.Ö.LÜTFİYE.66) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.2. Kaynaştırma eğitimine yerleştirilecek öğrenciler için yönlendirme raporları yazılmakta

Bu alt temaya göre, 13 yönetici ve 22 rehber öğretmen yani görüşülenlerin tamamı, tanılamaları yapıldıktan sonra kaynaştırma eğitimine yönlendirilme kararı verilen öğrenci için yöneltme raporu yazıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitimine yönlendirilen tüm öğrenciler için okula ve öğretmene gönderilmek üzere yönlendirme raporlarının yazılmakta olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuya ilişkin görüşünü *“ kaynaştırma eğitimi, özel eğitim, yarı zamanlı, normal eğitim daha farklı alanlara yönlendirebiliyoruz. Çocuklar bu programlara yöneltme raporları kapsamında yerleştiriliyor”* (G:3.Y.ENGİN.35) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden HAMİDE ise aynı soruyla ilgili görüşlerini *“ görüşme yapıp, gözlem yapıp, bunun doğrultusunda bir*

yönelme raporu hazırlıyoruz. Öğrencinin durumunu izah eden bir rapor oluyor bu'' (G: 4.Ö.HAMİDE.57) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.3. Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin öğretmenleri için bilgilendirme çalışmaları yapılmakta

Bu alt temaya göre, 10 yönetici ve 17 rehber öğretmen, RAM' da özel eğitim hizmetleri bölümünde bulunan uzmanlar tarafından kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin öğretmenleri için bilgilendirme çalışması yapılmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğretmenler için seminerler aracılığıyla, yazılı dokümanlar aracılığıyla, telefonla ya da yüz yüze bilgilendirme çalışmaları yapıldığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YAKUP öğretmenlere yönelik ne gibi çalışmalar yapıldığı ile ilgili görüşlerini *''kaynaştırmaya yönelik öncelikle RAM tarafından öğretmenlerin eğitimleri konusunda sene başlarında özellikle kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin sınıfta ne gibi çalışmalar yapması gerektiği konusunda çeşitli seminerler veriliyor''* (G:5.Y.YAKUP.72) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden CAN ise konuya ilişkin görüşünü *'' özel eğitim bölümümüz kaynaştırma eğitimiyle ilgili hem internet sitemizde hem okullara direkt giderek ilgili faaliyetler yapıyoruz. Bilgilendirici çalışmalar yapıyoruz. Onlara bilgi dokümanları veriyoruz. Öğretmenlere özellikle kaynaştırma eğitimiyle ilgili olan öğretmenlere iletiliyor. Seminerler düzenleniyor. Bu seminerlerde kaynaştırma eğitimi öğretmenlerine sınıflarında neler yapması gerektiği onlara iletiliyor''* (G: 5.Ö.CAN.69) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.4. Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin takibi yapılmakta

Bu alt temaya göre, 10 yönetici ve 13 rehber öğretmen kaynaştırma eğitimine yönlendirilen tüm öğrencilerdeki ilerlemeleri ya da gelişmeleri, 1 yönetici

ve 1 rehber öğretmen ise kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerinin tekrar incelemelerini yaptıklarını belirttiler.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin izlemelerinin bire bir öğretmenle ya da aileyle görüşülerek yapılabildiği gibi dönem sonlarında, yılsonunda izleme formları aracılığıyla da yapıldığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YALIM illerinde yaptıklarını kaynaştırma izleme çalışmalarını *''belirli periyotlarla bu öğrencileri tekrar yerinde izleme amacıyla okullara gidip oralarda bir genel değerlendirme yapıyoruz''* (G:3.Y.YALIM.39) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden SAFİNAZ ise görüşünü *''kaynaştırmaya ilişkin izleme çalışmaları yapıyoruz. Okullara giderek öğretmenlerle görüşerek onlara destek oluyoruz''* (G:5.Ö.SAFİNAZ.64) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenlerden bazıları ise kaynaştırma eğitimine yönlendirildikten belirli bir süre sonra bu öğrencilerin tekrar incelemeye alındıklarını ve böylece ilerleme kaydedip etmediklerini kontrol ettiklerini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ de kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin tekrar incelemelerini *''her sene tekrar değerlendirmeye alabildiğimiz öğrencileri değerlendirmeye alıyoruz''* (G:1.Ö.REMZİ.10) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden TUNCAY kaynaştırma eğitime tabi olan öğrencilerin tekrar incelemelerinin yapıldığını *''bir sonraki sene okullardan tekrar inceleme istediğimizde yine bir önceki senede belirtilen öğrencilerimizi rutin inceleme, yerinde görme, tespit etme imkânı buluyoruz''* (G:8.Y.TUNCAY.98) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.5. İlçelerde öğrenci tarama çalışmaları yapılmakta

Bu alt temaya göre, 6 yönetici ve 11 rehber öğretmen hizmet alanlarında bulunan ilçelerde ve köylerde bulunan okullarda sistemli bir şekilde öğrenci taramaları yapmakta olduklarını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler illerinde bulunan ilçeler ve köylerdeki okullara Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde

bulunan özel eğitim hizmetleri bölümünün görevleri arasında yer aldığından ötürü özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri tespit etmek amacıyla sistemli olarak tarama çalışmalarına çıktıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü *“her sene başında biz okullara üst yazıyla öğrenme güçlüğü çektiklerini düşünen öğrencileri varsa bunları bizlere bildirmelerini istiyoruz. İl içerisinde tarama projesi yapıyoruz”* (G: 3. Y. ENGİN. 35) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden SERKAN ise görüşünü *“ilçelerde taramalara gidiliyor. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin tespit edilmesi için”* (G:5.Ö.SERKAN. 77) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.6. Kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin ailelerine yönelik çalışmalar yapılmakta

Bu alt temaya göre, 8 yönetici ve 5 rehber öğretmen kaynaştırma eğitime yönlendirilen kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışması yapıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bir kısım yönetici ve rehber öğretmen, kaynaştırma eğitime alınan kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik olarak kurumda yapılan aile rehberliği, seminerler ve hazırlanan yazılı dokümanlar yardımıyla ailelere bilgilendirme çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü *“ailesine yönelik öğrenciyle ilgili bilgilendirme çalışması yapılıyor. Yaklaşık her aile için 1–2 saat kadar öğrenci incelemesi bittikten sonra bilgilendirme yapılıyor”* (G:1.Y.AYDIN.4) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden DEMİR ise görüşünü *“kaynaştırma eğitiminde aile eğitime çok büyük önem veriyoruz. Buraya geldiği zaman ilk önce yaptığımız incelemelerden sonra aile rehberliği. Çok önemli. Aileye bu durumu kabul ettirmek ikna etmek en önemli noktada o zaten. Tutarlı aile eğitimi konusunda bilgi veriyoruz. Bu engel durumuna göre değişiyor. Hem okullara hem ailelere bilgilendirme yapıyoruz”* (G: 6.Ö.DEMİR. 83) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.7. Kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin yöneltme raporlarında destekleyici öneriler yazılmakta

Bu alt temaya göre, 4 yönetici ve 8 rehber öğretmen kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin yöneltme raporlarında destekleyici öneriler yazıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bazı yöneticiler ve rehber öğretmenler RAM’ da yapılan incelemeler sonucunda kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için hazırlanan yöneltme raporlarında öğretmenlere ve normal arkadaşlarına yönelik olarak destekleyici öneriler yani yardımcı bilgiler yazıldığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden METE konuya ilişkin görüşünü *“ilk olarak tanılama yapıyoruz. Daha sonra öğrenciye yeni yönlendirme raporlarında bununla ilgili öneriler belirtiliyor”* (G:2.Y.METE.21) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden LÜTFİYE kaynaştırma öğrencilerine yönelik hazırlanan yöneltme raporundaki destekleyici önerileri *“bilgilendirme amaçlı gene raporlar gönderilirken öğrenciye özel bilgiler veriliyor işte öğrencinin durumu nedir, özür-tür ve grubu nedir, nasıl bir BEP hazırlamayabilirler, az çok bu konuda az çok bu konuda bilgi veriliyor”* (G:5.Ö.LÜTFİYE.66) şeklinde ifade etmiştir.

4.1.8. Kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yeteri kadar yapılmamakta

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 2 rehber öğretmen ilin dağlık yapısının ve ulaşımının zor olması nedeniyle izleme çalışmalarının tam olarak yapılamadığını, 2 yönetici ve 3 rehber öğretmen izleme çalışmalarının yapıldığını ancak yetersiz olduğunu, 2 yönetici ve 1 rehber öğretmen ise kaynaştırma eğitiminin bir anlamda kaynatma eğitimi olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bir kısım yönetici ve rehber öğretmen izleme çalışmalarındaki yetersizliğin nedenini, hizmet alanındaki ilin dağlık oluşundan, ulaşımın zor olmasından, ilçe sayısının çok olmasından ya da ilçelerin köy sayısının çok olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ORHAN izleme çalışmalarındaki yetersizliği *“şimdi yüz kırk km ötesinde ilçemiz var.*

İller arasında okuldaki bir öğrenciye kaynaştırma yazıldığı zaman ve ora köy okulunda ise o öğrenciyi izleme şansı neredeyse bizim açımızdan yok denecek kadar az'' (G:7.Y.ORHAN.90) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden TUNA ilin dağlık yapısının ve ulaşımının zor olmasının kaynaştırma öğrencilerinin takibinin yeteri kadar yapılamadığını''ilin dağlık yapısında dolayı çok da en ulaşımdan dolayı bire bir gidip inceleyemiyoruz'' (G: 1.Ö.TUNA.1) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan rehber öğretmen ve yöneticilerden bir kısmı, kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmalarının; gerek personel sıkıntısından gerekse izleme çalışmalarının yapılabilmesi için gerekli olan taşıt ihtiyacının karşılanmamasından ötürü yeteri kadar yapılamadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AHMET konuyla ilgili görüşünü *''zaman içinde takipleriyle ilgili yılsonunda öğretmenlerden o öğrencilerle ilgili ama çok sık yapamıyoruz. Bizim de personelimiz çok kısıtlı. O yüzden bunu sürekli yapmamız gerekiyor. Belki de birkaç ayda bir periyodik olarak takiplerini yapamıyoruz. Personel azlığından dolayı'' (G: 4.Y.AHMET.54) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FADİK ise illerinde yapılan kaynaştırma eğitimi izleme çalışmalarının yetersizliğini ''kaynaştırma eğitime alınmaları için okulla çalışıyoruz. Fakat tam takibini yapamıyoruz'' (G: 4.Ö.FADİK. 51) şeklinde ifade etmiştir.*

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenlerden bir kısmı ise, kaynaştırma eğitiminin yönetmeliklerde belirtildiği gibi çok iyi uygulanamamasından ötürü bir anlamda kaynaştırma öğrencilerinin kaynatma eğitime devam ettiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden PEKER konuyla ilgili görüşünü, *''aslında bizimi ilimizde yapılan bir kaynaştırma eğitimi değil, genel olarak bir kaynatma eğitimi diye düşünüyorum'' (G: 4.Y.PEKER.48) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden HAMİDE ise kaynaştırma eğitimini, ''çok enbiyana bir tabir olacak belki de kaynaştırmadaki öğrenciden maalesef kaynaştırma eğitimi değil de kaynama eğitime alınarak öyle kaynayıp gidiyorlar'' (G: 4.Ö.HAMİDE.57) şeklinde ifade etmiştir.*

4.2. Kaynaştırma Eğitimi Öncesinde Kaynaştırmaya Yönelik RAM Tarafından Yapılan Düzenlemeler İle İlgili Görüşler

“İl genelinde kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik ne gibi düzenlemeler yapıldığı” ana teması altında 8 alt tema saptanmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin bu ana temaya verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdelik dağılımları Tablo 4’ e belirtilmiştir.

Tablo 4 Kaynaştırma Eğitimi Öncesi Yapılan Düzenlemeler

Kaynaştırma eğitimi öncesi yapılması gereken düzenlemelerle ilgili görüşler	Z	%
1) Kaynaştırma öğretmenlerine yazılı dokümanlar ve seminerler aracılığıyla bilgilendirme çalışması yapılmakta	32	31,07
2) Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışması yapılmakta	28	27,45
3) Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına öğretmenleri aracılığıyla bilgilendirme çalışması yapılmakta	16	15,69
4) Kaynaştırma öğrencilerinin kendilerine yönelik yapılan düzenlemeler	6	5,88
5) Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına RAM tarafından çalışma yapılmamakta	6	5,88
6) Kaynaştırma öğrencisinin kendisine yönelik bir çalışma RAM tarafından çalışma yapılmamakta	6	5,88
7)Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına rehber öğretmenler aracılığıyla bilgilendirme çalışması yapılmakta	5	4,90
8) Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik çalışma yapılmamakta	3	2,94
TOPLAM	102	100

Tablo 4’ e göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerden toplam 102 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan % 31,07’ si (N=33) kaynaştırma öğretmenlerine yazılı dokümanlar ve seminerler aracılığıyla bilgilendirme çalışması, %27,45’ i (N=28) kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışması, % 15,69’ u (N=16) kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına öğretmenleri aracılığıyla bilgilendirme çalışması, %5,88’ i (N=6) kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına RAM tarafından çalışma yapılmamakta, %5,88’ i (N=6) kaynaştırma öğrencilerinin kendilerine yönelik yapılan düzenlemeler

olduğunu, %5,88' i (N=6) kaynaştırma öğrencisinin kendisine yönelik bir çalışma RAM tarafından çalışma yapılmamakta, %4,90' ı (N=5) kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına rehber öğretmenler aracılığıyla bilgilendirme çalışması ve %2,94' ü (N=3) kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik çalışma yapılmamakta olduğunu belirtmişlerdir.

4.2.1. Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlere bilgilendirme çalışması yapılmakta

Bu alt temaya göre 11 yönetici ve 21 rehber öğretmen, kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlere yazılı dokümanlar ve seminerler aracılığıyla bilgilendirme çalışmasının yapıldığını olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden MUSTİ konuyla ilgili görüşünü, *“öğrenciyi kaynaştırmaya vermeden önce öğretmeniyle görüşüp kaynaştırmanın ne demek olduğunu ve sınıflarına böyle bir öğrenci geldiği zaman nasıl davranması gerektiği, sınıfında bulunan öğrenciye bu çocuğa bakışları, yardımları, nasıl davranmaları gerektiği gibi konularda bilgilendirmemizi yapıyoruz”* (G: 1.Y.MUSTİ.14) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FİDAN ise görüşünü, *“biz rapor yazarken sınıf öğretmeni neler yapabilir, nelere dikkat etmesi gerekiyor, bu çocuğa ulaşırken veya sınıf ortamında nasıl daha etkin hale getirebilir”* (G: 2.Ö.FİDAN.24) şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2. Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışması yapılmakta

Bu alt temaya göre 12 yönetici ve 16 rehber öğretmen, kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler kurumlarına inceleme talebiyle başvuran velilere incelemenin hemen ardından kurumdaki ilgili uzman personeller tarafından onların çocuklarına ve kaynaştırma eğitimine yönelik bilgilendirme çalışmaları

yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan bir kısım rehber öğretmen bölümlerine incelemeye gelen ailelere bizzat kendileri tarafından çocuklarının, özür-tür ve gruplarına, gelecek yaşantısına ayrıca eğitim yaşantısına (kaynaştırma eğitime) yönelik bilgilendirme çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *“velilerle çocuğun bireysel incelemesinden sonra görüşme yapıyoruz. Orada çocuğun durumuyla ilgili neler yapılmasıyla ilgili gerekli bilgiyi biz aile veriyoruz. Yine okullara biz zaman zaman periyodik olarak ziyaretlere gideriz. Veli toplantılarına gideriz. Veli toplantılarında yine bu çocukla ilgili özel görüşmeler, özel bilgiler aileye veriyoruz”* (G: 3.Y.ENGİN.36) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ŞAHİN görüşünü ise, *“öncelikle aileye çok net bilgiler vermeye çalışıyoruz. Ailenin eğitim seviyesine yönelik. Aileye yönelik biz burada yaklaşık 1 saat çok net bilgiler veriyoruz”* (G:1.Y.ŞAHİN.16) şeklinde ifade etmiştir.

4.2.3. Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına sınıf öğretmeni aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta

Bu alt temaya göre 6 yönetici ve 10 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına kaynaştırma eğitimi hakkında sınıf öğretmeni aracılığıyla bilgilendirme yapıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenler ve yöneticiler kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin normal sınıf arkadaşlarına tanıtılması ve bu şekilde hem normallerin hem de kaynaştırma öğrencilerinin uyumunun sağlanması için sınıf öğretmeninden yararlanıldığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden METE konuyla ilgili görüşünü, *“bizim yaptığımız düzenlemeler sınıf öğretmeni düzeyinde oluyor. Yani, sınıf öğretmeni aracılığıyla öğrenciye yönlendirme yapıyoruz”* (G: 2.Y.METE.22) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden TUNA görüşünü ise, *“sınıf öğretmeni ilgili bir öğretmen olduğu sürece onlara anlatırsa zaten hani RAM’ a belki çok fazla bir şey kalmayacak. Hani bizler daha dışarıda kalıyoruz bu konuda ama. Hani sınıf*

öğretmeni bire bir öğrencilerle velileri ikna etme konusunda verimi olacaktır diye düşünüyorum'' (G: 1.Ö.TUNA.2) şeklinde ifade etmiştir.

4.2.4. Kaynaştırma öğrencilerinin kendilerine yönelik düzenlemeler yapılmakta

Bu alt temaya göre 3 yönetici ve 3 rehber öğretmen kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin kendilerine yönelik düzenlemeler yapıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenlerden bir kısmı kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin direkt olarak kendilerine yönelik kurumlarınca bir takım düzenlemeler yapıldığını belirtmişlerdir. Örn: bedensel engeli sahip kaynaştırma öğrencisi için sınıf ortamının düzenlenmesi ile ilgili okul idaresinin ve sınıf öğretmenin bilgilendirilmesi ve düzenlemenin yaptırılması gibi. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *şimdi zaten yaptığımız çeşitli düzenlemeler var. Mesela fiziksel düzenlemelere yer veriyoruz. Çocuğun ortopedik engeli varsa ya da akranlarına göre fiziksel olarak belirli bir dezavantajı varsa, bu çocuğun sınıfını en alt kata aldurmaya çalışıyoruz'' (G: 3.Y. ENGİN.36) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden GÜNEŞ ise görüşünü, *''şimdi kaynaştırma öğrencisine yönelik şunlar yapılıyor. İlk önce bundan sonraki eğitim yaşantısını nasıl devam edeceği konusunda bilgilendirilmesi gerekiyor. Bir kere bunu çocuğun kavrama düzeyine uygun olarak bunu bir şekilde yapmaya çalışıyoruz. Nasıl bir sınıfla karşılaşacağı, nasıl ders çalışması, konusunda okulda onu nelerin bekleyeceği gibi konularda onu bilgilendirmeye çalışıyoruz'' (G: 8.Ö.GÜNEŞ.101) şeklinde ifade etmiştir.**

4.2.5. Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına RAM tarafından çalışma yapılmamakta

Bu alt temaya göre, 6 rehber öğretmen kaynaştırma eğitimine alınan çocukların normal sınıf arkadaşlarına yönelik RAM tarafından çalışma yapılmadığını belirtmişlerdir. İdarecilerden bu temaya ilişkin yanıt alınamamıştır.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına yönelik kaynaştırma öğrencisini çok fazla tanıtıcı ve bilgi verici bir çalışmayı ya da düzenlemeyi direkt olarak yapamadıklarını belirtmişlerdir. Ve sınıf öğretmenlerinin ya da rehber öğretmenlerin bu çalışmayı sağlıklı bir şekilde yapıp yapmadıklarının takibini yapamadıklarını da ayrıca belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden LÜTFİYE konuyla ilgili görüşünü, *“uygun fiziki koşulların sağlanması gerekiyor. Bu bazen çok mümkün olmuyor, sınıf ortamının sağlanması gerekiyor”* (G: 5.Ö.LÜTFİYE.66) şeklinde ifade etmiştir.

4.2.6. Kaynaştırma öğrencisinin kendisine yönelik çalışma yapılmamakta

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 3 rehber öğretmen kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin kendilerine yönelik RAM tarafından çalışma yapılmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler RAM tarafından kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için gerekli önlemlerin alınamadığını belirtmişlerdir. Yani kaynaştırma öğrencileri için sınıf ortamında gerekli düzenlemeler boyutunda yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden SEZGİN konuyla ilgili görüşünü, *“o konuda sıkıntımız var. Ulaşmakta sıkıntımız var”* (G: 6.Y.SEZGİN.85) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden HAMİDE ise görüşünü, *“normal çocuklara yönelik çok fazla doğrudan bir şey yapamıyoruz açıkçası. Bunu öğretmen aracılığıyla yapmaya çalışıyoruz”* (G.4.Ö.HAMİDE.58) şeklinde ifade etmiştir.

4.2.7. Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına rehber öğretmen aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta

Bu alt temaya göre 2 yönetici ve 3 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıf arkadaşlarına kaynaştırma eğitimi hakkında okul rehber öğretmeni aracılığıyla bilgilendirme yapıldığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenler ve yöneticiler kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin normal sınıf arkadaşlarına tanıtılması ve bu şekilde hem normallerin hem de kaynaştırma öğrencilerinin uyumunun sağlanması için okul rehber öğretmeninden yararlanıldığını belirtmişlerdir. Okul rehber öğretmenin de RAM ile ortak çalışma sonucunda gerekli önlemler hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“onlarla kaynaştırmalı öğrencilerle ilgili normal öğrencilerin tutumları ve davranışlarıyla ilgili olarak okullarda yapmaları gerekenler onlara söylüyoruz. Biz rehber öğretmenleri organize ediyoruz. Ve o şekilde yapıyoruz”* (G:1.Y.AYDIN.4) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BİLGE konuyla ilgili görüşünü, *“okulda rehber öğretmen varsa, okul rehber öğretmeni ve artı sınıf öğretmeni aracılığıyla yapılıyor”* (G:7.Ö.BİLGE.96) şeklinde ifade etmiştir.

4.2.8. Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik çalışma yapılmamakta

Bu alt temaya göre 1 yönetici ve 2 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine yönelik RAM tarafından çok fazla çalışma yapılmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenler ve yöneticiler kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışmalarının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. RAM’da inceleme esnasında yapılan bilgilendirme çalışmalarının bir kereye mahsus olduğunu ailelerin tekrar çeşitli sebeplerden RAM’a gelmediklerini bu yüzden bilgilendirme çalışmasının amacına ulaşmadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden TUNCAY konuyla ilgili görüşünü, *“ilçeye gittiğimizde zaman dar. Fakat oradaki öğretmenimize diyoruz ki veliyle irtibat kur bilgilendir. Dolayısıyla mutlaka veliyle bir şekilde irtibat kuruyoruz. Yeterli değil”* (G: 8.Y.TUNCAY.98) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden LÜTFİYE ise görüşünü, *“ailelere yönelik RAM tarafından çok fazla çalışma yapılmıyor. Bireysel olarak bilgi veriliyor. İşte doküman olarak*

çok fazla ailelere yönelik bilgilendirme yapılamıyor'' (G:5.Ö.LÜTFİYE.66) şeklinde ifade etmiştir.

4.3. Kaynaştırma Eğitimine Yönlendirilen Öğrenciler İçin Sağlanan Destek Eğitim Hizmetleri ile İlgili Görüşler

“Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrenciler için hangi destek hizmetleri sağlandığı” ana teması altında 5 alt tema saptanmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin bu ana temaya ilişkin verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdelik dağılımları Tablo 5’ te belirtilmiştir.

Tablo 5 Destek Eğitim Hizmetleri

Kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrenciler için sağlanan destek eğitim hizmetleri ile ilgili görüşler	Z	%
1) Özel eğitim danışmanlığı destek eğitim hizmeti sağlanmakta	29	35,80
2) Hizmet verilen ilde kaynak oda uygulaması yetersiz düzeyde	26	32,10
3) Hizmet verilen ilde sınıf içi yardım hizmeti yetersiz düzeyde	12	14,81
4) Okulların fiziki yapısı ve araç-gereç eksikliğinden ötürü kaynak oda uygulaması yetersiz	10	12,35
5) Bilgi sahibi olmayanlar	4	4,94
TOPLAM	81	100

Tablo 5’ e göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerden toplam 81 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan %35,80’ i (N=29) özel eğitim danışmanlığı destek eğitim hizmetini uyguladıklarını, %32,10’ u (N=26) kaynak oda uygulaması yetersiz düzeyde olduğunu, %14,81’ i (N=12) sınıf içi yardım hizmeti yetersiz olduğunu, %12,35’ i (N=10) okulların fiziki yapısı ve araç-gereç eksikliğinden ötürü kaynak oda uygulaması yetersiz olduğunu, %4,94’ ü (N=4) ise konuya ilgili bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

4.3.1. Özel eğitim danışmanlığı destek eğitim hizmeti sağlanmakta

Bu alt temaya göre 11 yönetici ve 18 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencileri için özel eğitim danışmanlığı destek eğitim hizmetinin uygulandığını belirtmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler kurumlarında çalışan personelin kaynaştırmaya yönlendirilen öğrenciler için destek eğitim hizmetlerinden özel eğitim danışmanlığı hizmetini yoğun bir şekilde uyguladıklarını belirtmişlerdir. Kurumlarında kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine ve öğretmenlerine yönelik kaynaştırma eğitimi, özel eğitim ve eğitim yaşantıları ile ilgili danışmanlık ve bilgi aktarımında bulunduklarında belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YALIM konuyla ilgili görüşünü, *“özel eğitim danışmanlığı diyebilirim. Eğer sınıf öğretmenimiz bu konu hakkında bilgi isterse bize yazılı ya da sözlü telefona başvuruda bulunursa imkanlarımız ölçüsünde okullara gidip TKT 5-7 ve rehberlik çalışmasında öğretmene bilgi veriliyor. Ya da öğretmen isterse buraya geldiğinde öğretmene bilgi veriliyor”* (G: 3.Y.YALIM.39) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden EREN ise görüşünü, *“şu anda bizim yaptığımız genellikle bilgilendirme. Mesela sınıfta yaptığımız gözlemlerde öğretmeni bilgilendiriyoruz. Bir de özel eğitim öğretmeni olmadığı için kadromuzda şu anda bilgilendirme düzeyinde sadece”* (G:2.Ö.EREN.20) şeklinde ifade etmiştir.

4.3.2. Kaynak oda uygulaması yetersiz

Bu alt temaya göre, 9 yönetici ve 17 rehber öğretmen hizmet verdikleri ilde kaynak oda uygulamasının yeterince uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden bir kısmı okul yöneticilerinin kaynak oda için önerilen sınıfları farklı amaçlar için kullandıklarını belirtmişlerdir. Mesela, kütüphane ya da sınıf gibi. Ayrıca, özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak odada çalışma koşulları, çalışacak öğretmene yapılacak ek ders ödemesinin neye göre yapılacağı gibi açıklıklar olması sebebiyle kaynak oda uygulamasının yeterince uygulanmadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenler ise illerinde kaynak oda uygulaması olmamasının sebebini, kaynak oda için gerekli öğretmenlerin

bulunamadığını ya da okullarda kaynak oda için uygun ortamların bulunamadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *“kaynak oda uygulaması yok. Yani, yönetmeliklerde de kaynak odanın ne şekilde açılacağı, kaynak odada kimlerin görev alacağı, burada görev alacak öğretmenin ne şekilde ders ücreti alacağı, çalışma şartları, çalışma düzenleri ayarlanmadığı için bununla da ilgili problem yaşıyoruz açıkçası”* (G:3.Y.ENGİN.37) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ ise görüşünü, *“kaynak oda yeterli düzeyde değil. Yani yönetmeliklerde belirtiliyor. Raporlarımızda da belirtiliyor. Veya okul müdürlerimizle yaptığımız görüşmelerde diyoruz ki, bu odayı kaynak oda yapalım. Ama diyorlar ki ben odayı kütüphane yapacağım. Yani bu konuyla ilgili okullarda çok fazla anlayış gelişmiş değil. Yani, sorunlarla karşılaşılabilir”* (G:1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.

4.3.3. Sınıf içi yardım uygulaması yetersiz

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 9 rehber öğretmen illerinde sınıf içi yardım uygulamasının mevcut olmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler hizmet verdikleri ilde destek eğitim hizmetlerinden sınıf içi yardım uygulamasının olmamasını, yeterli personellerinin olmaması, kurumlarında özel eğitim öğretmeni olmaması, yeterli araç-gereçlerinin olmaması, okullardaki öğretmenlerin böyle bir talepleri olmaması, öğretmenlerin böyle bir uygulamayı kabul etmemesi (sınıflarına yabancıların girmesinden hoşlanmaması), RAM’da var olan personelin de özel eğitimle ilgili bilgi yetersizliği olmaması gibi sebeplere bağlamaktadırlar. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“sınıf içi yardım uygulaması çok fazla uygulanamıyor”* (G:1.Y.AYDIN.5) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ ise görüşünü, *“o konuda biraz öğretmene kalmış bir şey. Yani sınıfta öğretmeni bre bir kontrol etme gibi bir yetkimiz yok. Öyle bir sorumluluğumuzda yok sanırım. Öğretmenin iyi niyetine kalmış bir şey. Sınıf içi yardım uygulaması yok”* (G: 1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.

4.3.4. Okulların fiziki yapısı ve araç-gereç eksikliğinden ötürü kaynak oda yetersiz

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 7 rehber öğretmen hizmet alanlarındaki okulların fiziki yapılarının ve araç-gereçlerinin yetersizliğinden ötürü kaynak oda uygulamasının yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenlerden bir kısmı okulların fiziki yapılarının uygun olmadığını, dersliklerinin çok olmadığını, araç-gereç donanımlarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin çoğunluğunun bulunduğu okulların köy okulları olması itibarıyla fiziksel sorunlarının çok olması gibi sebeplerden ötürü kaynaştırma eğitiminin destek hizmetlerinden biri olan kaynak odanın uygulanmasının mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“kaynak oda çalışmamız oldu. Biz yoğun bir şekilde açmaya çalıştık. Ama okulların fiziki imkânları, donanımları ve okul idarecilerinin tutumları açıkçası bizim okullarda kaynak oda açma girişimimizi engelledi”* (G:1.Y.AYDIN.5) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BİLAL ise görüşünü, *“maalesef kaynak oda dediğimiz olay sıkıntı çünkü okullarımız bu anlamda fiziki donanımına sahip değil. Gerçi kaynak oda bu anlamda çok fazla araç-gerece de gerek yok. Ama yer olarak böyle bir oda birçok okulda tahsis edilemiyor. Çünkü okulun fiziki yapısı buna müsait değil”* (G:1.Ö.BİLAL.8) şeklinde ifade etmiştir.

4.3.5. Bilgi sahibi olmayanlar

Bu alt temaya göre, 4 rehber öğretmen bu konuyla ilgili bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu alt temaya yöneticilerden bir açıklamada bulunulmamıştır.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden bir kısmı kaynaştırma öğrencileri için gerekli olan destek eğitim hizmetleriyle ilgili bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Bazı rehber öğretmenler bunu özel eğitimle ilgili lisans döneminde ders almadıklarını, farklı bir uzmanlık alanı olduğunu, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan

rehber öğretmenlerden BUSE konuyla ilgili görüşünü ‘‘ o konuyla ilgili bilgi sahibi değilim. Ben özel eğitimle ilgili üniversite de bir dönem ders aldım. Ve RAM’ da özel eğitimle tanıştım’’ (G: 3.Ö.BUSE.32) şeklinde ifade etmiştir.

4.4. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf Geçme ve Diploma Alma İle İlgili Yapılan Değişiklik İle İlgili Görüşler

‘‘Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma ile ilgili yapılan değişiklik hakkında neler olduğu?’’ ana teması altında toplam 7 alt tema saptanmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin bu ana temaya verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdelik dağılımları Tablo 6’ da belirtilmiştir.

Tablo 6 Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf Geçme ve Diploma Alma Durumları

MEB özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma ile ilgili yapılan değişiklik ile ilgili görüşler	Z	%
1) Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenciler sınıfta kalmadan sınıflarını geçmekte	24	34,78
2) Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilere diploma verilmekte	21	30,43
3) Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilere öğrenim belgesi verilmekte	9	13,04
4) Kaynaştırma öğrencileri orta öğrenim kurumuna devam etmemeli	5	7,25
5) İlköğretimi tamamlayan kaynaştırma öğrencileri ilgi ve yeteneklerine göre meslek okullarına yönlendirilmeli	4	5,80
6) Kaynaştırma öğrencilerinin diplomalarına madde konulmalı	3	4,35
7) Bilgi sahibi olmayanlar	3	4,35
TOPLAM	69	100

Tablo 6’ ya göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve idarecilerden toplam 69 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan %34,78' i (N=24) kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenciler sınıfta kalmadan sınıflarını geçtiklerini, %30,43' i (N=21) kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilere diploma verildiğini, %13,04' ü (N=9) kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilere öğrenim belgesi verildiğini, %7,25' i (N=5) kaynaştırma öğrencilerinin orta öğrenim kurumuna devam etmemeleri gerektiğini, %5,80' i (N=4) ilköğretimi tamamlayan kaynaştırma öğrencilerinin ilgi ve yeteneklerine göre meslek okullarına yönlendirilmesi gerektiğini, %4,35' i (N=3) kaynaştırma öğrencilerinin diplomalarına madde konulması gerektiğini, %4,35' i (N=3) bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

4.4.1. Kaynaştırma öğrencileri sınıfta kalmamakta

Bu alt temaya göre, 8 yönetici ve 14 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta kalmadan sınıflarını geçtiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, 1 yönetici ve 1 rehber öğretmen ise kaynaştırma öğrencilerinin sınıf tekrarı yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler illerinde kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin sınıflarını kalmadan yani sınıf tekrarı yapmadan geçtiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin öğretmenlerinin BEP hazırlamaları ve uygulamalarının öğrencilerinin sınıflarını geçmeleri için gerekli olduğunu bildiklerini ifade etmişlerdir. Çünkü ona özel bir program hazırlamadan yapılan sınıf geçirme işleminin formaliteden farklı bir durum olmadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta kalmaması gerekiyor. Öğretmenlerimiz çok başarısız olarak değerlendirdiği öğrenciye sınıfını geçirmek zorunda kalıyor. Bu durumda sıkıntı yaşıyor. Öğretmenlerimizin sıkıntıya düşmemeleri için sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlaması ve uygulaması gerekiyor. Eğer BEP hazırlamışlarsa o zaman sorun olmuyor*'' (G: 1.Y.AYDIN.5) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ŞAHİN ise görüşünü, *''yönetmeliğe baktığımız zaman yönetmelikte şöyle bir ibare var. BEP' i*

tamamladığınız zaman sınıf geçmeye hak kazanmış oluyorlar'' (G: 1.Ö.ŞAHİN.17) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta kalmalarıyla ilgili olarak, *''diploma ve sınıf geçmede ise özel eğitim gerektiren öğrenciler farklı akademik eğitim alacaklarsa o alacakları akademik eğitim içerisinde sınıf geçemeyecek olanların bana göre sınıfta bırakılması gerekir''* (G: 1.Y.AYDIN.6) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BİLAL ise görüşünü kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta kalmalarıyla ilgili olarak, *''benim şahsi görüşüm kaynaştırmalı öğrencilerin sınıf tekrarı yapması boyutunda''* (G: 1.Ö.BİLAL.8)

4.4.2. Kaynaştırma öğrencileri diploma almakta

Bu alt temaya göre, 7 yönetici ve 14 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ilköğretimi tamamlayınca diploma aldıklarını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenler ve yöneticiler kaynaştırmaya tabi olan öğrencilerin sınıf tekrarı yapmadan sınıflarını geçtiklerini ve uygulamayı illerinde bu şekilde uyguladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin öğretmenlerinin BEP uygulamalarının öğrencilerinin diploma almaları için gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *''kaynaştırma açısından bakıldığında zaman BEP' in hedeflerine ulaşmışsa öğrencimiz yine diploma almaya hak kazanıyor''* (G:1.Y.AYDIN.5) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ŞAHİN ise görüşünü, *''öğrenci bulunduğu sınıfın programına uyum sağlarsa diploma hak kazanır''* (G: 1.Ö.ŞAHİN.1) şeklinde ifade etmiştir.

4.4.3. Kaynaştırma öğrencileri öğrenim belgesi almakta

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 7 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerine diploma verilmemesi ve öğrenim belgesi verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenlerden bir kısmı kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilere halen öğrenim verildiğini ve diploma verilmediğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan ve kaynaştırmaya devam eden öğrencilere halen öğrenim belgesi verildiğini belirtilen yöneticilerden KARTAL konuyla ilgili görüşünü *“özel eğitimden çıkan öğrenciye diploma verilmesi bence biraz sakıncalı oluyor. Çünkü diğer öğrencide aynı diplomayı alıyor. Aynı diplomayı aldığı zaman diğer öğrencilere arasında hiçbir fark kalmıyor. Ama bir okur-yazar belgesi verilmesi daha uygun bence”* (G: 2.Y.KARTAL.27) şeklinde ifade edilmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BULUT görüşünü *“bildiğim kadarıyla işte kaynaştırma öğrencileri ya da özel eğitim alan öğrencilere sadece öğrenim belgesi veriliyor. Bunun dışında yine kaynaştırma öğrencilerine yine aynı şekilde öğrenim belgesi verildiğini biliyorum”* (G:3.Ö.BULUT.45) şeklinde ifade etmiştir.

4.4.4. Kaynaştırma öğrencileri orta öğrenim kurumuna devam etmemeli

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 3 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ilköğretimi tamamladıktan sonra orta öğrenim kurumuna devam etmemeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin, orta öğretim kurumlarında kaynaştırma eğitimi olmadığı, orta öğretimde hem kaynaştırma öğrencileri hem normal öğrenciler hem de öğretmenler için sorun yarattığından ötürü ayrıca orta öğretimde derslerin ağır olmasından ötürü kaynaştırma öğrencilerinin orta öğretime devam etmemeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu öğrencilerin orta öğrenim kurumuna değil ama mesleğe yönltilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden BEKİR konuyla ilgili görüşünü, *“öğrencimiz orta öğrenime başlıyor ya da başladığı zaman burada problem çıkar diye düşünüyorum. Çünkü orta öğretimde kaynaştırma eğitimi yok. Sınıf tekrarı anlamında kaynaştırma eğitimi uygulaması yapılmıyor. Böyle olunca öğrencimiz sınıfın genel durumu ortalamasına bakıldığında çok alt*

seviyede kalıyor. Ve işte orta öğretimde de kaynaştırma anlamında bilgilendirme daha fazla olacağı için psikolojik yıkımlara uğrayabilir diye düşünüyorum’’ (G: 5.Y.BEKİR.61) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ görüşünü ise, *’’orta öğretime devam etmemeli bence. Mesleğe yönltilmesi daha uygun olacaktır’’* (G: 1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.

4.4.5. İlköğretimden mezun olan kaynaştırma öğrencileri meslek okullarına yönlendirilmeleri

Bu alt temaya göre, 1 yönetici ve 3 rehber öğretmen ilköğretimi tamamlayan kaynaştırma öğrencilerinin ilgi ve yeteneklerine göre meslek okullarına yönlendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan rehber yöneticiler ve öğretmenler kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin ilköğretimden mezun olduktan sonra onların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleğe ya da mesleki okullara yönlendirilmeli gerektiğini belirtmişlerdir. Sebebi ise orta öğretimde bu öğrencilerin hem psikolojik hem de akademik yönden olumsuz yönde etkilendiklerini, orta öğretimde sınıfta kalmama anlamında kaynaştırma eğitiminin olmaması olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden BEKİR konuyla ilgili görüşünü, *’’bu çocukların el becerileri iyi olabilir. Bu öğrencimiz belki çok güzel ağaç işi yapabiliyor olabilir. Torna işi yapıyor olabilir. Yani bir sürü mesleki işte değerlendirilebilir’’* (G: 5.Y.BEKİR.61) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BULUT görüşünü ise, *’’orta öğretimden sonra öğrencinin mesleki iş kollarına dayalı okullara yönlendirilmeleri gerektiği, akşam sanat okulları tarzındaki okullara yönlendirilip belli bir şekilde daha rahat öğrenmeleri belli bir yeteneklerine uygun bir şekilde eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyorum’’* (G: 3.Ö.BULUT.45) şeklinde ifade etmiştir.

4.4.6. Kaynaştırma öğrencilerinin diplomalarına madde konulmalı

Bu alt temaya göre, 1 yönetici ve 2 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin diplomalarına madde konulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler ilköğretimden mezun olan öğrencilerin orta öğretim kurumuna gitmelerini engellemek ya da kayıt esnasında fark edilmesini sağlamak amacıyla kaynaştırma öğrencilerinin diplomaların kaynaştırma öğrencileri ile ilgili bir madde konulması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden TUNCAY konuyla ilgili görüşünü, *“orta öğretimdeki dengesizliği ortadan kaldırmak için diplomalarına mutlaka özel eğitime tabi tutulmuş çocukların bunu belirtmek gerekiyor. Ve orta öğretimde de bunun dikkate alınması gerekiyor”* (G: 8.Y.TUNCAY.99) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ ise görüşünü, *“orta düzeyde olup da kaynaştırma verilen öğrencilere diploma verilsin yani, diğer öğrencilerden fark edilmesin ama bir üst öğrenim konusuna bence bir madde konulsun yani. Devam etmemeli bence”* (G: 1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.

4.4.7. Bilgi sahibi olmayanlar

Bu alt temaya göre, 3 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ilköğretimden mezun olduktan sonra diploma, öğrenim belgesi ve sınıf geçme sistemiyle ilgili yönetmelikteki değişikliklerle ilgili bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan 3 rehber öğretmen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde son yapılan kaynaştırma eğitime alınan öğrencilere diploma verilmesi ve sınıf tekrarı yapmaması gibi değişikliklerle ilgili bilgi yetersizliklerinin mevcut olduğunu belirtmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden TUNA konuyla ilgili görüşünü, *“o konuyla ilgili açıkçası bilgi sahibi değilim”* (G: 1.Ö.TUNA.2) şeklinde bu konuyla ilgili düşüncesini ifade etmiştir.

4.5. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları ile İlgili Görüşleri

‘‘Kaynaştırma eğitiminin yararlarının neler’’ olduğu ana teması altında 11 alt tema belirlenmiştir. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin bu ana temaya verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdelik dağılımları Tablo 7’ de belirtilmiştir.

Tablo 7 Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

Kaynaştırma eğitiminin yararları ile ilgili görüşler	Z	%
1) Ailenin kendini daha iyi yetiştirmesi, motive olması ve çocuğundan beklenti seviyesini ayarlaması açısından yararlı	22	15,07
2) Normal çocuklar bireysel farklılıkları fark etmekte	20	13,70
3) Kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, özgüveninin artması ve olumlu davranışları model alması açısından yararlı	20	13,70
4) Kaynaştırma eğitimi öğretmenin kendini geliştirmesi ve mesleki beceri kazanımı açısından yararlı	17	11,64
5) Kaynaştırma öğrencisi normal yaşlılarıyla aynı eğitim-öğretim ortamını paylaşma imkânı bulmakta	14	9,59
6)Kaynaştırma eğitimi sınıf öğretmenine ek bir yük getirmekte	13	8,90
7) Kaynaştırma eğitimi kalabalık sınıflarda olumsuz sonuç doğurmakta	10	6,85
8) Kaynaştırma öğrencisinin özrünün türü ve derecesine göre kaynaştırma eğitiminden elde edeceği yararın oranı değişmekte	9	6,16
9)Sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitime bakış açısına göre yararı değişmekte	9	6,16
10) Kaynaştırma öğrencisinin potansiyelini en üst düzeyde kullanması açısından kaynaştırma eğitimi yararlı	8	5,48
11) Kaynaştırma eğitimi kâğıt üzerinde yararlı ancak, uygulamada sorun yaşanmakta	4	2,74
TOPLAM	146	100

Tablo 7’ ye göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve idarecilerden toplam 146 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan %15,07’ si (N=22) ailesinin kendini daha iyi yetiştirmesi, motive olması ve çocuğundan beklenti seviyesini ayarlaması açısından, %13,70’ i (N=20) normal çocuklar bireysel farklılıkları fark etmekte, %13,70’ i (N=20) kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, özgüveninin artması ve olumlu davranışları model alması, %11,64’ ü (N=17) kaynaştırma eğitimi öğretmenin kendini geliştirmesi ve mesleki beceri kazanımı, %9,59’ u (N=14)

kaynaştırma öğrencisinin normal yaşlılarıyla aynı eğitim-öğretim ortamını paylaşma imkânı bulması, %8,90' ı (N=13) kaynaştırma eğitimi sınıf öğretmenine ek bir yük getirmekte, %6,85' i (N=10) kaynaştırma eğitiminin kalabalık sınıflarda olumsuz sonuç doğurduğu, %6,16' sı (N=9) kaynaştırma öğrencisinin özrünün türü ve derecesine göre kaynaştırma eğitiminden elde edeceği yararın oranı değişmekte ve sınıf öğretmenin bakış açısına göre yararının değişmekte, %5,48' i (N=8) kaynaştırma öğrencisinin potansiyelini en üst düzeyde kullanması, %2,74' ü (N=4) kaynaştırma eğitimi kâğıt üzerinde yararlı ancak, uygulamada sorun yaşanmakta gibi yararları olduğunu belirtmişlerdir.

4.5.1. Ailenin kendini daha iyi yetiştirmesi, motive olması ve çocuğundan beklenti seviyesini ayarlaması açısından yararlı

Bu alt temaya göre, 7 yönetici ve 15 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin motive olması, çocuğunun durumunu bilip onu o şekilde kabul etme gibi yararları olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin; motive olması, çocuğunun seviyesini bildikleri için beklenti seviyesini ona göre ayarlaması gibi yararları olduğunu gerektğini belirtmişlerdir. Örneğin çocuğu kaynaştırma öğrencisi olan ve yetersizliği olduğunu bildiği için ondan beklentisini ailenin ona göre ayarlaması gibi. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü *“öncelikle çocuğun başarısı artacak tabi yapılabilirlik ölçüsünde. Başarısının artması demek ailenin de çocuğuyla gurur duyması anlamına gelir”* (G: 3.Y.ENGİN.38) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden TUNA ise görüşünü, *“ailenin kendisini daha iyi yetiştirmesini sağlayacak”* (G: 1.Ö.TUNA.2) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.2. Normal çocuklar bireysel farklılıkları fark etmekte

Bu alt temaya göre, 6 yönetici ve 14 rehber öğretmen normal çocukların bireysel farklılıkları fark ettiklerini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, normal çocuklar ve kaynaştırma öğrencilerinin aynı eğitim ve sosyal ortamı paylaştıklarında bireysel farklılıkları fark edeceklerini ifade etmişlerdir. Toplumsal yaşamda zaten aynı ortamları paylaşacakları için okul ortamında bu tip insanlarla karşılaşmaları hem normaller hem de engelliler için olumlu bir gelişmedir diye belirtilmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden BEKİR konuyla ilgili görüşünü *''normal çocuklar şunun farkına varacaktır. Yani, bireysel farklılıkların farkına varacaktır bu anlamda''* (G:5.Y.BEKİR.62) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ ise görüşünü, *''o kendisinden farklı bir çocuğu ya da arkadaşı kabul etme. O insanları kabul etme, hoşgörü, onlara yardımcı olma, anlamında bir takım şeyler kazandırılabilir yani''* (G: 1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.3. Kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, özgüveninin artması ve olumlu davranışları model alması açısından yararlı

Bu alt temaya göre, 6 yönetici ve 14 rehber öğretmen kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisine bir takım yararları olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisine normal arkadaşlarıyla aynı ortamı paylaştığı için sosyalleşmesi ve olumlu davranışlarını model alması, ona da söz hakkı verildiği için ve dinlendiği için özgüveninin artması açısından yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden MUSTİ konuyla ilgili görüşünü *''en azından normal akranlarından kopmuyor bu çocuklar. Sosyal gelişimlerini aktarıyorlar''* (G:1.Y.MUSTİ.14) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden LÜTFİYE ise görüşünü, *''onların sosyal hayata uyumları kendilerini daha iyi hissetmeleri biraz daha arttırabilecekleri açısından kaynaştırma eğitiminin yararlı olacağını düşünüyorum''* (G: 5.Ö.LÜTFİYE.67) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.4. Kaynaştırma eğitimi öğretmenin kendini geliştirmesi ve mesleki beceri kazanımı açısından yararlı

Bu alt temaya göre, 4 yönetici ve 10 rehber öğretmen kaynaştırma eğitimin öğretmenin kendini geliştirmesi ve mesleki beceri kazandırma açısından yararlı olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca, 3 rehber öğretmen ise, kaynaştırma öğretmenlerinin bu tip çocuklarla ilgilendikleri için vicdanen rahatladıklarını belirtmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi sayesinde farklı bir alanla tanışma fırsatı bulabilecekleri gibi bu alanı öğrenmek için yapacakları araştırmaların sonucunda yeni becerileri elde edeceklerini belirtmişlerdir. Tüm beceriler kaynaştırma öğretmenlerinin mesleki anlamda yararlı bilgiler ve deneyim elde etmesine sebep olacaktır denilmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“kendini profesyonelleştirmesi açısından artı bir değer katacağını düşünüyorum”* (G: 1.Y.AYDIN.6) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BULUT ise görüşünü, *“en azından öğretmene kendini geliştirme açısından, mesleki deneyim, bilgi beceri açısından kendine bir şeyler katabilme açısından biraz daha aktif olmasını sağlayacaktır”* (G: 3.Ö.BULUT.46) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenlerde kaynaştırma sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrencilerle ilgilenerek vicdanen rahatlayabileceklerini ve bu şekilde engelli bireylere karşı daha olumlu tavırlar sergileyebileceklerini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerden TUNA kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenin vicdanen rahatlamasıyla ilgili olarak, *“o öğrenciyle de çalışıldığı zaman belki vicdanen rahatlayacak onun için”* (G: 1.Ö.TUNA.2) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.5. Kaynaştırma öğrencisi normal yaşlılarıyla aynı eğitim-öğretim ortamını paylaşma imkânı bulmakta

Bu alt temaya göre, 5 yönetici ve 7 rehber öğretmen, kaynaştırma öğrencilerinin normal çocuklarla aynı eğitim ortamını paylaşma imkânı buldukları

için yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, 2 rehber öğretmen ise kaynaştırma eğitiminin diğer bir yararının ise kaynaştırma öğrencilerinin akademik anlamda ilerleme kaydetmesi olduğunu belirtmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitimi sayesinde bu eğitimin amacı olduğu üzere, normal çocuklarla engelli çocukların aynı eğitim ortamını paylaşmalarının mümkün olacağını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden METE konuyla ilgili görüşünü , *“çocuk sınıf ortamından ayrılmıyor yani aynı arkadaş ortamında. Sosyal çevresinde oluyor”* (G: 2.Y.METE.22) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FİDAN görüşünü ise, *“eğer çocuk hafif düzeydeyse yaşlılarıyla beraber olması, sosyal, kültürel faaliyetlere katılması çok faydalı”* (G: 2.Ö.FİDAN.25) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenler ise, kaynaştırma öğrencisinin normal yaşlılarıyla aynı eğitim ortamını paylaşınca akademik olarak normallere daha yakın ve daha çok beceri kazanacağını belirtmişlerdir. Yani kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencilerine yararları içerisinde yer alan faktörlerden hem yöneticiler hem de rehber öğretmenlerden bahsetmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ATA görüşünü, *“öğrenci onlardan olumlu davranışları model alırken, aynı zamanda da kendisi akademik olarak bir takım şeyleri yapabilir”* (G: 6.Ö.ATA.81) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.6. Kaynaştırma eğitimi sınıf öğretmenine ek bir yük getirmekte

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 10 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma sınıf öğretmenlerine ek bir yük olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenine yarardan daha çok ek bir yük ve sorumluluk getirdiğini belirtmişlerdir. Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin hem kaynaştırma öğrencisi hem de normal öğrencilerle ilgilenmek zorunda olduğunu belirtmişlerdir. Bu da doğal olarak sınıf öğretmenleri için ek bir iş yükü olarak açıklanmıştır. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN

konuyla ilgili görüşünü, *''sınıf öğretmenine ek bir yük getiriyor. Ekstra bir çalışma yapmayacaktı kaynaştırma öğrencisi olmadığında''* (G:1.Y.AYDIN.6) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden İLKE görüşünü ise, *''öğretmen dediğiniz şey zaten şu anda her şey beklenen, her şey istenen bir varlık. Öğretmenin yükü var. Öğretmenin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olması öğretmen açısından sağlıklı. Öğretmen özel olarak onunla ilgilenilecek. Özel olarak BEP uygulayacak. Belki bir zamanını ayıracak''* (G:2.Ö.İLKE.29) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.7. Kaynaştırma eğitimi kalabalık sınıflarda olumsuz sonuç doğurmakta

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 6 rehber öğretmen, kaynaştırma eğitiminin özellikle kalabalık sınıflarda olumsuz sonuç doğurduğunu, ayrıca 1 rehber öğretmen tam zamanlı kaynaştırma eğitiminin yararlı olmadığını ve 1 rehber öğretmen ise kaynaştırma öğrencilerinin destek eğitim alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitiminin birleştirilmiş sınıflarda, sınıf mevcudunun kalabalık olduğu sınıflarda çok olumlu sonuçları olmayacağını belirtmişlerdir. Öğretmenin 30 kişilik mevcudu olan bir sınıfta tüm öğrencilerle aynı düzeyde çalışamayacağını belirlemişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YALIM konuyla ilgili görüşünü, *''yarardan çok zarar sağlayacağını düşünüyorum. Sadece zaten bu konuda problem var. Bir öğrenciyi kaynaştırırken 20 öğrenciyi heba ediyor maalesef. Çünkü Türkiye' nin genel eğitim sistemi de bu. Orta düzeye yönelik''* (G:3.Y.YALIM.40) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BİLAL görüşünü ise, *''ilköğretim okullarında özellikle sınıf mevcutları yirmi beş-otuz kişilik. Bir de iki-üç tane kaynaştırmalı öğrenci olduğunu düşünün. O sınıfta normal öğrencileri bile kaybediyoruz''* (G:1.Ö.BİLAL.8) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin okul dışında destek eğitim almaları gerektiğini belirtirken, bazı rehber öğretmenler ise tam zamanlı (sürekli olarak ve her ders kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıfında

kalmayı) kaynaştırmanın yararlı olmadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere destek eğitimi hizmeti almaları gerektiğini, *'' hafta sonu ya da ders bitimlerinde ekstrasdan eğitim ve öğretim alması taraftarıyım''* (G:1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenler BİLAL tam zamanlı kaynaştırma eğitimi yararlı olmadığını *''ben hala özellikle tam zamanlı kaynaştırmanın çok da yararlı olmadığı düşüncesindeyim''* (G:1.Ö.BİLAL.8) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.8. Kaynaştırma öğrencisinin özrünün türü ve derecesine göre kaynaştırma eğitiminden elde edeceği yararın oranı değişmekte

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 7 rehber öğretmen, kaynaştırma öğrencisinin özrünün tür-derecesinin kaynaştırma eğitiminin yararını etkilediğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin özrünün tür ve derecesinin ağırlığı kaynaştırma eğitiminin yararını direkt olarak etkileyeceğini belirtmişlerdir. Ağır düzeyde zihinsel engeli bir çocuğun kaynaştırma eğitiminden sağlayacağı yarar ile hafif düzeyde zihinsel engelli olup kaynaştırma öğrencisi olan bir öğrencinin sağlayacağı yararın oranının değişeceğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden TUNCAY konuyla ilgili görüşünü, *''çok ağır bir vaka ise çocuk kaynaştırmaya gitmesini çok uygun bulmuyorum. Çünkü sınıfın düzenini bozar''* (G:8.Y.TUNCAY.99) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FİDAN ise görüşünü, *''sosyal ve dil alanında gelişimi geriyse çocuk için kaynaştırma eğitimi çok yararlıdır. Ama akademik yetersizlik varsa, duygusal bir problemi varsa özel sınıfta olması daha iyi''* (G:2.Ö.FİDAN.25) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.9. Sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimine bakış açısına göre yararı değişmekte

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 4 rehber öğretmen, kaynaştırma sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimine bakış açısına göre yararının değişmekte

olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, 2 rehber öğretmen normal çocukların velilerinin kaynaştırma eğitimi öğrencisine olumsuz tepki geliştirdiklerini, 1 rehber öğretmen ise kaynaştırma çocuklarının diğer çocukları olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma sınıf öğretmeni kaynaştırma eğitimiyle ilgili olumlu düşüncelere sahipse kaynaştırma öğrencisinin ilerlemesi hızlı olmaktadır. Ancak öğretmenin tutumu çok olumlu değilse ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi istemiyorsa o zaman kaynaştırma eğitiminden çok yarar beklememek gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AHMET konuyla ilgili görüşünü, *''bana göre eğer doğru uygulanırsa ve öğretmenin bakış açısı olumlu olursa, sınıf öğretmeninin, idarecinin ve velinin o zaman kaynaştırma eğitimi çok yararlı olur''* (G: 4.Y.AHMET.55) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden NADİRE görüşünü ise, *''öğretmenlerin katı tavırları ve hiç zaman ayıramam mantığı olduğu sürece de kaynaştırma bence çok yararlı olmayacaktır. Önce o mantığın öğretmenlerin kafasına sokulması gerekiyor. Bir şekilde o bilincin kazandırılması lazım''* (G:7.Ö.NADİRE.95) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı rehber öğretmenler ise, kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıftaki diğer normal çocukların velilerinin bu öğrenciye karşı çok olumlu tepki geliştirmediklerini belirtirken bazı rehber öğretmenler ise, kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda bu çocukların normalleri olumsuz yönde etkilediklerini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden SERKAN normal öğrencilerin velilerinin kaynaştırma eğitimine olumsuz bakış açılarını, *''hiçbir zaman bence gördüğüm kadarıyla geri bir öğrencinin sınıfta normal çocukların aileleri istemiyorlar''* (G:5.Ö.SERKAN.78) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BİLAL ise kaynaştırma öğrencisinin sınıftaki normal çocukları olumsuz yönde etkilediklerini, *''bu çocukların normal çocukları da olumsuz yönde etkileyebileceğini düşünüyorum''* (G:1.Ö.BİLAL.8) şeklinde belirtmişlerdir.

4.5.10. Kaynaştırma öğrencisinin potansiyelini en üst düzeyde kullanması açısından kaynaştırma eğitimi yararlı

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 5 rehber öğretmen, kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisinin potansiyelini en üst düzeyde kullanması açısından yararlı olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıflarda eğitim ve öğretime devam etmeleri onların kendilerini geliştirmeleri ve kendilerinden beklenilenin üstünde bir potansiyel sergilemelerini sağladığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden BEKİR konuyla ilgili görüşünü, *''mükemmeliyetçi bir tutumla öğrenciden çok şey beklenmesi değil de yapabileceğinin en iyisini yapması boyutunda yani, kapasitesini en üst seviyeye çıkartılabilir''* (G:5.Y.BEKİR.62) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ŞAHİN ise görüşünü, *''özel eğitime muhtaç öğrencinin engelini iyileştirme değil de potansiyelini en üst düzeyde kullanmasını öğrenmek''* (G:1.Ö.ŞAHİN.17) şeklinde ifade etmiştir.

4.5.11. Kaynaştırma eğitimi kâğıt üzerinde yararlı ancak, uygulamada sorun yaşanmakta

Bu alt temaya göre, 1 yönetici ve 3 rehber öğretmen, kaynaştırma eğitiminin kâğıt üstünde gayet iyi olduğunu ancak, uygulamada yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitimiyle ilgili yapılan planların ve hizmetlerin prosedürde çok iyi ve doğru olduğunu ancak, öğretmenlerin uygulamada yani özellikle eğitim verme kısmında sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ORHAN konuyla ilgili görüşünü, *''BEP çocuğa uygulanırsa faydası var. Burada uygulanmıyor. Türkiye genelinde uygulandığını da sanmıyorum. Yani, bir okulda BEP kâğıt üzerinde uygulanıyor ama normalde yok''* (G:7.Y.ORHAN.92) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden SERKAN görüşünü ise, *''sınıf öğretmenleri BEP' i gerçekten uygularsa bir avantaj olur. Sadece kâğıt üstünde*

olursa veya raporu çıkmış diye gözükiürse veya ona göre bir şey yapılmazsa veya göstermelik yapılırsa dezavantaj olur’’ (G:5.Ö.SERKAN.78) şeklinde ifade etmiştir.

4.6. Kaynaştırma Eğitiminin Sorunları İle İlgili Görüşleri

‘‘İl genelinde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin sorunlarının neler?’’ olduğu ana teması altında 12 alt tema saptanmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerden bu ana temaya verdiği yanıtların frekansları ve yüzdelik dağılımları Tablo 8’ de belirtilmiştir.

Tablo 8 Kaynaştırma Eğitiminin Sorunları

İlde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin sorunlarına ilişkin görüşler	Z	%
1) Öğretmenlerin ilgi ve bilgi yetersizliği	31	18,02
2) Kaynak oda sıkıntısı	23	13,37
3) Normal sınıflarda sınıf mevcutlarının kalabalık olması	16	9,30
4) Kaynaştırma öğrencilerinin sayısının çok fazla olması	16	9,30
5) Okulların fiziksel yapısının kaynak oda için yeterli olmaması	14	8,14
6) Öğretmenler BEP hazırlamakta ve uygulamakta yetersiz	14	8,14
7) İl genelinde yeterli özel eğitim öğretmenin olmaması	13	7,56
8) Kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yetersiz	13	7,56
9) İlköğretimden sonra üst öğrenim kurumlarına devam eden öğrenciler sorun	10	5,81
10) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynak oda ve ücretler ile ilgili açıklıkların olması	8	4,65
11) İlde özel eğitim sınıflarının ve okullarının yeterli sayıda olmaması	7	4,07
12) RAM personelinin sayısının yetersiz olması	7	4,07
TOPLAM	172	100

Tablo 8’ e göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerden toplam 172 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan %18,02’ si (N=31) öğretmenlerin ilgi ve bilgi yetersizliğinin, %13,37’ si (N=23) kaynak oda sıkıntısının, %9,30’ u (N=16) normal sınıflarda sınıf mevcutlarının kalabalık olması, %9,30’ u (N=16) kaynaştırma

öğrencilerinin sayısının çok fazla olması, %8,14' ü (N=14) okulların fiziksel yapısının kaynak oda için yeterli olmaması, %8,14' ü (N=14) öğretmenler BEP hazırlamakta ve uygulamakta yetersiz olduğunu, %7,56' sı (N=13) il genelinde yeterli özel eğitim öğretmenin olmaması, %7,56' sı (N=13) kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yetersiz olduğu, %5,81' i (N=10) ilköğretimden sonra üst öğrenim kurumlarına devam eden öğrenciler sorun yaşanması, %4,65' i (N=8) özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynak oda ve ücretler ile ilgili açıklıkların olması, %4,07' si (N=7) ilde özel eğitim sınıflarının ve okullarının yeterli sayıda olmaması, %4,07' si (N=7) RAM personelinin sayısının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

4.6.1. Öğretmenlerin ilgi ve bilgi yetersizliği

Bu alt temaya göre, 12 yönetici ve 12 rehber öğretmen kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin bilgi yetersizliğinin mevcut olduğunu, 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin de bilgi yetersizliğinin mevcut olduğunu ve 2 yönetici kaynaştırma öğretmenlerinin kendilerini rahat ettirmek için öğrencileri için kaynaştırma raporu alıp rahat etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan bazı yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgi düzeyinde eksiklikleri olduğunu, kaynaştırma eğitiminin bu yüzden çok başarılı olamadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *''bu kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili karşılaştığımız en büyük sıkıntı, öğretmenlerimizin kaynaştırma eğitimi programıyla ilgili hiç bir bilgiye sahip olmamaları''* (G:3.Y.ENGİN.35) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden HAMİDE görüşünü ise, *''bizim ilimizde en büyük sıkıntı bu. Öğretmenler yeterince bilgi sahibi değiller''* (G:4.Ö.HAMİDE.59) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden bir kısmı bazı kaynaştırma öğretmenlerinin kaynaştırma raporu alarak kendilerini müfettişlere ya da diğer bireylere karşı korumak açısından kullanıldığını belirtmektedir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *''yalnız şöyle acı bir durum var.*

Öğrenciler bize gönderiliyor öğrenme güçlüğü çekiyor diye amaç şu biz buna bir kaynaştırma raporu alalım. Kendimizi sağlama alalım müfettiş geldiğinde bu raporu gösteririz. Öğrencinin sorumluluğunu bu şekilde üstümden atmış olurum'' (G:3.Y.ENGİN.35) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.2. Kaynak oda sıkıntısı

Bu alt temaya göre, 12 yönetici ve 11 rehber öğretmen kaynak oda yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler illerde kaynaştırma öğrencileri için gerekli olan destek eğitim hizmetlerinden kaynak oda sıkıntısı yaşandığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden KARTAL konuyla ilgili görüşünü, ''işte kaynak oda olmaması''(G:2.Y.KARTAL.27) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ATA ise görüşünü, ''okullarda yönetmelikte de olduğu gibi kaynak odaların olmaması. Mesela ilimizde böyle bir uygulama yok. Bu en büyük eksikimiz bence'' (G:6.Ö.ATA.80) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.3. Normal sınıflarda sınıf mevcutlarının kalabalık olması

Bu alt temaya göre, 16 rehber öğretmen normal sınıflarda sınıf mevcudunun kalabalık olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenler, normal sınıflarda sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının hem kaynaştırma öğrencisini, öğretmenini, aileleri hem de öğrenciler için soruna yol açtığını belirtmişlerdir. Normal çocukların eğitim sürecini de kaynaştırma öğrencilerinin eğitim sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BULUT konuyla ilgili görüşünü ''sınıf öğretmenin sınıftaki mevcut sayısının çok fazla olması gibi sorunlar var. Normal seviyesindeki mevcudun yirmi olması gerekirken otuz-kırk-elli-altmış kişilik sınıflar mevcut. Bunlar elbette ki öğretmen açısından bir handikap'' (G:3.Ö.BULUT.46) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.4. Kaynaştırma öğrencilerinin sayısının çok fazla olması

Bu alt temaya göre, 7 yönetici ve 4 rehber öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin sayılarının fazla olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen zorunluluktan kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrencilerin mevcut olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitime alınan öğrenci sayılarının fazla olduğunu, hatta bazı sınıflarda 2 ya da 3' ten fazla kaynaştırma öğrencisi olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN, *“kaynaştırma eğitime yerleştirilen öğrenci sayısı bir hayli”* (G:3.Y.ENGİN.35) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BUSE, *“en büyük sorun çok fazla kaynaştırma öğrencisi var”*(G:3.Ö.BUSE.34) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yönetici ve rehber öğretmenler, aslında özel eğitim okullarına ya da özel eğitim sınıflarına yerleştirilmesi gerekirken zorunluluktan (sınıflarda ya da okullarda yer olmayışı, ailenin bu yerleştirmeye itiraz etmesi, özel eğitim sınıfı ya da okullarında yeterli sayıda olamaması, sınıf öğretmenin isteksiz olması ve kabul etmemesi) ötürü kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler olduğunu belirtilmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YAKUP konuyla ilgili görüşünü, *“kaynaştırma öğrencilerinin özel eğitim sınıfına gitmesi gerekenleri de var. Ancak bunlar normal sınıflarda kaynaştırma eğitime pek uygun değiller ancak, öğretmen yetersizliği sebebiyle bazen velinin özel eğitim sınıfına bulunan yere getirememesi sebebiyle kaynaştırma eğitime yönlendirilmektedir”* (G:5.Y.YAKUP.72) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BUSE görüşünü ise, *“yetersizlikler yüzünden zoraki kaynaştırma eğitime yönlendirdiğimiz öğrenciler var. Öğrenci aslında kaynaştırma eğitime gitmemesi gerekirken mecburiyetten kaynaştırmaya verebiliyoruz”* (G:3.Ö.BUSE.31) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.5. Okulların fiziksel yapısının kaynak oda için yeterli olmaması

Bu alt temaya göre, 5 yönetici ve 9 rehber öğretmenler ilköğretim okullarının fiziki yapılarının kaynak oda için yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitiminin destek hizmetlerinden biri olan kaynak oda hizmetinin okulların fiziki yapılarının çok yetersiz olmasından ötürü uygulanamadığını ya da sağlıklı bir şekilde yürütülemediğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *“sınıfların ilk sorunlardan biri sınıfım yok. Fiziksel şartların yetersizliğinden dolayı kaynak oda açamıyoruz”* (G:3.Y.ENGİN.37) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden GÜNEŞ görüşünü ise, *“kaynak odayı falan biz sağlayamıyoruz. Malzeme olarak filan yok”* (G:8.Ö.GÜNEŞ.102) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.6. Öğretmenler BEP hazırlamakta ve uygulamakta yetersiz

Bu alt temaya göre, 4 yönetici ve 9 rehber öğretmenler öğretmenlerin BEP’ i hazırlamakta ve uygulamakta sorun yaşadığını belirtmişlerdir. Ayrıca 1 yönetici de kaynaştırma eğitimi için gerekli olan BEP ile ilgili eğitsel materyallerin ve ders materyallerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, BEP ile ilgili ya bilgi yetersizliğinden ya da ilgisizlikten ötürü uygulanamadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, 1 yönetici ise BEP ile ilgili materyallerin olmadığını ve ders kitaplarının yetersiz olduğunu bunun önemli bir sorun olduğunu belirtmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“BEP hazırlanmasında ve uygulanmasında sorun var”* (G:1.Y.AYDIN.6)) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden İLKE görüşünü ise, *“kâğıt üstünde her şey güzel. Ama uygulama anlamında sıkıntı var”* (G:2.Ö.İLKE.28)) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN ise BEP ile ilgili materyallerin ve özel gereksinimli bireylere yönelik ders materyallerinin olmayışını, *“BEP’ e uygun olarak şemalı ders kitabı materyallerinin olmayışı sorun”* (G:1.Y.AYDIN.4) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.7. İl genelinde yeterli özel eğitim öğretmeninin olmaması

Bu alt temaya göre, 6 yönetici ve 7 rehber öğretmenler il genelinde özel eğitim öğretmeninin olmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, il genelinde gerek özel eğitim sınıflarında gerekse özel eğitim okullarında yeterli sayıda özel eğitim öğretmeni olmadığını ve bu durumunda eğitim ve öğretimi aksattığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YALIM konuyla ilgili görüşünü, *‘‘Türkiye’ nin genel sorunu burada özel eğitim kadromuzun olduğu halde özel eğitim öğretmenimizin olmaması’’* (G:3.Y.YALIM.39) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden CAN görüşünü ise, *‘‘özel eğitim öğretmeni anlamında öğretmen yetersizliği var’’* (G:5.Ö.CAN.70) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.8. Kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmaları yetersiz

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 4 rehber öğretmen ilde kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmalarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, 3 yönetici ve 4 rehber öğretmen ise ilin yapısının dağınık ve ulaşımının zor olmasından ötürü yine izleme çalışmalarında sorun yaşandığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin takiplerini yeteri kadar yapamadıklarını çünkü gerek personel yetersizliğinden gerek ulaşım güçlüğünden gerek illerin dağınık yapısı ya da köylerinin çok ve dağınık olmasından gerekse araç-gereç ihtiyaçlarından ötürü yeteri kadar yapamadıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden MUSTİ konuyla ilgili görüşünü, *‘‘il çok geniş. Ve doğal olarak yapılan takipler çok zor oluyor’’* (G:1.Y.MUSTİ.13) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FADİK görüşünü ise, *‘‘kaynaştırma eğitimiyle ilgili üç yılda bir takip edilmesi gerekiyor. Hatta yılda bir. Böyle bir takip yapılamıyor burada’’* (G:4.Ö.FADİK.52) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden ORHAN ise ilin dağınık yapısından ötürü kaynaştırma izleme çalışmalarının yapılamayışını, *‘‘ilimiz Türkiye genelinde köy sayısı bazında en fazla köye sahip. Okuldaki bir öğrenciye kaynaştırma yazıldığı*

zaman ve ora köy okulu ise, o öğrenciyi izleme şansı yok denecek kadar az'' (G:7.Y.ORHAN.90) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden BULUT ise aynı konu ile ilgili olarak, ''il genelinde genelde kırsak kesimde dağınık bir yerleşim olduğundan ulaşın zor olması nedeniyle okulların çok dağınık, ulaşımının zor olması nedeniyle çok fazla bir inceleme ya da değerlendirme sürecini tekrarlayabilmemiz çok mümkün değil'' (G:3.Ö.BULUT.44) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.9. İlköğretimden sonra üst öğrenim kurumlarına devam eden öğrenciler sorun

Bu alt temaya göre, 4 yönetici ve 6 rehber öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin ilköğretimden mezun olduktan sonra orta öğrenim kurumuna devam edenler kısmında sorun yaşandığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, ilköğretimden kaynaştırma öğrencileri mezun olduktan sonra orta öğretim kurumuna devam edenler boyutunda sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Mesela orta öğretimde kaynaştırma eğitimi var olduğunu ancak sınıf tekrarı boyutunda farklılıklar olduğunu ayrıca, akademik anlamda kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlikleri olacağından ötürü sorunlar yaşanacağını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *''üst öğrenim kurumuna devam eden çocuklarda orta öğretim kurumlarında dersler ağırlaştığı için sorun yaşıyor'' (G: 1.Y.AYDIN. 6) şeklinde belirtmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ görüşünü ise, ''bir üst öğrenim kurumuna devam etmemeli bence'' (G.1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.*

4.6.10. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak oda ve ücretler ile ilgili açıklıkların olması

Bu alt temaya göre, 1 yönetici ve 7 rehber öğretmen özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak ve oda ücretlerle ilgili olarak açıklıkların olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynak oda ile ilgili ve burada görevlendirilecek öğretmenler ve ücretleriyle ilgili bir takım sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden TUNCAY konuyla ilgili görüşünü, *“kaynak odalarla ilgili norm yok. Ücret yok”* (G:8.Y.TUNCAY.99) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden EREN görüşünü ise, *“yönetmelikteki kaynak oda uygulaması içi boş bir kavram olarak görülmekte. Şu anda işlerlik kazanmamış durumda”* (G:2.Ö.EREN.19) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.11. İlde özel eğitim sınıflarının ve okullarının yeterli sayıda olmaması

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 5 rehber öğretmen özel eğitim sınıflarının ve okullarının yeterli sayıda olmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, hizmet alanlarındaki il ve/veya ilçe genelinde özel eğitim sınıflarının ve okullarının sayısının yetersizliğinden ötürü gerçek anlamda bu kurumlara yerleştirilmesi gereken öğrenciler ve aileleri açısından sorun yaşandığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AHMET konuyla ilgili görüşünü, *“yeteri kadar özel eğitim okulu olmayışı”* (G:4.Y.AHMET.56) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden CAN görüşünü ise, *“özel eğitim sınıfı olmaması”* (G:5.Ö.CAN.70) şeklinde ifade etmiştir.

4.6.12. RAM Personelinin sayısının yetersiz olması

Bu alt temaya göre, 4 yönetici ve 3 rehber öğretmen RAM personelinin sayısının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, RAM personelinin (rehber öğretmen, zihinsel engelliler öğretmeni, görme ve işitme engelliler öğretmeni) eksikliğinden ötürü kaynaştırma eğitimiyle ilgili tanılama, izleme, yerleştirme, yönlendirme ve bilgilendirme gibi çalışmaların çeşitli şekillerden ötürü aksadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden PEKER konuyla ilgili

görüşünü, “biz RAM’ da 9 senedir burada çalışıyorum. 9 senedir bize hiç özel eğitimci gelmedi” (G:4.Y.PEKER.50) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FADİK görüşünü ise, “ilimizde RAM’ da bulunan eleman sayısının az olması sorun” (G:4.Ö.FADİK.52) şeklinde ifade etmiştir.

4.7. Kaynaştırma Eğitiminin Sorunlarına İlişkin Önerileri İle İlgili Görüşler

“Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için önerilerin neler” olduğu ana teması altında 8 alt tema saptanmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve idarecilerin bu ana temaya verdiği yanıtların frekansları ve yüzdelik dağılımları Tablo 9’ da belirtilmiştir.

Tablo 9 Kaynaştırma Eğitime Yönelik Öneriler

Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için öneriler		
1) Aileler, öğretmenler ve çocuklar bilgilendirilmesi	21	24,42
2) Öğretmenler ve idareciler bilgilendirilmesi	18	20,93
3)Kaynaştırma sınıflarının fiziksel durumları düzeltilmesi	11	12,79
4)RAM' lar personel ve araç-gereç açısından desteklenmesi	11	12,79
5) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği düzenlenmesi	10	11,63
6) Özel eğitim öğretmenlerinin sayısı artırılması	7	8,14
7) Kaynak odaların açılması	5	5,81
8)Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf mevcutlarının azaltılması	3	3,49
TOPLAM	86	100

Tablo 9’ a göre, RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerden toplam 86 farklı cevap alınmıştır.

Görüşmeye katılan katılımcılardan, %24,42’ si (N=21) aileler, öğretmenler ve çocukların bilgilendirilmesi, %20,93’ ü (N=18) öğretmenler ve idarecilerin bilgilendirilmesi, %12,79’ u (N=11) kaynaştırma sınıflarının fiziksel durumlarının

düzeltilmesi, %12,79' u (N=11) RAM' ların personel ve araç-gereç açısından desteklenmesi, %11,63' ü (N=10) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin düzenlenmesi, %8,14' ü (N=7) özel eğitim öğretmenlerinin sayısının artırılması, %5,81' i (N=5) kaynak odaların açılması, %3,49' u (N=3) kaynaştırma öğrencilerinin sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiğini belirtilmiştir.

4.7.1. Aileler, öğretmenler ve çocukların bilgilendirilmesi

Bu alt temaya göre, 9 yönetici ve 12 rehber öğretmen ailelerin, öğretmenlerin ve çocukların kaynaştırma hakkında bilgilendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırmaya alınan öğrencinin kendisinin, normal sınıf arkadaşlarının öğretmeninin ve ailesinin kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitiminin yararları, ne demek olduğunu, avantajları, dezavantajları, koşulları, nasıl ve ne şekilde uygulanacağı ile ilgili aileye, öğrenciye ve öğretmene gerekli açıklamaların yapılmasının gerekliliğinin önemi belirtilmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden KARTAL konuyla ilgili görüşünü, *“öğretmenlerimizin de özel eğitim kursundan veya seminerinden geçirilmesi gerekiyor. Çünkü sınıf öğretmenlerimizin bu konuda kaynaştırma eğitimiyle ilgili çok iyi bilgilerinin olduğunu zannetmiyorum”* (G:2.Y.KARTAL.27) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden TUNA görüşünü ise, *“ailelerin olsun, çocukların olsun, öğretmenlerin olsun bilgilendirilmesi ”* (G:1.Ö.TUNA.2) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden CAN konuyla ilgili görüşünü *“ve velilerimizin de bilgilendirilme çalışmalarına alınması gerekir”* (G:5.Ö.CAN.70) şeklinde ifade etmiştir

4.7.2. Öğretmenlerin ve idarecilerin bilgilendirilmesi

Bu alt temaya göre, 2 yönetici ve 6 rehber öğretmen idarecilerin bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, 3 yönetici öğretmenlerin üniversiteler ve hizmet içi eğitim aracılığıyla bilgilendirilmesi gerektiğinin belirtirken, 3 yönetici medya aracılığıyla bilgilendirilme yapılması gerektiğini belirtmiştir. 1 yönetici ve 1 rehber öğretmen kurumlar arası işbirliği yapılması gerektiğini belirtirken, 1 yönetici ve 1 rehber öğretmen ise lisans düzeyinde bilgilendirme yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Görüşmeye katılan bazı yöneticiler ve rehber öğretmenler, kaynaştırma öğretmenleri ve okul müdürlerinin uzman kişilerce seminerlere alınıp kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *“bakanlık nezdinde verilen hizmet içi eğitim seminerlerine tüm sınıf öğretmenlerine yaygın bir şekilde ulaştırılması gerektiğini düşünüyorum”* (G:3.Y.ENGİN.38) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ görüşünü ise, *“düzenli olarak belki senede üç-dört defa kaynaştırma eğitimim veren öğretmenlere seminerler, çeşitli toplantılar ve etkinlikler yapılabilir”* (G:1.Ö.REMZİ.11) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı yöneticiler, öğretmenlerin alanının uzmanları olan üniversitelerdeki özel eğitim bölümlerinde çalışmakta olan öğretim görevlileri tarafından kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgilendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YAKUP konuyla ilgili görüşünü, *“kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bakanlık düzeyinde ya da üniversitelerden ya da formatör kişilerden sürekli eğitilmeleri ve yardım almaları gerekiyor ”* (G:5.Y.YAKUP.76) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı yöneticiler, gerek, öğretmenlerin gerekse tüm toplumun medya aracılığıyla(radyo, T.V. programları) bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden PEKER konuyla ilgili görüşünü, *“belki de herkesin her alanda yetersizliği olabileceğini kabullendirecek çalışmalar özellikle medyada düşünüyorum”* (G:4.Y.PEKER.50) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan 1 yönetici ve 1 rehber öğretmenler, kurumlar (sağlık bakanlığı, milli eğitim bakanlığı gibi) arasında işbirliğine gidilerek kaynaştırma eğitimiyle ilgili gerekli tedbirlerin alınmasının gerekliliğini vurgulamışlardır. Görüşmeye katılan yöneticilerden BEKİR konuyla ilgili görüşünü, *“kurum olarak üniversiteler var, milli eğitim var. Sağlık Bakanlığı var. Bence bu çalışmaların işbirliğinin geliştirilmesi çok önemli ”* (G:5.Y.BEKİR.62) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden SERKAN görüşünü ise, *“gerçekten bu işin uzmanları olsun, geniş katılımlı bir toplantı yaparak bu ş olabilir ama dediğim gibi sadece milli eğitim kaynaklı değil bunun üniversite ayağı veya değişik dernekler de olabilir. Oturulup bence sempozyum gibi bir şey yapılması gerekir. Yani işbirliği yapılması gerekiyor”* (G:5.Ö.SERKAN.79) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan 1 yönetici ve 1 rehber öğretmen ise, lisans düzeyinde öğretmenlik okuyan tüm öğretmen adaylarına özel eğitimle ilgili olan derslerin konularak bu eğitimin erkenden verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ENGİN konuyla ilgili görüşünü, *“kaynaştırma eğitimi kaynaştırma öğrencileriyle ilgili olsun özel eğitimle ilgili olsun üniversitelerin ana bilim dalarına hiç ayırmaksızın öğretmenlik dallarına bununla ilgili dersler konulmalı”* (G:3.Y.ENGİN.38) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ görüşünü ise, *“üniversiteler düzeyinde özel eğitim öğretmenlerini yetiştiren alanların üniversitelerde daha fazla bölümün açılması gerekiyor”* (G:1.Ö.REMZİ.12) şeklinde ifade etmiştir.

4.7.3. Kaynaştırma sınıflarının fiziksel durumları düzeltilmesi

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 4 rehber öğretmen kaynaştırma sınıflarının fiziksel durumlarının düzenlenmesinin gerektiğini belirtirken, 1 yönetici ve 3 rehber öğretmen ise özel eğitim sınıflarının fiziksel durumlarının düzenlenmesinin gerektiğini belirtmişlerdir

Görüşmeye katılan bazı yönetici ve rehber öğretmenler, kaynaştırma eğitimi verilen sınıfların fiziksel olarak (ışıklandırma, renk, görünüm gibi) düzenlenmesinin yapılmasını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden TUNCAY konuyla

ilgili görüşünü, *“kaynaştırma eğitimi için sınıflarda bir düzen olması lazım. Renk değişmeli, sınıfın, okulun hangi koridorunda bulunması gerektiği, panoların yüksekliği önemli”* (G:8.Y.TUNCAY.99) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ görüşünü ise, *“‘Türkiye’ de kaynaştırma uygulamalarının tam olarak oturtulması için öncelikle fiziki koşulların oturtulması gerekiyor”* (G:1.Ö.REMZİ.12) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı yönetici ve rehber öğretmenler özel eğitim sınıflarının konumlarının, fiziki yapılarının çok yetersiz olduğunu ve öğrencilerin ders koşullarının sorunlu olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YAKUP konuyla ilgili görüşünü, *“özel eğitim sınıflarının merdiven altlarından, bodrum ve çatı katlarından, harita odalarından uzaklaştırılıp okulun en iyi en güzel ve diğer öğrencilerin onlarla aynı değerde olduklarını hissettirecek normal sınıflara kavuşturulabilmesi gerekiyor”* (G:5.Y.YAKUP.76) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden GÜNEŞ görüşünü ise, *“özel eğitim sınıflarının fiziksel açıdan daha donanımlı olmaları gerekiyor”* (G:8.Ö.GÜNEŞ.103) şeklinde ifade etmiştir.

4.7.4. RAM' ların personel ve araç-gereç açısından desteklenmesi

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen RAM' ların araç-gereç bakımından ve personel bakımından desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. 4 rehber öğretmen RAM personelinin bilgilendirilmesi gerektiğini belirtirken, 1 yönetici ve 1 rehber öğretmense RAM' da özel eğitimci olması gerektiğini belirtmiştir.

Görüşmeye katılan bazı yönetici ve rehber öğretmenler, RAM' ların araç-gereç ve donanım bakımından ve personel bakımından yetersiz olduğunu belirtmiştir. Özellikle RAM' da az sayıda rehber öğretmen olduğunu ayrıca ilçelere tarama faaliyetleri ve izleme faaliyetlerine giderken taşıt ihtiyacı gibi araç-gereç eksikliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden KARTAL konuyla ilgili görüşünü, *“özellikle RAM' ların daha iyi desteklenmesi ve RAM personelinin uzman personellerin çalışması”* (G:2.Y.KARTAL.27) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye

katılan rehber öğretmenlerden DEMİR görüşünü ise, *''desteğin arttırılması ve RAM'ların desteklenmesi ve daha cazip hale getirilmesi gerekiyor''* (G:6.Ö.DEMİR.84) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ise RAM personelinin de kaynaştırma eğitimi ve özel eğitimle ilgili yapılacaklar ve alınacak önemler gibi konularda bilgilendirilme çalışmaları yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ ise görüşünü, *''RAM personelinin de bilgilendirilmesi gerekiyor. Veya rehber öğretmenlerinde bakanlık tarafından düzenlenecek seminerler alınması lazım. Çünkü bizim de bir takım problemlerimiz var. Herhangi bir problemle karşılaştığımız zaman biz de kime başvurabileceğimizi nasıl çözüm yolu bulabileceğimizi biz de bazen bilemiyoruz yani''* (G:1.Ö.REMZİ.12) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan bazı yönetici ve rehber öğretmenler ise RAM' da özel eğitim öğretmenin olması gerektiğini, birçok problemle karşılaşıldığını ve neler yapacaklarını bilmediklerini farklı bir alan olduğundan sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden PEKER konuyla ilgili görüşünü, *''öncelikle RAM' larda ve daha sonra gerçekten ve gerçekten okullarda bu tür özel eğitim öğretmeni olması gerekiyor''* (G:4.Y.PEKER.50) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ŞAHİN görüşünü ise, *''sonuçta biz de çok bilgili değiliz. Zihinsel engelliler öğretmeni olmayınca biz çok fazla zorluk çekiyoruz burada. Özellikle yönlendirme boyutunda''* (G:1.Ö.ŞAHİN.18) şeklinde ifade etmiştir.

4.7.5. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin düzenlenmesi

Bu alt temaya göre, 4 yönetici ve 4 rehber öğretmen özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca 1 yönetici ilköğretim yönetmeliği özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin ele alınması gerektiğini belirtirken yine 1 yönetici ise ilköğretim hizmetleri yönetmeliği sınıf öğretmenlerinin, branş öğretmenlerinin, okul müdürünün, müdür yardımcısının, rehber öğretmenin görevleri

bu programda yazılı olması somut bir şekilde personelin görevlerinin tanımlanmış olması gerektiğini belirtmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticiler ve rehber öğretmenler, özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin ek ders ücretleri ve kaynak oda gibi konularda gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden METE konuyla ilgili görüşünü, *“öğretmenlerin diğer öğrencilerden o çocuğa ne kadar zaman ayıracağı o konuda sıkıntı yaşıyoruz. Yani, onunla ilgili mevzuat konusunda gerekli düzenlemeler yapılırsa. Özellikle kaynak odanın daha işler hale gelmesi gerekiyor. Tabi bununla ilgili öğretmeni destekleyici düzenlemeler yapılması lazım”* (G:3.Y.METE.21) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden ŞAHİN görüşünü ise, *“özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin komple değişmesi gerekir”* (G:1.Ö.ŞAHİN.18) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden biri ilköğretim ve özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin birlikte ele alınması gerektiğini çünkü ayrı yönetmelikler var oldukça ortak kararlar verilip uygulanamayacağını belirtmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“ilköğretim kurumları yönetmeliği içerisinde bana göre özel eğitim hizmetleri yönetmeliği de ele alınmalı idi”* (G:1.Y.AYDIN.6) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden biri ilköğretim hizmetleri yönetmeliğinde tüm personelin görevlerinin tanımlanması bu şekilde herkesin tam olarak görevlerini bilerek ona göre hareket edeceklerini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden AYDIN konuyla ilgili görüşünü, *“ilköğretim kurumları yönetmeliğinde sınıf öğretmenlerinin görevleri, branş öğretmenlerinin, okul müdürünün, müdür yardımcısının ve rehber öğretmenin görevleri tanımlanırken özel eğitim gerektiren öğrencilerle ilgili yapılması gerekenler somut olarak bu yönetmeliğin içinde tanımlanması gerekiyor”* (G:1.Y.AYDIN.6) şeklinde ifade etmiştir.

4.7.6. Özel eğitim öğretmenlerinin sayısının arttırılması

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen özel öğretmenlerinin il genelinde sayılarını arttırılması gerektiğini belirtirken, 2 yönetici ise kaynaştırma öğrencisi olan okullarda özel eğitimci bulunması gerektiğini belirtmiştir.

Görüşmeye katılan yönetici ve rehber öğretmenler, tüm RAM' ların hizmet alanlarında özel eğitim öğretmenlerinin sayılarının yetersiz olduğunu, özel eğitim sınıflarında özel eğitimci olmadığını ve sayılarının arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden YAKUP konuyla ilgili görüşünü, *“özel eğitim öğretmenlerinin sayısının arttırılması gerekiyor”* (G:5.Y.YAKUP.76) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden FİDAN görüşünü ise, *“uzman deneyimi özel alt sınıf öğretmeni olmalı. Oda zaten ülkemizin sorunu”* (G:2.Ö.FİDAN.25) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan yöneticilerden bazıları kaynaştırma öğrencilerinin olduğu tüm okullarda destek eğitimi yürütecek ve bilgi alınacak bir özel eğitim öğretmenin olması gerektiğini belirtmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden ORHAN konuyla ilgili görüşünü, *“ikinci bir şey her okula bir öğretmen zorunluluğu var a, bu şeyi kaynaştırma olan okullara birer tane özel eğitim öğretmeni normunun verilmesi. Bu şekilde BEP' in uygulanması daha kolay olacaktır”* (G:7.Y.ORHAN.92) şeklinde ifade etmiştir.

4.7.7. Kaynak odaların açılması

Bu alt temaya göre, 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen kaynak odaların açılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan yönetici ve rehber öğretmenler, hizmet alanlarındaki okullarda kaynak oda yetersizliği olduğunu ve açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kaynak oda açılmaya çalışıldığında çeşitli problemlerle karşılaşıldığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan yöneticilerden SEZGİN konuyla ilgili görüşünü, *“kaynak oda. Her okulun bünyesinde kaynak oda açılması lazım. Mutlaka açılmalı”* (G:6.Y.SEZGİN.86) şeklinde ifade etmiştir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden EREN görüşünü ise, *“kaynak oda uygulaması var. Bu şu anda*

işlerlik kazanmamış durumda. Kaynak odanın işlerlik kazanmasıyla sorunun bir anlamada çözüleceğini ve sınıftaki kaynaştırma öğrencilerinin kaynak odada daha verimli bir şekilde öğreneceğine inanıyorum'' (G:2.Ö.EREN.19) şeklinde ifade etmiştir.

4.7.8. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf mevcutlarının azaltılması

Bu alt temaya göre, 3 rehber öğretmen kaynaştırma sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan rehber öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf mevcutlarının çok kalabalık olmasından ötürü çok verimli ders işlemenin mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca yönetmeliklerde de bu şekilde bir açıklama olduğunu ancak, uygulanmadığını belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan rehber öğretmenlerden REMZİ konuyla ilgili görüşünü, *''sınıfların otuz-kırk kişilik sınıflar var. Bunların bence en kısa zamanda azaltılması gerekiyor. Yirmi veya Yirminin altında olması gerekiyor'' (G:1.Ö.REMZİ.12) şeklinde ifade etmiştir.*

B. NİCEL VERİLER

4.8. RAM Personelinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinden aldıkları puanlarla ilgili bilgiler Tablo 10' da belirtilmiştir.

Tablo 10 Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinden Elde Edilen Veriler

PERSONEL	N	Ort. (X)
1,00 Yönetici	13	58,23
2,00 Rehber Öğretmen	22	57,09

Tablo 10'a göre;

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan 35 katılımcının Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması $X = 57,51$ ' dir. Analizde ilişkisiz örneklemeler için t-testi kullanılmıştır. Elde edilen bu veri ışığında RAM' da çalışmakta olan yöneticilerin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik orta düzeyde olumlu görüşler ortaya koydukları saptanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü'nde çalışmakta olan personelin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan 35 kişi katılmıştır. Araştırmada 22 rehber öğretmen ve 13 yönetici ile görüşülmüştür. Araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılarak toplanmıştır. Araştırmayı nicel olarak da desteklemek amacıyla Kırcaali-İftar tarafından Türkçe'ye uyarlanan (1996) Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma Batı Karadeniz Bölgesindeki 7 il (Zonguldak, Bartın, Düzce, Bolu, Karabük, Kastamonu, Sinop) ve 1 ilçede (Çaycuma) bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerle gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcılara kaynaştırma eğitimi, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri, kaynaştırma eğitimi ve özel eğitimle bağlantısı ile ilgili 8 soru yöneltilmiştir. Araştırmada 7 nitel ve 1 nicel tema oluşturulmuştur. Veri toplama araçları olarak araştırmada: "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği", "Görüşme Klavuzu" ve "Görüşme Soruları" kullanılmıştır. Araştırmada uygulanan "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği"nin sonuçları için SPSS For Windows 10.0 Paket Programı kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre;

RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin kaynaştırma eğitimine ilişkin bilgilerinin yeterli düzeyde olduğu; ancak kaynaştırma eğitimiyle ilgili çeşitli nedenlerden ötürü uygulama boyutunda sorun yaşandığı saptanmıştır. Bu nedenlerin arasında RAM' in personel yetersizliği, kaynaştırma öğretmenlerinin bilgi yetersizliği, RAM' in taşıt ihtiyacı olması ve kaynaştırma

öğrencilerinin ailelerinin bilgi yetersizliği olduğu ifade edilmiştir. Kaynaştırma eğitime alınan öğrencilerin takiplerinin RAM tarafından izleme formları aracılığıyla da olsa yapılabildiği, genel anlamda kaynaştırma eğitiminin başarılı olduğu söylenebilir.

RAM’ da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticiler, kaynaştırma eğitimiyle ilgili RAM’ da özel eğitim hizmetleri bölümünde zekâ testleri ve eğitsel tanılama ile bireysel inceleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitime alınan çocukların ailelerine yönelik RAM’ da birebir bilgi verildiğini, öğretmenlere ise inceleme raporlarıyla beraber yazılı dokümanlar yolladıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitime alınan öğrencilerin takibinin yılda iki kez öğretmenlerden istenen izleme raporları aracılığıyla yapıldığını belirtmişlerdir. İlçelerde özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri tespit etmek amacıyla yılda iki defa tarama çalışması yapıldığını belirtmişlerdir. Bazı RAM personelleri ise izleme çalışmalarının tam olarak yapılmadığını belirtmiştir.

Kaynaştırma eğitimi öncesinde yapılması gereken hazırlıklardan özellikle kaynaştırma eğitimi verecek olan öğretmenler için inceleme raporlarında destekleyici önerilerde bulunmaları ve seminerler vermeleri kaynaştırma eğitiminin başarısını işaret ederken; kaynaştırma eğitimi öğrencisinin direkt olarak kendisine yönelik çalışmalarda yetersiz kalınması, kaynaştırma eğitiminin eksikliğini işaret etmektedir. Ayrıca, kaynaştırma öğrencisinin normal sınıf arkadaşlarına, sınıf öğretmenleri ya da rehber öğretmenler aracılığıyla bilgilendirme çalışmaları yapılabildiği bilgisi, RAM personelinin bu düzenleme ile ilgili çok da yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Kaynaştırma eğitime alınan öğrencilerin ailelerine yönelik bilgilendirme çalışmalarını, sadece RAM’ a incelemeye geldikleri anda yapılabildiği bundan sonra herhangi bir çalışma yapılamadığı, RAM’ ın bu anlamdaki sınırlılığını ortaya koymaktadır. Ancak, aynı şekilde ailelerin de tekrar bilgi almak için RAM’ a başvuramamalarının ailelerin ilgi veya bilgi eksikliğinden kaynaklandığı düşünülebilir.

RAM personeli kurumlarının, kaynaştırma destek eğitim hizmetlerinden faal olarak özel eğitim danışmanlığını uygulayabildikleri ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra özel eğitim destek eğitim hizmetlerinden sınıf içi yardım hizmetinin hemen hiç uygulanmadığı ve uygulamak için herhangi bir girişimde bulunulmadığı saptanmıştır.

Görüşme yapılan RAM personeli, özel eğitim destek eğitim hizmetlerinden kaynak oda uygulamasını da gerçekleştirmediklerini ama bazı RAM' ların, bu destek eğitim hizmetini gerçekleştirmek için girişimlerde bulunduklarını belirtmişlerdir. Ancak, gerek kaynak oda uygulaması yapılan okul idaresinin tavrından, gerekse kaynak odada çalışmakta olan öğretmenlerin ek ders ücretleri ile ilgili sorunlardan ötürü kaynak oda eğitiminin uygulanamadığını ifade etmişlerdir. Destek eğitim hizmetleri tam anlamıyla uygulanmadığından kaynaştırma eğitimi uygulamalarının da yetersiz olduğu düşünülebilir.

Görüşmeye katılan RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticiler, kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin sınıfta kalmadan sınıflarını geçtiklerini ve diploma alarak mezun olduklarını belirtmişlerdir. RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerin bir kısmı kaynaştırma öğrencilerine öğrenim belgesinin verildiğini belirtmişlerdir. Bir kısım katılımcı ise, kaynaştırma öğrencilerinin diplomalarına madde konulması gerektiğini belirtmiştir.

RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticiler, kaynaştırma eğitiminin ailelerine, öğrencinin kendisine, normal sınıf arkadaşlarına ve kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlere yararı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin normal çocuklara bireysel farklılıkları fark etmeleri konusunda yararı olduğunu da belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, özgüveninin artması ve olumlu davranışları model alması, normal yaşlılarıyla aynı eğitim-öğretim ortamını paylaşma imkânını bulması, öğrencinin potansiyelini en üst düzeyde kullanması açısından yararlı olduğu belirtilmiştir. Kaynaştırma öğrencisinin ailesinin, kendini daha iyi yetiştirmesi, motive olması ve çocuğundan beklenti seviyesini ayarlaması açısından yararlı olduğu belirtilmiştir. RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmenler ve idareciler, kaynaştırma öğrencisinin özrünün türü ve derecesine göre, kaynaştırma eğitiminden elde edeceği yararının oranı değişmekte olduğunu belirtmişlerdir. RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmen ve yöneticiler, sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitime bakış açısına göre, yararının değişmekte olduğunu ifade etmişlerdir.

RAM' da çalışmakta olan rehber öğretmen ve yöneticilerin çoğu, hizmet alanlarındaki illerde kaynaştırma eğitiminin en önemli sorununun, öğretmenlerinin bilgi ve ilgi yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. Yine katılımcılar, kaynak oda

sıkıntısını, kaynaştırma öğrencilerinin sayısının fazlalığını, öğretmenlerin BEP hazırlamakta ve uygulamakta sorun yaşadığını, il genelinde özel eğitim öğretmenin sayıca yetersizliğini, yönetmeliklerdeki kaynak oda ve ek ders ile ilgili açıklıkların olduğunu belirtmişlerdir. Zorunluluktan kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak, özel eğitim sınıfları ve özel eğitim okullarının olmaması, ailelerin çocuklarının ayrı okullarda eğitim görmelerini istememeleri düşünülebilir.

Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için RAM personelinin ortak önerisi, ailelerin, öğretmenlerin, normal çocukların, yöneticilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin bilgilendirilmesidir. Ardından katılımcılar, RAM' ların araç-gereç ve personel açısından desteklenmesi, kaynak odalarının açılması, özel eğitim öğretmenlerinin sayısının artırılması, yönetmeliklerdeki ek ders ve kaynak odalar ile ilgili açıklıkların giderilmesi, kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıfların fiziksel koşullarının ve öğrenci sayısının düzenlenmesi gibi önerilerini de belirtmişlerdir.

5.2. Tartışma

Bu bölümde, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenler ve yöneticilerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüşleri, bulgularda yer alan tema ve alt temaların yorumu, tartışması ve alan yazınla karşılaştırılması yer almaktadır.

A. NİTEL VERİLER

5.2.1. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde RAM personelinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili RAM tarafından yapılan faaliyetler hakkındaki görüşleri

Araştırmaya katılan RAM' da çalışmakta olan 22 rehber öğretmen ve 13 yöneticinin (%19,89) tamamı il genelinde RAM tarafından yapılan faaliyetler içinde yoğun bir biçimde zekâ testleri ve eğitsel tanılama ile öğrenci tanılaması yapıldığını

belirtmişlerdir. Ve yine 22 yönetici ve 13 rehber öğretmen (%19,89) tanılanan tüm bireylere, öğrencilere yönlendirme raporu yazılmakta olduğunu ifade etmişlerdir. RAM ‘ da çalışmakta olan 10 yönetici ve 17 rehber öğretmen (%15,34) kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin öğretmenleri için bilgilendirme çalışması yapılmakta olduğunu, 4 yönetici ve 8 rehber öğretmen (%6,82) yönlendirme, raporlarında destekleyici öneriler yazıldığını, 8 yönetici ve 5 rehber öğretmen (%7,39) ailelere yönelik bilgilendirme çalışmaları yapıldığını, 10 yönetici ve 13 rehber öğretmen (%13,06) kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrencilerin takibinin yapılmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan 10 yönetici ve 17 rehber öğretmen (%15,34) toplam 27 katılımcı kaynaştırmaya yönlendirilen öğrencilerin öğretmenlerine yönelik bilgilendirme çalışmasını gerek yazılı gerekse sözlü olarak yaptıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimi başarıya ulaştıran en önemli etmenlerden biri olan kaynaştırma öğretmenin bilgilendirilmesi, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olan davranışlarını etkilemesi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Birçok araştırmada kaynaştırmanın başarılı olabilmesinin, kaynaştırma eğitimi verecek öğretmenin bilgi düzeyiyle bağlantı olduğu ifade edilmiştir. Avcı (1999) normal sınıf öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklar ve kaynaştırılmalarına ilişkin tutumlarını ve yeterliliklerini değiştirmede farklı eğitim tekniklerinin etkisinin karşılaştırılmasını yaptığı araştırmada, farklı eğitim teknikleriyle öğretmenlere bilgi verildiğinde zihinsel engelli kaynaştırma öğrencilerine karşı gerek tutumlarında gerekse yeterliliklerinde artış olduğunu saptamıştır. Kayaoğlu (1999) bilgilendirme programının normal sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma ortamındaki işitme engelli çocuklara yönelik tutumlarına etkisini araştırdığı çalışmasında, sınıflarında işitme engelli öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin bilgilendirmesinin bu öğretmenlerin işitme engelli çocuklara yönelik tutumlarının değiştiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, araştırmanın bulgusu olan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgilendirilmelerinin kaynaştırma öğrencilerine karşı yararlı olacağı bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Görüşme yapılan 10 yönetici ve 13 rehber öğretmen (%13,06) hizmet alanlarındaki kaynaştırma eğitimine tabi olan tüm öğrencilerin kurumları tarafından

takiplerinin yapıldığını belirtmeleri kaynaştırma öğrencileri ve öğretmenleri açısından bir diğer olumlu gelişmedir. Kaynaştırma eğitimine alınan öğrencilerin eğitim gördükleri kurumlarda gelişme kaydedip etmediklerinin öğrenebilmesi için RAM’ da bulunan uzman personel tarafından izleme çalışmaları belirli aralıklarla yapılmalıdır. İzleme çalışmaları hem kaynaştırma öğrencisinin akademik ve sosyal gelişiminin takibi açısından hem de eğitimi veren öğretmene yardımcı olabilmek açısından yararlıdır.

Ayrıca RAM’ da çalışmakta olan 4 yönetici ve 5 rehber öğretmen (%5,11) kaynaştırma öğrencilerinin izleme çalışmalarının yeteri kadar yapılamadığını belirtmiştir. Bu durumun RAM’ ların hizmet alanlarının geniş ve dağınık yapısından, ulaşım güçlüğünden, kaynaştırma öğrencilerinin sayısının çokluğundan, RAM personelinin sayı itibarıyla yetersizliğinden ve araç-gereç eksikliğinden kaynaklandığı düşünülebilir. RAM tarafından yapılması gereken kaynaştırma öğrencilerini izleme çalışmaları büyük bir öneme sahiptir. İzleme çalışmalarında yetersizlik yaşanması hem öğretmenlerin hem ailelerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili sorunlarının artmasına ve çözümsüz kalmasına sebep olabileceği düşünülebilir.

Görüşmeye katılan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan 2 yönetici ve 1 rehber öğretmenin (%1,70) kaynaştırma eğitiminin bir anlamda kaynatma eğitimi olduğunu belirtmeleri kaynaştırma eğitimi açısından düşündürücü bir durumdur. Ataman (2002) kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin rolleri ve yetiştirme sorunları ile ilgili yaptığı araştırmada, gerek il milli eğitim ilgililerinin gerekse RAM’ da çalışanların kaynaştırma öğrencilerini sınıf içinde kaynatarak uygulama yaptıklarını saptamıştır. Çifçi, Yıkılmış, Akbaba-Altun (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırılmış öğrencilere yönelik pekiştireç kullanma durumlarının belirlenmesi ile ilgili yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin bir kısmının sınıflarında kaynaştırma öğrencisinin bulunduğunu fark etmediklerini, bir kısmının ise kaynaştırma öğrencisini görmezden geldiklerini ve etkinliklere katmadıklarını saptamışlardır. Bu bulgular, araştırmanın sonucunda elde edilen kaynaştırma eğitiminin kaynatma eğitimi olduğu ile ilgili bulgusunu desteklemektedir. Özellikle özel eğitim açısından ayrıcalıklı bir yere sahip olan RAM’ ın ve bu kurumun personelinin bu tarz bir görüş belirtmeleri büyük bir öneme

sahiptir. Bu durumun sebebini kaynaştırma eğitiminin ve özel eğitimin halen ülkemizde aşması gereken birçok sorunla karşı karşıya kaldığı ya da uygulama boyutunda faal olan bu bireylerin hizmet alanlarındaki deneyimlerinin sonucu olduğu düşünülebilir.

Görüşmeye katılan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan 1 yönetici ve 1 rehber öğretmen (%1,13) kaynaştırma tanısı konulup normal sınıfa yönlendirilen kaynaştırma öğrencilerinin belli bir süre sonra kurumları tarafından ikinci defa incelemelerinin yapıldığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda gerektiği takdirde ikinci incelemesi yapılan öğrencinin yeniden ihtiyaç duyduğu eğitim alanına yönlendirmesinin yapıldığını belirtmeleri kaynaştırma eğitiminin ülkemizdeki ilerlemesi ile ilgili olumlu bir gelişmedir.

5.2.2. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde çalışmakta olan RAM personelinin kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik yapılan düzenlemeler ile ilgili görüşleri

Görüşme yapılan RAM personelinin çoğu kaynaştırma eğitimine yönlendirilen öğrenciler için yapılması gerekli olan düzenlemeler boyutunda çok yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi, personel sıkıntılarının olması, kaynaştırma öğrencilerinin sayısının fazlalığı, ailelerin, öğretmenlerin ve okul idarecilerinin ilgi ve bilgi yetersizliği yaşandığı ile açıklanabilir.

RAM’ da çalışmakta olan 11 yönetici ve 21 rehber öğretmen (%31,07) öğretmenlere yönelik bire birden daha çok yazılı dokümanlar ve seminerler aracılığıyla bilgilendirme çalışmaları yapıldığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra direkt olarak ulaşılamayan ancak, ihtiyaç duyan birçok öğretmeni okulda bulunan rehber öğretmene yönlendirerek bilgilendirme çalışmasının bu uzmanlar tarafından da yerinde yapılabildiğini belirtmişlerdir. Aydın ve Şahin (2002) kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin karşılaştırılması ile ilgili yaptıkları araştırmada, rehber öğretmenlerin, öğretmenlere yönelik bilgilendirme yaptıkları, seminerler verdikleri ve görüşme yaptıklarını saptanmıştır. Yıkılmış ve Bahar (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan

öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarını saptamak için yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin uzmanlardan yardım alma girişiminde bulunmadıkları ve sadece rehber öğretmenlerden yararlandıklarını saptamışlardır. Bu bulgular araştırmanın, RAM personeli tarafından doğrudan ulaşılamayan öğretmenlere yönelik bilgilendirme çalışmasının rehber öğretmenler aracılığıyla yapıldığı bulgusunu destekler niteliktedir.

RAM personelinin 12 yönetici ve 16 rehber öğretmen (%27,45) tarafından ailelere yönelik, RAM' a incelemeye geldiklerinde kısa süreli bilgilendirme çalışması yapılabildiği gibi veliler direkt olarak RAM' a bilgilendirme için başvurdukları takdirde uzun süreli bilgilendirme çalışmalarının alanın uzmanları tarafından sözlü veya yazılı olarak yapıldığı ifade edilmiştir. Elde edilen bu bulguya benzer olarak Temel (2000) okul öncesi eğitimcilerin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri ile ilgili yaptığı çalışmada, kaynaştırma öncesinde ailelerin hazırlanmasının gerekliliğini ve çocukların eğitime karar verme, eğitim ve değerlendirme sürecinde sorumluluğa sahip olmalarının önemini saptamıştır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde de belirtildiği gibi, özel eğitimde aile eğitimi çalışmaları büyük bir öneme sahiptir. Engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının eğitim yaşantıları, özür-tür ve grupları, kişisel özellikleri ve mesleki yaşantılarıyla ilgili bilgi sahibi olmaları hem çocuklarını kabullenmeleri hem de onların gelecekle ilgili daha doğru ve gerçekçi beklentilere sahip olmaları açısından önemlidir. Bu anlamda özel eğitime gereksinimi olan bireylerin kendisine yönelik çalışmalar yapan RAM personelinin, bu çocukların ailelerine yönelik de bilgilendirme çalışmaları yapmaları gereklidir.

Araştırmaya katılan 6 yönetici ve 10 rehber öğretmen (%15,69) normal öğrencilere sınıf öğretmenleri aracılığıyla, 2 yönetici ve 3 rehber öğretmen (%4,90) rehber öğretmen aracılığıyla ulaşıldığını ifade etmişlerdir. Samyeli ve Metin (1997) kaynaştırma sınıflarındaki zihinsel engel, çocukların uyum davranışlarının algılanması üzerine yaptıkları çalışmada, kaynaştırma eğitimi öncesinde gerek engelli çocukların gerekse normal çocukların kaynaştırma eğitime hazırlanmasının önemini vurgulamıştır. Kaynaştırma eğitimi başarıya götüren hazırlık safhasında önemli bir yere sahip olan, normal çocuklara yönelik okul rehber öğretmeni ya da

sınıf öğretmeni aracılığıyla bilgilendirilme çalışmalarının yapılması, kaynaştırma eğitimi açısından önemli bir gelişmedir.

RAM' da çalışmakta olan 3 yönetici ve 3 rehber öğretmen (%5,88) kaynaştırma öğrencilerine yönelik bilgilendirme boyutunda yetersiz kaldığını belirtmeleri, kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi ortamlarında yalnız kaldıkları ve yararlı olması için sunulan bu eğitim hizmetinin kaynaştırma öğrencisi için belki de sıkıntıya yol açtığı düşünülebilir. Yine 6 rehber öğretmen (%5,88) ise normal öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışması yapılmamakta olduğunu ifade etmişlerdir. Gerek kaynaştırma öğrencileri gerekse normal öğrencileri bilgilendirme boyutunda çok da yeterli olunamadığından yola çıkarak kaynaştırma eğitimi öncesi hazırlıklar boyutunda sorun yaşandığı düşünülebilir.

5.2.3. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için sağlanan destek özel hizmetleri ile ilgili görüşleri

Görüşmeye katılan RAM personelinden 9 yönetici ve 17 rehber öğretmen (%32,10) kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için gerekli olan destek eğitim hizmetlerinden kaynak oda uygulamasının yapılamadığı, 3 yönetici ve 9 rehber öğretmen (%14,81) sınıf içi yardım konusunda yetersiz oldukları ya da bilgi sahibi olmadıkları konusunda görüşlerini bildirmişlerdir.

Yıkımsı ve Bahar (2002), kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarını saptamak için yaptıkları çalışmada, destek özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması gerekliliğini vurgulamışlardır. Araştırmanın bulgularını destekleyici nitelikte olan bu bulgu destek eğitim hizmetlerinin önemin ortaya koyması açısından önemlidir. Özellikle de kaynak oda uygulamasının çok önemli olduğu ve uygulanması gereken destek eğitim hizmetlerinden biri olduğunun katılımcılar tarafından sıklıkla ifade edilmesi bu bulgunun önemini ortaya koymaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan 11 yönetici ve 18 rehber öğretmen (%35,80) kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için sağlanan destek eğitim hizmetleri içinde yoğunlukta özel eğitim danışmanlığının

uygulandığını belirtmişlerdir. Özel eğitim danışmanlığı kaynaştırma eğitimi öğretmenlerine ve velilere alanın uzmanları tarafından sistemli, etkili ve bilinçli bir şekilde yapıldığı takdirde başarılı sonuçlar verebilmektedir. Yavuz (2005) okul öncesi eğitimi öğretmenleriyle yaptığı araştırmada, okul öncesi kaynaştırma eğitimi sınıflarında yer alan özel gereksinimli çocuklara verilen destek eğitim hizmetleri incelendiğinde; çocukların büyük çoğunluğunun özel eğitim desteği almadığı, bir kısmının ise özel eğitim danışmanlığı aldığını saptamıştır. Bal ve Avcı (1999) okul öncesi dönemdeki engelli çocukların normal okul öncesi eğitim kurumlarına entegrasyonu ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, normal sınıftaki eğitimci ile özel eğitimcinin işbirliği halinde çalışmaları kaynaştırmanın başarısı açısından büyük önem taşımakta olduğunu saptamışlardır. Samyeli ve Metin (1997) kaynaştırma sınıflarındaki zihinsel engelli, çocukların uyum davranışlarının algılanması üzerine yaptıkları araştırmada, öğretmene özel eğitimciler tarafından işbirliği ve danışmanlık niteliğinde destek hizmetleri ve her türlü kaynağın sağlanmasının önemini belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuçlara benzer şekilde Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili yaptığı araştırmada, görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu özel eğitim danışmanlığını tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. RAM’ da çalışmakta olan uzmanlar tarafından özel eğitim danışmanlığının çoğunlukta uygulanması kaynaştırma eğitimi açısından olumlu bir gelişmedir. Tüm bulgular kaynaştırma destek eğitim hizmetlerinden, özel eğitim danışmanlığının çoğunlukta uygulanmakta olduğu bulgusunu desteklenmektedir. Ayrıca, Çifçi, Yıkımsı ve Akbaba-Altun (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırılmış öğrencilere yönelik pekiştireç kullanma durumlarının belirlenmesi ile ilgili yaptıkları araştırmada, destek özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının gerekliliğini vurgulamışlardır.

RAM’ da çalışmakta olan katılımcılardan 3 yönetici ve 9 rehber öğretmen (%14,81) sınıf içi yardım ve 9 yönetici ve 17 rehber öğretmen (%32,10) kaynak oda uygulamalarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Başarılı bir kaynaştırma eğitimi için özel eğitim danışmanlığı olduğu kadar sınıf içi yardım ve kaynak oda çalışmasının da uygulanması gereklidir. Bu destek eğitim hizmetlerinden herhangi

birinin yeterli düzeyde uygulanmaması durumunda kaynaştırma eğitiminin çok da olumlu sonuçlar vermeyeceği düşünülebilir. Kaya (2003) ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi ile ilgili yaptığı araştırmada, okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin engelli öğrencilere yönetmeliklerle belirlenen şekilde kaynak oda uygulaması gibi herhangi bir destek eğitimi sağlamadıklarını saptamıştır. Sucuoğlu (1996) kaynaştırma programlarına anne baba katılımıyla ilgili yaptığı araştırmada, ülkemizde kaynaştırma programlarına devam eden çocuklar için destekleyici servislerin olmaması nedeniyle bu çocukların özel eğitim çalışmalarından yeterince yararlanamadıklarını vurgulamıştır. Uysal (2004) kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri ile ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenler kaynaştırma uygulamalarında talep ettikleri destek hizmet türünün öncelikle uzman yardımı olduğunu belirtmişlerdir. Ardından sırasıyla bilgilendirme, çevre eğitimi yapılması, araç desteği sağlanması, diğer uzmanların yardımları, kaynak oda sağlanması ve özürlü öğrencinin ailesinin de desteklenmesi gerektiği ifade etmişlerdir. Bu bulgular araştırmanın destek eğitim hizmetlerinin yetersiz olduğu ile ilgili bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Özellikle kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine yönelik sınıf-içi yardım destek eğitiminin sağlanması kaynaştırma eğitiminin başarısı açısından önemlidir. Sınıf-içi yardım desteği sağlandığında, öğretmenler sınıf içinde karşılaştıkları problemleri daha kolay ve rahatlıkla halledebileceklerdir.

Görüşmeye katılan 4 rehber öğretmenin (%4,94) bilgi sahibi olmadıklarını belirtmeleri Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü gibi özel eğitime gereksinimi olan çocukların tanılama, yönlendirme ve yerleştirmelerini yapan merkezi bir kurumda faal olarak çalışan bireylerin bilgi düzeyleri açısından düşündürücü bir bulgudur.

5.2.4. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde çalışmakta olan RAM personelinin kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma ile ilgili yapılan düzenlemeler hakkındaki görüşleri

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan yöneticiler ve rehber öğretmenler, MEB Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma ile ilgili yapılan değişiklik ile ilgili farklı görüşler belirtmişlerdir.

RAM’ da çalışmakta olan 8 yönetici ve 14 rehber öğretmen (%31,88) özellikle kaynaştırma eğitime devam eden öğrenciler sınıfta kalmadan sınıflarını geçtikleri ve 7 yönetici ve 14 rehber öğretmen (%30,43) kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilere diploma verildiği yönünde yoğunlaşmaktadır.

Ayrıca görüşmeye katılan 2 yönetici ve 7 rehber öğretmen (%13,04) kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilere diploma değil, öğrenim belgesi verildiğini belirtmişlerdir. RAM personelinin bu tarz bir görüş belirtmeleri düşündürücüdür. Ancak, şu anda ülkemizde yönetmeliklerle de belirtilen uygulama ilköğretimden mezun olan kaynaştırma eğitimi öğrencilerine diploma verilmesi yönündedir. RAM’ da çalışmakta olan personelin bu konuyla ilgili yetersizliğine sahip olması ya da diploma verilmemesi gerektiğini belirtmeleri öğrencilerin bir üst öğrenim kurumuna yönlendirilme boyutunda çok da yeterli olmadıklarının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Ram personelinin böyle bir düşünceye sahip olması ayrıca üst öğrenim kurumuna devam etme anlamında yani orta öğretimde kaynaştırma öğrencileriyle ilgili ortaya çıkabilecek olumsuz durumlarda ne yapabilecekleri konusunda yaşadıkları belirsizlikten de kaynaklanıyor olabilir. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgu alan yazındaki bazı araştırmaların bulgularıyla da desteklenmektedir. Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaşturmaya ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin normal öğrencilerin aldıkları diplomanın aynısını almalarının haksızlık olacağını belirtmeleri araştırmanın bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, yine Batu (2000) yaptığı araştırmada kendileriyle görüşme yapılan öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerine diploma yerine, okula devam ettiklerini gösteren bir sertifika almalarını

uygun bulduklarını belirtmeleri araştırmanın kaynaştırma öğrencilerinin diploma yerine öğrenim belgesi aldıkları bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Görüşmeye katılan 2 yönetici ve 3 rehber öğretmen (%7,25) kaynaştırma öğrencilerinin ilköğretimden sonra orta öğretime devam etmemeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu dikkat çekicidir. Ülkemizde tüm bireylerin “eğitim alma hakkı” yasalarımızda mevcuttur. Doğal olarak engelli olan bireylerinde eğitim alma hakları engellenemez. Ancak, belirtilen bu görüşün nedeni olarak kaynaştırma öğrencilerinin orta öğretimdeki derslerin yoğunluğu ve ağırlığından ötürü sorun yaşayacakları düşüncesinden kaynaklı olduğu düşünülebilir.

5.2.5. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde çalışmakta olan RAM personelinin kaynaştırma eğitiminin yararları üzerindeki görüşleri

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğündeki yöneticiler ve rehber öğretmenler kaynaştırma eğitiminin yararları konusunda benzer görüşler belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan 7 yönetici ve 15 rehber öğretmen (%15,07) özürlü öğrencinin ailesinin kendini daha iyi yetiştirmesi, motive olması ve çocuğundan beklenti seviyesini ayarlaması açısından yararlı olduğu konusunda ortak görüş belirtmişlerdir. Yıkılmış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili yaptığı araştırmada, il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma öğrencisinin ailesine moral verme yönünde yararı olduğunu belirtmesi bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Ayrıca araştırmaya katılan 6 yönetici ve 14 rehber öğretmen (%13,70) kaynaştırma uygulamasının normal çocuklara olan yararını, bireysel farklılıkların fark edilmesi olarak belirtmişlerdir. Alan yazındaki birçok araştırmada da kaynaştırma eğitiminin normal çocuklara olan yararı, bireysel farklılıkların fark edilmesi, özürlü bireyin tanınması, yardımlaşma, paylaşma ve empati kurma olarak ifade edilmiştir (Öncül, 2003; Metin ve Çakmak-Güleç, 1999; Yıkılmış, 2006; Batu, 2000; Uysal, 2004). Bu bulgular araştırma sonucunda elde edilen kaynaştırma

eğitiminin normal çocuklara olan yararının bireysel farklılıkları keşfetme ile ilgili bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan 6 yönetici ve 14 rehber öğretmen (%13,70) kaynaştırma uygulaması kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, özgüveninin artması ve olumlu davranışları model alması açısından yararları olduğunu belirtmişlerdir. Aynı bulgu ile ilgili RAM’ da çalışmakta olan 5 idareci ve 7 rehber öğretmen (%8,21) ise kaynaştırma öğrencisinin normal yaşlılarıyla aynı eğitim-öğretim ortamını paylaşma imkânı bulması açısından yararlı olduğu görüşünü ifade etmiştir. Literatürdeki birçok çalışmada da kaynaştırma uygulamasının özürlü çocuklara olan yararı; moral bulma, model alma, olumlu ilişkiler kurma ve sosyalleşme olarak saptanmıştır (Batu, 2000; Öncül, 2003; Yıkılmış, 2006; Metin ve Çakmak-Güleç, 1999; Uysal, 2004). Bu bulgular araştırma sonucunda elde edilen kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisine olan yararları ile ilgili bulguyla benzerlik göstermektedir.

Ayrıca, görüşmeye katılan RAM’ da çalışmakta olan 4 yönetici ve 10 rehber öğretmen (%9,59) kaynaştırma uygulamasının kaynaştırma eğitimi öğretmenin, kendini geliştirmesi ve mesleki beceri kazanımı açısından yararlı olduğunu ortaya koymuştur. Yıkılmış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili yaptığı araştırmada kaynaştırma uygulamasının sınıf öğretmenine olan yararını, bilgi ve becerinin artması olarak ifade etmesi, araştırmacının kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğretmenine olan yararıyla ilgili bulgusunu desteklemektedir.

RAM’ da çalışmakta olan 2 yönetici ve 7 rehber öğretmen (%6,16) kaynaştırma uygulamasının kaynaştırma öğrencisinin özrü'nün türü ve derecesine göre kaynaştırma eğitiminden elde edeceği yararın oranının değişmekte olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen bu bulguya benzer şekilde, Batu (2000) kaynaştırma uygulaması yapılan bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerle yaptığı araştırmada zihin özürlü öğrencilerin kaynaştırılmasının daha başarılı olacağını saptamıştır. Özbaba (2000) okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların kaynaştırılmasına karşı tutumları ile ilgili yaptığı araştırmada ve Atay (1995) özürlü çocukların normal yaşlıları ile birlikte eğitim aldıkları kaynaştırma programlarına karşı öğretmen tutumları ile ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenlerin

kaynaştırma programı için tercih ettikleri özür türünü etkileyen en önemli etkenin eğitim için fazladan materyal, kaynak ve yeni düzenlemeler gerektirmeyen özür tipleri olduğunu belirtmişlerdir. Öncül (2003) kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin özürlü öğrencinin bulunduğu sınıfta normal çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili yaptığı araştırmada, kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıftaki normal çocukların annelerinin hafif derecede özürden etkilenmiş özel gereksinimli öğrencinin kaynaştırma sınıfında olabileceği bulgusunu saptamıştır. Sargın ve Sünbül (2002), okulöncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen tutumlarını inceledikleri araştırmada, ana sınıfı öğretmenlerinin kaynaştırmada özür türleri ağırlaştıkça öğretmenlerinin olumsuz tutumlarının ortaya çıktığını saptamışlardır. Ayrıca Sargın (2002) anasınıfında kaynaştırma eğitimine ilişkin yaptığı araştırmada, ana sınıfında bulunan zihinsel engelli çocukların öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırma programı çerçevesinde sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunmasının uygun olmayacağını saptamıştır. Metin (1997) anaokuluna devam eden 4–6 yaş grubundaki çocukların anne-babalarının normal ve özürlü çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerini incelediği çalışmada, araştırmaya katılan annelerin çoğunun sınıfında işitme özürlü çocukların katılmasını babalarında çoğunun ise fiziksel özürlü çocuğun bulunmasını tercih ettiklerini saptamıştır. Tüm bu bulgular araştırmanın öğretmenlerin sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin özürlerinin tür ve derecesiyle kaynaştırma eğitiminin yararı arasındaki bağlantı hakkındaki bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Görüşmeye katılan 2 yönetici ve 4 rehber öğretmen (%4,11) sınıf öğretmeninin kaynaştırma eğitimine bakış açısına göre kaynaştırma eğitiminin yararının oranının değiştiğini belirtmişlerdir. Elde edilen bu bulguya benzer şekilde, Bal ve Avcı (1999) okul öncesi dönemdeki engelli çocukların normal okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırılması ile ilgili yaptıkları çalışmada eğitimcilerin engelli çocuklar ve kaynaştırılmalarına ilişkin olumlu görüşlere sahip olmasının kaynaştırmanın başarısını etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, Yavuz (2005) okul öncesi eğitiminde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi ile ilgili yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarına göre

sınıflarındaki kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaştıkları sorun algılarında farklılık görüldüğünü belirtmiştir. Bu bulgular araştırmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Görüşmeye katılan 2 rehber öğretmen (%1,37) normal çocukların velilerinin kaynaştırma eğitimi öğrencisine olumsuz tepki geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Atay (1995) özürlü çocukların normal yaşlıları ile birlikte eğitim aldıkları kaynaştırma programlarına karşı öğretmen tutumlarını incelediği araştırmada, kaynaştırma programlarında, normal çocukların annelerinin tutumlarının, öğretmen üzerinde de olumsuz bir baskı yaratıp, öğretmenlerin özürlü çocukların normal sınıflardaki eğitimlerine pek sıcak bakamayacak duruma gelebileceklerini saptamıştır. Elde edilen bu bulgu araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

Görüşmeye katılan 1 rehber öğretmenin (%0,68) ise kaynaştırma çocuklarının diğer çocukları olumsuz yönde etkilediğini belirtmesi, yönlendirme boyutunda faal olarak görev alan RAM personelinin kaynaştırma eğitimi alan öğrenciye karşı olan olumsuz tepkisi kaynaştırma eğitimi (aile ve kaynaştırma öğrencisi) açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bu durumun, kaynaştırma eğitimiyle ilgili görüşmecinin bilgi yetersizliğinden, tutumlarının olumsuzluğundan, ön yargılarından ya da mesleki anlamdaki deneyimlerinin yetersizliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Görüşmeye katılan 1 yönetici ve 3 rehber öğretmen (%2,74), kaynaştırma eğitiminin kâğıt üstünde gayet iyi olduğunu ancak, uygulamada yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi, programlar ve kaynaştırma öğrencileri ile ilgili bilgi ve beceri yetersizliklerini ortaya koymasından önemlidir.

Görüşmeye katılan 3 yönetici ve 10 rehber öğretmenin (%8,90) kaynaştırma eğitiminin sınıf öğretmenine ek bir yük getirmekte olduğunu belirtmeleri önemli bir bulgudur. Bu bulgunun kaynaştırma eğitime yönelik öğretmenlerin bilgi ve ilgi yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Metin ve Çakmak-Güleç (1999), ilköğretim okullarında görev yapmakta olan eğitimcilerle yaptıkları araştırmada, kaynaştırma programlarının genel olarak öğretmenlere zaten yapmış oldukları

alışmalara ilave olarak materyal, bilgi gereksinimi ve danışma verme gibi yüklerin ekleneceğini saptamaları araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Araştırmaya katılan 1 rehber öğretmen (%0,68) kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik destek eğitim hizmeti verilmesi gerektiğini belirtmesi kaynaştırma eğitimiyle ilgili olumlu bir bulgudur.

5.2.6. Batı Karadeniz Bölgesindeki illerde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin sorunları üzerine RAM personelinin görüşleri

Görüşme yapılan Rehberlik ve Araştırma Merkezi yöneticileri ve rehber öğretmenleri, hizmet alanlarında içinde kaynaştırma eğitiminin sorunlarına ilişkin benzer görüşler belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan RAM’ da çalışmakta olan 12 yönetici ve 12 rehber öğretmen (%13,95) kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerinin ilgi ve bilgi yetersizliğinin mevcut olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili yaptığı araştırmada, kaynaştırma öğretmenlerinin, özürlü öğrenci, eğitim ortamları, uzmanlar, özür grupları ve kaynaştırma eğitimi gibi konularda bilgi yetersizliğini vurgulamıştır. Atay (1995) özürlü çocukların normal yaşlıları ile birlikte eğitim aldıkları kaynaştırma programlarına karşı öğretmen tutumları üzerine yaptığı araştırmada öğretmenlerin tek başlarına kaldıklarını, MEB’ in öğretmenlerle yeteri kadar işbirliği yapmadığı ve ülkemizde öğretmen yetiştirme programlarının özel eğitim alanında yetersiz olduğunu saptamıştır. Yine Ataman (2002) kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin rolleri ve yetiştirme sorunları ile ilgili milli eğitim müdürlüğü ilgilileri ve RAM’ da çalışanlarla yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenleri, sınıf kontrolü, alternatif öğretme stratejileri v.b. konularda yeterli bilgilerle donatılmadıkları için özel gereksinimli çocuklarla karşılaştıklarında bocaladıklarını saptamıştır. Kaya (2003), ilköğretim okulu yöneticilerinin sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenlerinin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarıyla ilgili yaptığı araştırmaya göre, ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma

uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, kaynaştırma uygulamalarına karşı olumlu tutum sergilemedikleri ve yapılan çalışmaların yetersiz olduğu saptanmıştır. Bu bulgular araştırmanın kaynaştırma öğretmenlerin ilgi ve bilgi yetersizliği ile ilgili bulgusunu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin bilgi yetersizliğinin olmasının sebeplerini ise, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili yeteri kadar eğitim almayışlarından kaynaklandığı düşünülebilir.

RAM da çalışmakta olan 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen (%2,90) ailelerin kaynaştırma eğitimi, özür-tür grupları ve eğitim ortamları ile ilgili bilgi yetersizliğinin mevcut olduğunu ifade etmişlerdir. Öncül (2003) kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin özürlü öğrencinin bulunduğu sınıfta normal çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili yaptığı araştırmada, normal öğrenciye sahip annelerin kaynaştırma konusunda fazla bilgiye sahip olmadığını saptamıştır. Bu bulgu araştırmanın ailelerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgi yetersizliği olduğu bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ailelerin bilgi yetersizliğinin nedeni olarak ise ailelerin ilgisizliği ve bilinçsizliği, ilgili kurum ya da kişilerle iletişim kurmamış olmalarından ötürü olduğu düşünülebilir.

RAM' da çalışmakta olan 12 yönetici ve 11 rehber öğretmen (%13,37) kaynak oda sıkıntısının olduğunu belirtmişlerdir. Aydın ve Şahin (2002) kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin karşılaştırılması ile ilgili yaptıkları araştırmada, okullarda kaynaştırma öğrencilerine yönelik kaynak oda, rampalar gibi fiziksel düzenlemelerin yetersiz olduğunu saptamışlardır. Bu bulgu araştırmanın kaynak oda yetersizliği olduğu ile ilgili bulgusunu desteklemektedir.

RAM' da çalışmakta olan 6 yönetici ve 7 rehber öğretmen (%7,36)il genelinde özel eğitim öğretmeninin sayısının azlığını ifade etmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin sayısının yetersiz olmasıyla; il genelinde özel eğitim çalışmalarının ve dolayısıyla da eğitim öğretim çalışmalarının da yetersiz olduğu düşünülebilir.

RAM' da çalışmakta olan 7 yönetici ve 4 rehber öğretmen (%6,39) RAM' ların hizmet alanlarında kaynaştırma öğrencisi sayısının bir hayli fazla olduğunu

belirtmişlerdir. Bunun sebebi olarak zorunluluktan kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler olduğu gibi özel eğitim okul ve sınıflarının sayısının yetersizliği de gösterilebilir. Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarda bir ya da iki tane olması gerektiğini, daha fazla sayıdaki kaynaştırma öğrencisinin öğretmenler için ve sınıf içindeki normal öğrenciler için sorun olduğunu, böyle olduğunda öğretmenin kaynaştırma öğrencilerine de yeteri kadar zaman ayıramadığını dile getirmeleri, araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Ayrıca kendileriyle görüşme yapılan katılımcılardan 16 rehber öğretmen (%9,30) normal sınıftaki sınıf mevcutlarının da kalabalık olduğunu belirtmişlerdir. Metin ve Çakmak-Güleç (1999) ilköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürlü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerini inceledikleri araştırmada, kaynaştırmada ortamlarında normal çocuk sayısının çokluğunu belirterek, azaltılmasının gerekliliğini saptamışlardır. Yine, Yavuz (2005) okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesiyle ilgili yaptığı araştırmasında, sınıf mevcutlarının fazla olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular araştırmanın normal sınıftaki öğrenci sayısının fazlalığı ile ilgili bulgusunu desteklemektedir.

RAM’ da çalışmakta olan 4 yönetici ve 9 rehber öğretmen (%7,56) Öğretmenlerin BEP hazırlamakta ve uygulamakta yetersiz olduğu konusunda ortak bir soruna temas etmişlerdir. Kaya (2003)’ ün ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi ile ilgili yaptığı araştırmaya göre, sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmının kaynaştırma öğrencileri için gerek BEP hazırlamadıkları gerekse var olan program üstünde herhangi bir değişiklik yapmadıklarını saptamıştır. Aydın ve Şahin (2002) kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin karşılaştırılması ile ilgili yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin öğrencilere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulamadıklarını saptamışlardır. Aynı araştırmada rehber öğretmenlerde özel eğitim konusunda ve bireyselleştirilmiş eğitim programıyla ilgili yetersiz olduklarını

belirtmişlerdir. Ataman (2002) milli eğitim yöneticilerinin ve RAM’ da çalışanlarla yaptığı araştırmada öğrencilerin kaynaştırma ortamında sadece oturduklarını, BÖP ve BEP’ lerin hazırlanmadığı ve uygulanamadığını saptamıştır. Yıkılmış ve Bahar (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarını saptamak için yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin gereksinimlerini belirleyip eğitsel amaç hazırlamadıkları, kaynaştırma öğrencisine yönelik uyarlamalar yapamadıkları, öğretimsel ilerlemeleri kayıt etmediklerini saptamışlardır. Bu bulgular araştırmanın sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlamakta ve uygulamakta yetersiz olduğu bulgusunu desteklemektedir. Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için kaynaştırma eğitime tabi olan tüm öğrencilere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve bu programın uygulanması gerekmektedir. Ancak, bu şekilde kaynaştırma eğitimi amacına ulaşabilir.

Görüşme yapılan RAM 5 yönetici ve 9 rehber öğretmen (%8,14) kaynaştırma sınıflarının fiziksel yetersizliği olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Yavuz (2005) okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi uygulamalarını değerlendirdiği araştırmada, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim ortamının kaynaştırmaya uygun olduğunu, geri kalanların ise uygun olmadığını belirttiklerini saptamıştır. Ayrıca, yine fiziksel koşulların yetersizliğini de belirtmiştir. Ataman (2002) milli eğitim yöneticilerinin ve RAM’ da çalışanlarla yaptığı araştırmada, kaynaştırma eğitimi yapılan okulun fiziki yapısı yani öğrenci sayısı, sınıf büyüklüğü, donanım gibi etmenler dikkate alınmadan kaynaştırma uygulaması yapılmaktadır. Bu etmenlerin hem kaynaştırılan öğrenci hem de normal sınıf arkadaşları açısından olumsuzlukların oluşmasına neden olduğu saptanmıştır. Bu bulgu araştırmanın kaynaştırma sınıflarının fiziksel yetersizliği ile ilgili bulgusunu desteklemektedir.

Görüşmeye katılan 2 yöneticinin (%1.16) kaynaştırma öğretmenlerinin kendilerini rahat ettirmek için öğrencileri için kaynaştırma raporu alıp rahat etmeye çalıştıklarını belirtmeleri kaynaştırma eğitimiyle ilgili ilgi çekici bir görüştür. Bu durumun nedeni olarak sınıf öğretmenlerinin maddi ve manevi yönden motive edilmemesinden, öğretmenlerin bilgi yetersizliğinden ya da sınıftaki normal öğrencilere göre geride kalan öğrencilerin müfettişler tarafından öğretmenin mesleki yetersizliğine mal edilmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Görüşmeye katılan RAM’ da çalışmakta olan 1 yönetici ve 7 rehber öğretmen (%4,65) özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak oda ve ücretler ile ilgili açıklıkların olduğu görüşünü bildirmişlerdir. Özellikle kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin ücretler konusunda yeteri kadar tatmin edilmemesi, bu öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine karşı olan olumsuz tepki geliştirmelerine neden olduğu düşünülebilir. Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasının daha başarılı olarak uygulayabilmesi için öğretmenlere maddi destek sağlanması gerektiği konusundaki beklentilerini ifade ettiklerini saptamıştır. Bu bulgu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Görüşmeye katılan RAM’ da çalışmakta olan 4 yönetici ve 3 rehber öğretmen (%4,06) RAM’ da personel yetersizliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle zihinsel engelliler öğretmeni, işitme engelliler öğretmeni, görme engelliler öğretmeni anlamında uzman yetersizliği olduğunu vurgulamışlardır. Özel eğitim adına merkezi olan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde uzman personel anlamında sorun yaşanması, sayıca personel yetersizliği olması hem endişe verici hem de düşündürücü bir durumdur. Vuran ve Yılmaz-Sarpdağ (2001) özürliülerle ilgili son yıllarda yapılan yasal düzenlemelerin eğitim hizmetleri açısından değerlendirilmesi ile ilgili yaptıkları çalışmada, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan uzman özel eğitim personeli yetersizliğini vurgulamışlardır. Bu bulgu araştırmanın RAM’ da personel yetersizliği ile ilgili bulgusunu destekler niteliktedir.

5.2.7. Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için RAM personelinin önerileri

Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü yöneticileri ve rehber öğretmenleri öneri bazında benzer açıklamalarda bulunmuşlardır.

RAM’ da çalışmakta olan 9 yönetici ve 12 rehber öğretmen (%24,42) yoğun olarak ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili

bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Yıkmiş ve Bahar (2002), kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarını saptamak için yaptıkları çalışmalarında, etkili bir kaynaştırma için öncelikle kaynaştırma konusunda eğitilmesi gerektiğini saptamışlardır. Yıkmiş (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Uysal (2004) kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerle yaptığı araştırmada kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için sınıf öğretmenin ve özürlü çocuğun ailesinin eğitilmesi gerektiğini saptamıştır. Metin ve Çakmak-Güleç (1999) ilköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürlü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşünceleriyle ilgili yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin özürlü çocukların katıldığı kaynaştırma programlarını başarılı bir şekilde yürütebilmeleri için gerekli güveni kazanmalarına ve öğretmenlere nasıl yardımcı olunabileceği konularının aydınlatılması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada, normal öğrencilerinde kaynaştırma eğitimi ve kaynaştırma öğrencileri konusunda bilgilendirilme çalışmaları yapılmasının gerekliliğini saptamıştır. Yıkmiş ve Bahar (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarını saptamak için yaptıkları çalışmalarında, etkili bir kaynaştırma için öncelikle öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda eğitilmesi gerektiğini saptamışlardır. Bu bulgular araştırmanın kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin, ailelerin, kaynaştırma öğrencilerinin kendisinin ve normal sınıf arkadaşlarının da bilgilendirilmesi gerektiği ile ilgili bulgusunu desteklemektedir. Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için kaynaştırma eğitimi verecek olan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve kaynaştırılan öğrencilerin özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri gereklidir. Yine kaynaştırma eğitimi verecek öğrencinin kendisinin ve normal sınıf öğrencilerinin bilgilendirilmesi kaynaştırma eğitiminin başarısı açısından önemlidir. Kaynaştırma eğitimine alınacak olan öğrencinin ailesinin de kaynaştırma eğitimi ve çocuklarının eğitim yaşantılarıyla ilgili bilgilendirilmesi önemlidir. Ancak, bu şekilde yasalarda yerini bulan kaynaştırma eğitimi başarıya ulaşabilir. Literatürdeki birçok araştırmada da kaynaştırma

eğitiminin başarılı olabilmesi için öğretmenlerin, ailelerin, kaynaştırma öğrencisinin ve normal öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Ayrıca RAM’ da çalışmakta olan 2 yönetici ve 6 rehber öğretmen (%9,34) idarecilerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yıkılmış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada, yöneticilerin kaynaştırma eğitimi konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Uysal (2004) kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerle yaptığı araştırmada, kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için, kaynaştırmanın uygulandığı okulun idarecisinin eğitilmesinin gerekli olduğunu saptamıştır. Metin ve Çakmak-Güleç (1999) ilköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürlü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşünceleriyle ilgili yaptıkları araştırmada, okul yöneticileri ve diğer personelin de kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirilmesinin gerekliliğini saptamışlardır.

RAM’ da çalışmakta olan 3 yönetici ve 4 rehber öğretmen (%8,14) kaynaştırma sınıflarının fiziksel olarak düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yıkılmış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada, fiziksel düzenlemenin sağlanması gerekliliğini saptamıştır. Kaynaştırma eğitiminin başarılı olması için, kaynaştırma uygulaması yapılan okullardaki sınıfların uygun büyüklükte olması, araç gereç açısından donanıma sahip olması ve öğrencilerin sayıca az olması kaynaştırma uygulamasına alınan öğrenci ve öğretmen açısından önemli etmenlerdir.

RAM’ da çalışmakta olan 4 yönetici ve 4 rehber öğretmen (%9,12) Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle katılımcıların kaynaştırma eğitimi konusunda düzenleme yapılması gerektiğini belirtmeleri ilgi çekici bir bulgudur. Bu sonucun, kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmet alanlarında sorun yaşadıklarından ötürü olduğu düşünülebilir.

Görüşmeye katılan 3 yönetici ve 2 rehber öğretmen (%5,81) il genelinde özel eğitim öğretmenlerinin sayısının artırılması ve 2 yönetici (%2,32) ise kaynaştırma öğrencisi olan okulda kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlere destek verebilecek bir

özel eğitim öğretmeninin olması gerektiği konularına değinmişlerdir. (Kaya, 2003; Batu, 2000; Selçukoğlu ve Üre, 2002) Bu araştırmanın bulgusu olan kaynaştırma eğitimi verilen okullarda özel eğitim öğretmeni olması, alan yazındaki çalışmalar tarafından desteklenmektedir. Yıkmiş (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada, destek özel eğitim hizmetlerinin verilmesi için yeterli sayıda özel eğitim öğretmeninin bulunması gerektiğini saptamıştır. RAM ‘ da çalışmakta olan yöneticiler ve rehber öğretmenler tarafından kaynaştırma okullarında bulunması gereken özel eğitim öğretmeninin direkt olarak kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlere ulaşp, gerekli destek eğitimi veya özel eğitim danışmanlığını sağlayabileceğini vurgulanmışlardır.

Görüşmeye katılan 3 yönetici (%3,49) öğretmenlerin hizmet için eğitim aracılığıyla desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Alan yazındaki birçok araştırmada öğretmenlerinin ilgi ve isteklerine yeterli düzeyde cevap verebilecek nitelikte hizmet içi eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (Atay, 1995; Batu, 2000; Temel, 2000; Yıkmiş ve Bahar, 2002). Mesleki yaşantı içinde öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve özel eğitimle ilgili bilgi alabilmeleri için düzenlenecek olan hizmet içi eğitim faaliyetlerine öğretmenlerin alınmalarının önemli olduğu bir gerçektir. Samyeli ve Metin (1997) kaynaştırma sınıflarındaki zihinsel engel, çocukların uyum davranışlarının algılanması üzerine yaptıkları araştırmada, çalışma hayatındaki tüm öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmaları ile desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Çifçi, Yıkmiş ve Akbaba-Altun (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırılmış öğrencilere yönelik pekiştireç kullanma durumlarının belirlenmesi ile ilgili yaptıkları araştırmada, kaynaştırma sınıflarında çalışan ya da çalışacak öğretmenlerin kaynaştırma ve etkili pekiştireç kullanma konularında bilgi ve becerilerini içeren hizmet içi eğitim programlarından geçirilmesinin bir zorunluluk olduğunu saptamışlardır. Kaya (2003) ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarıyla ilgili yaptığı araştırmada, kaynaştırma uygulamaları ve bununla ilgili yapılması gereken eğitsel düzenlemeler (BEP) ve sağaltım konularında sistemli ve periyodik olarak okullardaki yöneticilerin,

rehber öğretmenlerin, sınıf öğretmenlerinin ve yardımcı personelin bilgilendirilmesi gerektiğini saptamıştır. Yıkılmış ve Bahar (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarını saptamak için yaptıkları çalışmalarında, kaynaştırma sınıflarında çalışan veya çalışacak olan öğretmenlerin kaynaştırma becerileri ile ilgili hizmet içi eğitim programlarından geçirilmesinin bir zorunluluk olarak görüldüğünü saptamışlardır.

Görüşmeye katılan 1 yönetici ve 1 rehber öğretmen (%2,32) kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için tüm öğretmen adaylarının lisans eğitimi esnasında özel eğitim ile ilgili zorunlu dersler almaları gerektiğini önermişlerdir. Öğretmenlerin meslek yaşantılarında bu tür öğrencilerle karşılaşabileceklerinden yola çıkarak lisans eğitimi esnasında, özel eğitimle ilgili dersler almalarının gerekli ve yararlı olduğu düşünülebilir. Araştırmanın bulgusu, bu konuyla ilgili yapılmış diğer araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir(Mağden ve Avcı, 1997; Atay, 1995). Gözün ve Yıkılmış (2004) öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği ile ilgili yaptıkları araştırmada, kaynaştırma eğitimi ile ilgili derslerin eğitim fakültesindeki tüm bölümlerde zorunlu ders olarak okutulması gerektiğini saptamışlardır.

B. NİCEL VERİLER

5.2.8. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüklerinde görev yapmakta olan personelin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri

Araştırmada RAM personelinin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşlerini nicel verilerle desteklemek amacıyla Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen ve Kırcaali-İftar tarafından Türkçe' ye uyarlanan "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır. Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği, Kırcaali-İftar (1996) tarafından Türkçe' ye uyarlanıp, geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Yapı geçerliği analizinde Varimax rotasyonu ile yapılan faktör analizi ve Scree Testi sonucunda 25 maddeden 20' si 5 faktörde toplanmıştır. Ölçekten alınan

en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100' dır. Puan yükseldikçe tutum (görüş) olumsuzlaşmaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü personeli olan 13 idareci ve 22 rehber öğretmenin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğine verdikleri cevapların aritmetik ortalamasına incelendiğinde;

$X = 57,51$ doğrultusunda gerek rehber öğretmenlerin gerek yöneticilerin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri orta derecede olumlu olduğu saptanmıştır.

Karadeniz Bölgesinde yer alan RAM' larda çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin olumlu olması bu bölgede eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmekte olan kaynaştırma öğrencilerinin açısından olumlu bir durum olduğu düşünülebilir. RAM personelinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin olumlu olması; kaynaştırma öğrencilerine, ailelerine ve kaynaştırma öğretmenlerine yardımcı olduğu sonucuna varılabilir.

Araştırmanın nitel boyutuna bakıldığında; RAM personelinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olduğu ancak uygulama boyutunda çeşitli nedenlerden ötürü sorun yaşandığı saptanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda da RAM personelinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin orta düzeyde olumlu çıkması araştırma her iki boyutunun da birbirini desteklediği anlamına gelebilir.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

6.1. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

6.1.1. Uygulamaya yönelik öneriler

1. Milli eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kaynaştırma öğretmenleri, RAM’ da çalışmakta olan özel eğitim öğretmenleri ve rehber öğretmenler açısından ek ders ücretleri konusunda yeniden düzenlenmeye gidilebilir.

2. Özel eğitim alanından yetişmiş özel eğitim öğretmenlerinin RAM’ da çalışmaya istekli olabilmesi için Bakanlık tarafından özendirici tedbirler alınabilir.

3. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği özel eğitim öğrencileri ve kaynaştırma öğrencilerinin yasal hakları lehine düzenlenmelidir.

4. RAM’ ın personel sayısının artırılabilmesi için RAM’ da çalışmakta olan tüm çalışanların çalışma koşulları ve süreleri M.E.B. tarafından iyileştirilebilir.

5. Kaynaştırma eğitimi veren ve verebilecek olan tüm sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleri Bakanlık bazında düzenli aralıklarla ve uzun süreli hizmet içi eğitimine alınmalıdır.

6.1.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler

1. Araştırma Batı Karadeniz Bölgesi dışında tüm Türkiye genelinde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan rehber öğretmenler ve idarecilerle gerçekleştirilebilir.

2. Araştırma Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde çalışmakta olan tüm Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü personeliyle yapılabilir.

3. Kaynaştırma uygulaması yapılan okullardaki rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitime ilişkin görüş, önerileri ve tutumları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- AKÇAMETE, Gönül, “İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar,” (Edit.: Ayşegül Ataman) **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz ve Yayıncılık, 2003.
- ARAL, Neriman - DİKİCİ, Ayperi, “İlkokul Dört ve Beşinci Sınıfa Devam Eden Çocukların Özürlü Akranlarına Yaklaşımları ve Özür Grupları Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi”, **8. Özel Eğitim Günleri**, Edirne, 1998.
- ATAY, Mesude, “Özürlü Çocukların Normal Yaşıtları İle Birlikte Eğitim Aldıkları Kaynaştırma Programlarına Karşı Öğretmen Tutumları Üzerine Bir İnceleme”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**. Ankara: 1995.
- ATAMAN, Ayşegül, “Kaynaştırma Sınıf Öğretmenlerinin Roller ve Yetiştirme Sorunları”, **11. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri**: Konya, 2002.
- _____, “Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim,” (Edit.: Ayşegül Ataman) **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2003.
- _____, “Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Çocuklar,” (Edit.: Ayşegül Ataman) **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz ve Yayıncılık, 2003.
- _____, “Özel Eğitimde Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Genel Değerlendirilmesi ve Bir Yetiştirme Programı Önerisi”, **13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.
- AVCI, Neslihan, “Normal Sınıf Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocuklar Ve Kaynaştırılmalarına İlişkin Tutumlarını Ve Yeterliliklerini Değiştirmede Farklı Eğitim Tekniklerinin Etkisinin Karşılaştırılması”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**. Ankara: 1999.

- AVCI, Neslihan - BAL, Servet, “Okul Öncesi Dönemdeki Engelli Çocukların Normal Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Entegrasyonu”, **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi**, 1(1), 22–27, 1999.
- AVCIOĞLU, Hasan – S. Pinar, Elif, ÖZTÜRK, Tülin, “Kaynaştırma Uygulamaları Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Kaynaştırmaya Yönelik Öğretmen ve Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi”, **14.Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, Ankara, 2005.
- AVRAMİDİS, [Elias](#) – [BAYLISS](#), Phil, [BURDEN](#), Robert, A Survey Into Mainstream Teachers' Attitudes Towards The Inclusion Of Children With Special Educational Needs In The Ordinary School In One Local Education Authority, **Educational Psychology**, Dorchester-on-Thames: Jun, 2000.
- AYDIN, Bahri - ŞAHİN, Rukiye, “Kaynaştırma Programının Uygulandığı Okullardaki Uygulamalarla Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin Karşılaştırılması”, **11.Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri**: Konya, 2002.
- BAKIRCIOĞLU, Rasim, **İlköğretimde, Orta Öğretimde ve Yüksek Öğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ankara: Bakırcıoğlu Yayınları, 1985.
- BAŞARAN, Ethem İbrahim, **Eğitime Giriş**, Ankara: Yargıcı Matbaası, 1996.
- BATU, Emine Sema, “Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri”, **Özel Eğitim Dergisi**, 2(4), 35–45, 2000.
- _____, “Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri”, **Yayınlanmış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü** Yayınları: No 2, Eskişehir: 2000.
- [BRYAN G. Cook](#) - [MELVYN I. Semmel](#), [MICHAEL M Gerber](#), Attitudes Of Principals And Special Education Teachers Toward The Inclusion Of Students With Mild Disabilities: Critical Difference Sofopinion, **Remedial and Special Education**, Austin: Jul/Aug 1999.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum**, Ankara: Pegem A Yayınları, 2005.

CEGELKA, Patricia Thomas – BERDİNE, H. William, **Effective Instruction For Students With Learning Difficulties**, America: 1995.

ÇAĞLAR, Doğan, **Geri Zekâlı Çocuklar ve Eğitimi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: No: 82, 1979.

_____, “Türkiye’ de Özel Eğitimin Tarihçesi”. **13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**, Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.

ÇİFÇİ, İlknur, “Normal Çocukları Bilgilendirmenin Zihinsel Engelli Yaşıtlarına Yönelik Tutumlarına Etkisi”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Bolu: 1997.

ÇİFÇİ, İlknur - YIKMIŞ, Ahmet, A. ALTUN, Sadegül, “Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırılmış Öğrencilere Yönelik Pekiştireç Kullanma Durumlarının Belirlenmesi”, **11. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri**: Konya, 2002.

DARICA, Nilüfer, “Özürlü Çocukların Eğitimlerinde Entegrasyonun Önemi”, **1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri**: Ankara, 1992.

DEUTSCH SMİTH, Deborah, **Introduction Special Education, Teaching İn An Age Of Challenge**, Universty Of New Mexico: 1998.

DİKEN, İbrahim Halil, “Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan Ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Bolu: 1998.

DİLER, Nesrin, “Kaynaştırma Kavramı Kaynaştırma Uygulamaları Ve Etkili Kaynaştırma İçin Yapılması Gerekenler”, **8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi**: Edirne, 1998.

ERCAN, Z. Gül - HAKTANIR, Gelengül, "Kaynaştırılmış Ortamda Normal Gelişim Gösteren 8–11 Yaşlarındaki Çocukların Öğrenme Güçlüğü Olan Akranlarına Karşı Tutumlarının İncelenmesi", **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi**, 1, 4–5, 78–92, 2001.

ERDEN, Münire, Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul: Devlet Kitapları, 1999.

ERİPEK, Süleyman, "Zeka Geriliği Olan Çocuklar," (Edit.: Ayşegül Ataman) **Özel Gerekli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2003.

[FINLEY, Snyder](#) Rebecca, **Inclusion: A Qualitative Study Of Inservice General Education Teachers' Attitudes And Concerns** *Education*, Chula Vista; Fall, 1999.

GÖZÜN, Özlem - YIKMIŞ, Ahmet, "Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği", **13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.

GÜLEÇ, Havise - METİN, Nilgün, "İlköğretim Okullarındaki Eğitimcilerin Özürlü Çocuklarla Normal Çocukların Kaynaştırıldığı Programlar Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi", **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 3, Sayı: 1, 1999.

_____, "Özel Sınıflara ve Kaynaştırılmış Sınıflara Devam Eden İlkokul Düzeyindeki Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarla Engelli Olmayan Çocukların Benlik Kavramlarının Karşılaştırılması", **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi**, 1, (2), 17, 2000.

KAYA, Uğur, "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin Ve Rehber Öğretmenlerin Kaynaştırma İle İlgili Bilgi, Tutum Ve Uygulamalarının İncelenmesi", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**. Ankara: 2003.

KAYAOĞLU, Hülya, “Bilgilendirme Programının Normal Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Ortamındaki İşitme Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlarına Etkisi”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.** Ankara: 1999.

KAYIHAN, Hülya, “Özel Eğitimde Ekip Çalışmasının Önemi ve Öneriler”, **1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri:** Ankara, 1992.

KIRCAALİ - İFTAR, Gönül, “Özel Eğitimde Kaynaştırma”, **Eğitim ve Bilim**, 16(86), 45–50, 1992.

_____, **Özel Eğitim**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 1998.

KİRK, A. Samuel - GALLAGHER J. James, ANASTASİOW, J. Nicholas, **Educating Exceptional Children**, New York, Toronto: 1993.

KUZGUN, Yıldız, **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ankara: ÖSYM Yayınevi, 2000.

MAĞDEN, Duyan - AVCI, Neslihan, “Öğretmen Adaylarının Özürlü Öğrencilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri”, **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, 10–12 Eylül, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1997.

METİN, Nilgün, “Anaokuluna Devam Eden 4-6 Yaş Grubundaki Çocukların Anne-Babalarının Normal ve Özürlü Çocukların Kaynaştırıldığı Programlar Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi”, **5. Özel Eğitim Günleri: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları 5.** Ankara, 1997.

_____, “Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Kaynaştırma Programlarına Yaklaşımı ve Katılımı”, **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi**, 1,(1), 28–33, 1999.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim ve Eğitim Kanunu. Resmi Gazete, 17729: 12 Ocak 1961.

_____, Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 s.k)’’. Resmi Gazete, 14574: 24. Haziran 1973.

_____, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (2916 s. k) Resmi Gazete, 12.Kasım.1983.

_____, 1. Özel Eğitim Konseyi Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. Ankara: MEB 13–15 Mayıs 1991.

_____,Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği. Resmi Gazete, 21262: 22 Haziran 1992.

_____,TBMM 1997 Yılı Bütçe Raporu. 16 Aralık 1996.

_____,Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (573 s. KHK)’’ Resmi Gazete, 23911: 6 Haziran 1997.

_____,Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmi Gazete, 23937: 18 Ocak 2000.

_____,2002 yılı başında Milli Eğitim. MEB Aralık 2001.

[OPDAL, Liv Randi](#) - [WORMNAES, Siri](#), [HABAYEB, Ali](#), **Teachers' Opinions About İnclusion: A Pilot Study İn A Palestinian Context, International Journal Of Disability, Development, And Education** [H.W. Wilson - EDUC]; Jun, 2001.

ÖNCÜL, Nuray, “Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Zihin Özürlü Öğrencinin Bulunduğu Sınıfta Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri’’, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Eskişehir: 2003.

ÖZBABA, Nesrin, “Okul Öncesi Eğitimcilerin ve Ailelerin Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar İle Normal Çocukların Entegrasyonuna (Kaynaştırılmasına) Karşı Tutumları’’, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü**. İstanbul: 2000.

ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem, **Görüşme İlke ve Teknikleri**, Ankara: Odak Matbaacılık, 1992.

ÖZSOY, Yahya - ÖZYÜREK, Mehmet, ERİPEK, Süleyman, **Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Karatepe Yayınları, 1998.

ÖZYÜREK, Mehmet, "Ortopedik Yetersizlikten Etkilenmiş Olan ve Sağlık Yetersizliği Olan Çocuklar,"(Edit.: Ayşegül Ataman) **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz ve Yayıncılık, 2003.

[RICHARD A. Shade](#) – [ROGER. Stewart](#), **General Education And Special Education Preservice Teachers' Attitudes Toward Inclusion Preventing School Failure**, Washington; Fall, 2001.

SALEND J. Spencer, **Effective Mainstreaming: Creating Inclusive Classrooms**. New York, Toronto: 1994.

SAMYELİ, Deniz - METİN, Nilgün, "Kaynaştırma Sınıflarındaki Zihinsel Engelli Çocukların Sosyal Uyum Davranışlarının Algılanması Üzerine Bir Çalışma", **Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1, (1), 1997.

SARGIN, Nurten, "Anasınıfında Bulunan Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Öğretmen Tutumlarına İlişkin Bir Çalışma", **11. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri**: Konya, 2002.

SARI, Hasan, **Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Öneriler**, Ankara: Pegem A Yayınları, 2002.

SİLVA, J. Castro - MORGADO, Jose, **Support Teacher's Beliefs About The Academic Achievement Of Students With Special Educational Needs**, **British Journal Of Special Education**, Volume 31, Number, 4, 207–212, 2004.

SMİTH, K. [Mary](#) – SMİTH, E. [Kenneth](#), **I Believe In Inclusion, But...': Regular Education Early Childhood Teachers' Perceptions Of Successful Inclusion** **Journal Of Research In Childhood Education**: Wheaton Spring, 2000.

STRAİN, S. Phillip - KERR, Mary Margaret, **Mainstreaming Of Children In Schools: Research And Programming Issues**. New York: Academic Pres, 1981 .

SUCUOĞLU, Bülbin, "Kaynaştırma Programlarında Anne Baba Katılımı", **Özel Eğitim Dergisi**, 2(2), 25–43, 1996.

- SUCUOĞLU, Bülbin - KARGIN, Tevhide, **İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları: Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler**, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2006.
- SÜNBÜL, A. Murat - SARGIN, Nurten, “Okulöncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen Tutumlarının (Çeşitli Değişkenler Açısından)İncelenmesi”, **11. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**: Konya, 2002.
- ŞAHBAZ, Ümit, “Öğretmenlerin Özürlü Çocukların Kaynaştırılması Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının Değişmesindeki Etkililiği”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Bolu: 1997.
- _____, “Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerin Belirlenmesi”, **13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.
- TEMEL, Z. Fulya, “Okul Öncesi Eğitimcilerin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 18 (148 - 155), 2000.
- TEMİR, Deniz, “Çocuğu Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Ailelerin Sorunları ve Beklentileri”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Ankara: 2002.
- TUNCER, Tuba, “Görme Yetersizliği Olan Çocuklar,” (Edit.: Ayşegül Ataman) **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz ve Yayıncılık, 2003.
- UĞURLU, Hayal, “Entegrasyonun 8–11 Yaş Grubu İşitme Engelli Çocukların Psiko-Sosyal Gelişimine Etkisinin İncelenmesi”, **1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri**: Ankara, 1992.
- UYSAL, Ayten, “Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri”, **13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.

- UZUNER, Yıldız, ‘**Niteliksel Araştırma Yaklaşımı,**’ **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri.** Anadolu Üniversitesi Yayınları, no: 1081, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 601, Ünite 9, 175–190, Eskişehir, 1999.
- ÜRE, Ömer - SELÇUKOĞLU, Zeliha, ‘Engelli Çocukların Sosyal Bütünleşmesinde Psikolojik Danışmanlığın Rolü’’, **11. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri:** Konya, 2002.
- WALLACE, [Gerald](#) – MCLOUGHLIN, A. [James.](#) **Learning Disabilities: Concepts And Characteristics,** Virginia and Louisville University, 1988.
- WOLFE, Pamela S. - HALL, E. Tracey, Making Inclusion a Reality For Students With Severe Disabilities, **Teaching Exceptional Children.** 35(4), 55–60, 2003.
- VURAN, Sezgin – Y. SARPDAĞ, Derya, ‘‘Özürlülerle İlgili Son Yıllarda Yapılan Yasal Düzenlemelerin Eğitim Hizmetleri Açısından Değerlendirilmesi’’, **10. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri.** Hatay-Antakya, 2001.
- YALÇINKAYA-AKYÜZ, Münevver, ‘Engelli Çocukların Eğitiminde Psikolojik Danışmanın Ve Etkili Yöneticiliğin Önemi Ve Bu Personelin Eğitimi’’, **5. Mithat Enç Özel Eğitim Günleri.** Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları: 4,(21–23), 1995.
- YAVUZ, Canan. ‘Ankara İlindeki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Sürdürülen Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi’’, **Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.** Ankara: 2005.
- YIKMIŞ, Ahmet - ŞAHBAZ, Ümit, PEKER, Sendur, ‘‘Özel Eğitim Danışmanlığı ve Kaynaştırma Dersinin Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarına Etkisi’’, **8.Ulusal Özel Eğitim Kongresi.** Edirne, 1998.
- YIKMIŞ, Ahmet - BAHAR, Mehmet, ‘‘Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırma Becerilerini Gerçekleştirme Durumlarının Saptanması’’, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** 2, (3), Haziran, 2002.

- YIKMIŞ, Nermin, ‘‘İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş Ve Önerileri’’, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.** Bolu: 2006.
- YILDIRIM, Ali - ŞİMŞEK, Hasan, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri,** Ankara: Seçkin Yayınevi, 2006.
- YPİNAZAR, Valmae - PAGLIANO, Paul, **Seeking Inclusive Education: Disrupting Boundaries Of ‘Special’ And ‘ Regular’ Education, Inclusive Education,** 8(4), 423-442, 2004.

EKLER

EK 1

GÖRÜŞME SORULARI

1- İlimiz genelinde kaynaştırma eğitimiyle ilgili RAM tarafından yapılan faaliyetler nelerdir?

2- Kaynaştırma eğitimi öncesinde kaynaştırmaya yönelik ne gibi düzenlemeler yapılabilir?

- Kaynaştırma öğrencisine yönelik,
- Kaynaştırma öğrencisinin normal sınıf arkadaşlarına yönelik,
- Kaynaştırma öğrencisinin öğretmenine / öğretmenlerine yönelik,
- Kaynaştırma öğrencisinin ailesine yönelik ne gibi düzenlemeler yapılabilir?

3- Kaynaştırma eğitimine yönlendirdiğiniz öğrenciler için hangi destek hizmetleri sağlanabilir?

- Sınıf içi yardım
- Özel eğitim danışmanlığı,
- kaynak oda, hizmetlerinden hangisini/hangilerini sağlıyorsunuz.

4- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde kaynaştırma öğrencilerinin sınıf geçme ve diploma alma ile ilgili yapılan değişiklik hakkında neler düşünüyorsunuz?

5- Sizce kaynaştırma eğitiminin yararları nelerdir?

- Kaynaştırma öğrencisine,
- Kaynaştırma öğrencisinin normal sınıf arkadaşlarına,
- Kaynaştırma öğrencisinin öğretmen / öğretmenlerine,
- Kaynaştırma öğrencisinin ailesine ne gibi yararları olduğunu düşünüyorsunuz, açıklar mısınız?

6- İlimizde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin size göre sorunları nelerdir?

7-Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için sizin önerileriniz nelerdir?

8-Son olarak paylaşmak istediğiniz düşünceleriniz nelerdir?

EK 2**KAYNAŖTIRMAYA İLİŖKİN GÖRÜŖLER ÖLÇEĞİ**

Sayın MeslektaŖım; bu ölçekte normal çocuklarla özürlü çocukların aynı eğitim ortamlarında kaynaŖtırılmasına ilişkin görüşlerinizi içeren ifadeler yer almaktadır. Sorulara yanlış cevap verme kaygısından uzak olarak, samimiyetle işaretleme yapmanızı rica ediyoruz. Yapacağınız işaretlemelelerden ötürü şimdiden teşekkür ederiz.

Ölçekte yer alan her bir maddeyi, aşağıdaki anahtara göre cevaplayınız:

1. Tümüyle katılıyorum.
2. Katılıyorum.
3. Kararsızım.
4. Katılmıyorum.
5. Kesinlikle katılmıyorum.

Her bir maddede size en uygun olan seçeneğin, karşısına işaret koyunuz.

GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tümüyle Katılıyorum
1.Özürlü öğrencilerin çoğu ödevlerini yapmada yeterli çabayı gösterirler					
2. Özürlü öğrencilerin kaynaştırılması, kaynaştırma uygulamasında yer alacak normal sınıf öğretmenlerinin yoğun bir eğitim almalarını gerektirir.					
3. Kaynaştırmanın sağladığı toplumsal etkileşim, öğrenciler arası farklılıkların anlaşılmasını ve kabul edilmesini gerektirir.					
4.Özürlü öğrencinin normal sınıfta davranış sorunlarını gösterme olasılığı yüksektir.					
5.Özürlü öğrenciye normal sınıfta gösterilecek özel ilgi, diğer öğrencilerin zararına olur.					
6.Normal sınıfta bulunmanın yol açtığı zorlu koşullar özürlü öğrencinin akademik gelişimini hızlandırır.					
7.Özürlü öğrencilerin kaynaştırılması, normal sınıf düzeninde önemli değişiklikler yapılmasını gerektirir.					
8. Normal sınıftaki rahatlık, özürlü öğrencinin karmaşa yaşamasına yol açar.					
9.Normal sınıf öğretmenleri özürlü öğrencilerle çalışabilecek yetenektedirler.					
10.Sınıfta özürlü bir öğrencinin bulunması, normal öğrencilerin öğrenciler arası farklılıkları kabul etmelerine katkıda bulunmaz.					
11.Özürlü öğrencinin kaynaştırılması, bağımsızlık kazanmasına katkıda bulunmaz.					
11.Kaynaştırma öğrencisi bulunan bir sınıfta kontrol sağlamak, kaynaştırma öğrencisi bulunmayan bir sınıfta kontrol sağlamaktan daha zor değildir.					
12.Özürlü öğrencinin kaynaştırılması, sınıftaki normal öğrenciler açısından yararlıdır.					
13.Özürlü öğrenci, normal sınıfta karmaşaya yol açabilir.					
14.Normal sınıf öğretmenleri, özürlü öğrencilerin eğitimiyle ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahiptirler.					
15.Özürlü öğrenciye, normal sınıftaki tüm etkinliklere katılabilmesi için her türlü fırsat verilmelidir.					
16.Özürlü öğrencinin sınıf içi davranışları, öğretmenin diğer öğrencilere gösterdiğinden daha fazla sabır göstermesini gerektirmez.					
17.Özürlü öğrencilerin eğitimi en iyi şekilde gerçekleştirecek kişiler, özel eğitim öğretmenleridir.					
18.Özel sınıftaki ayrılaştırılmış eğitim, özürlü öğrencinin toplumsal ve duygusal gelişimi açısından yararlıdır.					
19.Özürlü öğrenci normal sınıfta diğer öğrencilerden soyutlanmaz.					

EK 3

GÖRÜŞME KLAVUZU

Sayın Meslektaşım Merhaba,

İsmim, Ayşe KAMEN. Bolu Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde Zihinsel Engelliler Öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Ayrıca, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Zihinsel Engelliler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimime devam etmekteyim.

Sizinle tez konum olan, ‘ Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumları, görüş ve önerileri ’ ile ilgili bilgi almak için burada bulunmaktayım. Bu görüşmeyi yapmaktaki amacım, rehber öğretmenler ve idarecilerin kaynaştırmaya ilişkin tutumları, görüş ve önerileri hakkında bilgi edinmektir. Bundan ötürü sizinle bireysel görüşme yapmayı planlıyorum. Ardından Gönül Kırcaali-İftar’ ın hazırladığı Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği uygulanacaktır. Görüşmeye katılıp katılmamakta serbestsiniz. Görüşmeye katılmak ister misiniz?

Görüşmemizin yarım saat kadar süreceğini tahmin ediyorum. Görüşme esnasında size sırasıyla 8 soru yönelteceğim. Sorulan soruyu anlamadığınız takdirde açıklama yapılmasını ya da tekrarlanmasını isteyebilirsiniz. Görüşmemiz esnasında sohbetimizin bölünmemesi için izninizle ses kayıt cihazı kullanmayı istiyorum. Bu görüşme sürecinde söyleyeceğiniz her şey sadece bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Görüşme sonucunda elde edeceğim verileri araştırmam içerisinde isminizi gizli tutarak kullanacağım. Bunun için bir kod isim önerebilir misiniz?

Görüşmeye başlamadan önce benimle paylaşmak istediğiniz herhangi bir sorunuz ya da düşünceniz var mı?

Görüşmemizle ilgili sizinle paylaşmak istediklerimi belirttim. Müsaadenizle görüşmeye başlamak istiyorum.

Araştırmacı Kişi
Ayşe KAMEN

Görüşülen Kişi
.....

Kod İsim
.....

EK 4

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına
BOLU

A.İ.B.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalında 030115805 öğrenci numaralı yüksek lisans öğrencisiyim.

Yüksek lisans tez konum olan “Rehberlik Araştırma Merkezinde Çalışmakta Olan Personelin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri” ile ilgili araştırma yapmak amacıyla Batı Karadeniz Bölgesinde faaliyet gösteren 8 (sekiz) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde görev yapan personel ile görüşme yaparak tez konumla ilgili görüşler ölçeği uygulaması yapmam gerekmektedir.

İlgili Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (Zonguldak, Bartın, Düzce, Bolu, Kastamonu, Karabük, Sinop, Çaycuma) personelleri ilgi yapacağım görüşme ve uygulamada kullanacağım; “Görüşme Formu”, “Görüşme Klavuzu” ve “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” örnekleri dilekçem ekinde sunulmuştur.

Çalışmamla ilgili olarak ilgili rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüklerinde görüşme ve uygulama yapabilmem için; Aralık 2005 – Ocak, Şubat, Mart 2006 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığınca izin verilebilmesi hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

A D R E S _____ :
 Rehberlik ve Araştırma Merkezi
 Müdürlüğü BOLU
 Tel: 0 374 215 9286 / 0505 775 3832

15.11.2005

Ayşe KAMEN

EKLER _____ :
 1. Görüşme Klavuzu
 2- Görüşme Formu
 3- Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği
 4- Yüksek Lisans Tez Önerisi

EK 5

BAKANLIĞIN İZİN BELGESİ

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.08.0.APK.0.03.03.01-01/2004, 09.12.2003
Konu : Araştırma İzin

BOLU VALİLİĞİNE
(MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ)

İlgil : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 22.11.2003 tarih ve 565 sayılı yazısı.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Ayşe KAMEN'in "Rehberlik ve Araştırma Merkezinde Çalışmakta Olan Personelin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Tutumları, Görüş ve Önerileri" konulu tez çalışması iliniz Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde uygulanması için talebi incelenmiştir.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü tarafından kabul edilen ve ekte gönderilen 3 sayfa 20 sorudan oluşan anketin araştırmacı tarafından uygulanmasında Bakanlığımızca sakınca görülmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cemal DEMİRTAŞ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EKLER :
EK - 1 Anket (3 Sayfa)

DAĞITIM :
Zonguldak, Bartın, Düzce, Bolu
Karaman, Karslık, Sinop Valiliğine

YERİNE KALAN :
Atatürk Bulvarı No: 98 Kat: 4 06550 ANKARA
444 0 432 Tel: 425 00 86 - 425 33 67 Faks: 418 64 01
e-posta: apk@meb.gov.tr Electronet: ag@www.meb.gov.tr

**T.C.
BOLU VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü**

SAYI : B.08.4.MEM.4.14.00.02.311/ 26592
KONU : Anket Uygulaması

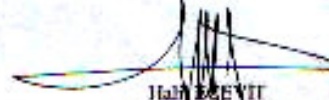
19 ARALIK 2005

**ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)**

İlgi: Bakanlığımız Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 09/12/2005 tarih ve 8004 sayılı emirleri.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Ayşe KAMEN'in "Rehberlik ve Araştırma Merkezinde Çalışmakta Olan Personelin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Tutumları, Görüş ve Önerileri" konulu tez anketini ilminiz Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde uygulayabileceği ile ilgili ilgi emir ekte gönderilmiştir.

Bülgelerinize arz ederim.

Halil KAYA
Milli Eğitim Müdürü

Ek:1- İlgi emir (1 ad.)

Tel : (0374) 215 11 22
Fak : (0374) 215 44 85 - verilecek cevaplarca yazılmayan soru ve soruların bildirilmesi.
E-posta : kulturn@bolu.meb.gov.tr
İnt. Adresi : <http://bolu.meb.gov.tr>

EK 6

VERİ KODLAMA LİSTESİ

İndeks	Tarih:3.3.2006 Sayfa no:66	Bilgi veren: Lutfiye Kayıt no: 15	Görüşmeci yorumu
	A: merhaba hocam nasılsınız? LÜTFİYE: iyiym sağ olun. Hocam görüşme kılavuzunda da okuduğunuz gibi sizinle kaynaştırmaya ilişkin ramda çalışan personelin görüşleri, önerileri ve tutumları ile ilgili bir görüşme yapacağız. görüşme kılavuzunda da okuduğunuz gibi kaynaştırmaya ilişkin ram da çalışan rehber öğretmenlerin ve idarecilerin görüşleri önerileriyle ilgili tez çalışmam var. İsterseniz sorulara geçelim vaktinizi almayayım. A: ilk sorum size iliniz genelinde kaynaştırma eğitimi genel durumuyla ilgili ne düşünüyorsunuz? LÜTFİYE: kaynaştırmaya yönelik ilimizde çalışmalar yapılmakta bir kısmı başarıya ulaşıyor bir kısmı başarılı değil bu durum öğretmene göre değişmekte ilimizde öncelikle kaynaştırma öğrencilerine ilişkin tespit yapılıyor bu öğrenciler uygun sınıflara yerleştirmesi yapılıyor, daha sonra öğretmene bilgi veriliyor, öğrencinin özür tür durumu hakkında bilgi veriliyor, izleme çalışmaları yapılıyor, yapılabilecek çalışmalar RAM tarafından yapılıyor,ama öğretmenler bu konuda üzerine düşeni ne ölçüde yapıyor takibi mümkün olmayabilir.RAM bunu takip ediyor kaynaştırmada ne ölçüde mümkün bu tabii kişisel . A: tamam, peki RAM tarafından aslında biraz saydınız faaliyetleri de taramalar, izlemeler, incelemeler dediniz. Peki, yapılan farklı faaliyetler neler? LÜTFİYE: Seminerler veriliyor öğretmenlere bilgilendirme amaçlı genel raporlar gönderilirken öğrenciye özel bilgiler veriliyor işte öğrencinin durumu nedir, özür tür ve grubu nedir demin de söylediğim gibi biri hakkında bilgi veriliyor yapabilecekleri nasıl bir BEP planı hazırlayabilirler az çok bu konuda bilgi veriliyor.Tarama çalışmalarına gidiliyor öğrencilerin tespiti için yani mümkün olduğunca her okula ulaşmaya çalışılıyor. öğrencilerde ilerleme kaydedilmiş mi? Kaynaştırma amacına ne kadar ulaşmış? Bu gibi faaliyetler yapılmaya çalışılıyor.		TANILAMA YERLEŞTİRME BİLGİ VERME ÇOK OLUMLU DEĞİL BİLGİLENDİRME TARAMA

EK 7**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı: Ayşe KAMEN AKKOYUN

Sürekli Adres: Uncu Bozköy Mah. Cemal Ergün Cad. Elmas Sok. Merve Apt. No:
55 Kat: 1 Daire: 7 MANİSA

Doğum Yeri ve Yılı: Zonguldak Merkez 27.09.1980

Yabancı Dili: İngilizce

İlköğretim: Rüzgârlı Meşe İlkokulu 1991

Orta Öğretim: Gazi İlköğretim Orta Okulu 1994

Fener Lisesi 1997

Lisans: Abant İzzet Baysal Üniversitesi 2002

Yüksek Lisans: Abant İzzet Baysal Üniversitesi devam ediyor

Ana Bilim Dalı: Zihinsel Engelliler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Bilim Dalı: Özel Eğitim Bölümü

Yayımları:

Çalışma Hayatı: 2002 yılı temmuz ayında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Zihinsel Engelliler Öğretmenliği Ana Bilim’ dan mezun oldum. Yine 2002 yılında ilk görev yerim Sinop ilinin Boyabat ilçesinde Çattepe Pansiyonlu İlköğretim Okulunda zihinsel engelliler öğretmeni olarak göreve başladım. Aynı ilçede 2003 (Ocak-Haziran) yılında Cumhuriyet İlköğretim Okulunda bulunan özel eğitim sınıfında, 2003–2004 (Eylül-Mart) yılında Boyabat Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezinde zihinsel engelliler öğretmeni olarak görev yaptım. 2004 yılı Mart ayında öğrenim durumundan Bolu ili Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde zihinsel engelliler öğretmeni olarak tayin oldum. Bu kurumda 2,5 yıl görev yaptıktan sonra Temmuz 2006’ da Manisa ili Ali Rıza Çevik İlköğretim Okulunda özel eğitim sınıfında zihinsel engelliler öğretmeni olarak göreve başladım ve halen aynı okulda görevime devam etmekteyim.